

REVISTA CULTULUI MOZAIC

APARE BILUNAR

ADMINISTRAȚIA : str. Sfânta Vineri nr. 9 — tel. : 15.50.90. REDACȚIA : București, str. Popa Rusu nr. 24 — tel. : 11.80.80

Nr. 715-716
15 MAI — 1 Iunie 1991

2 — 19 SIVAN 5751
20 pag. 10 lei

POGROMURI:

DOROHOI: 1 iulie 1940
(70 de victime)
BUCUREȘTI: 21-23 ianuarie 1941
(130 de victime)
IAȘI: 29 iunie-3 iulie 1941
(12 000 de victime)

50 ANI DE LA
MARTIRIUL EVREILOR DIN ROMANIA
(BUCUREȘTI 1-3 IULIE 1991)

BASARABIA și BUCOVINA
DE NORD: iulie-august 1941
(170 000 de victime)
TRANSNISTRIA: 1941—1944
(80 000 de victime)
TRANSILVANIA DE NORD:
aprilie-iunie 1944
(130 000 de victime)

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

EMINENȚA VOASTRĂ,

8 mai 1991

Am primit scrisoarea dumneavoastră din 21 aprilie 1991 prin care, în numele Federației Comunităților Evreiești din România, îmi adresați rugămintea de a accepta să fac parte din Comitetul Mondial pentru Comemorarea Martirilor Evrei din România și să particip la comemorarea ce va avea loc la 1 iulie 1991.

Fiind ferm convins că cinstirea martirilor evrei, ca de altfel a tuturor martirilor acestei țări, reprezintă o datorie de conștiință a fiecărui cetățean al României, vă comunic că sint onorat să accept rugămintea ce mi-a fost adresată.

Apreciind eforturile pe care le întreprindeți în direcția sprijinirii procesului democratic din țara noastră, vă asigur de înalta mea considerație.

ION ILIESCU

Eminenței Sale Dr. MOSES ROSEN
Șef Rabinul Cultului Mozaic și
Președintele Federației Comunităților
Evreiești din România

CITIȚI ÎN PAGINA 14 — LISTA MEMBRILOR COMITETULUI
MONDIAL PENTRU COMEMORAREA A 50 DE ANI DE LA MAR-
TIRIUL EVREILOR DIN ROMÂNIA

Declarația Eminenței Sale în fața Comisiei parlamentare pentru redactarea noii Constituții

Socot că este important să dau publicității declarația pe care am făcut-o în ziua de marți 28 mai a.c. în fața comisiei parlamentare pentru redactarea Constituției României, care a invitat pe reprezentanții cultelor să-și spună cuvântul în legătură cu proiectul acestei „Legi a legilor” a tinerei democrații din țara noastră.

Cu acest prilej, consider necesară o remarcă de la sine grăitoare.

Începând din anul 1937 și pînă în 1989, adică timp de aproape 33 de ani, am fost deputat în Marea Adunare Națională, în calitate mea de Șef Rabin al Cultului Mozaic.

Nici o singură dată nu mi s-a dat cuvântul la tribuna acestui for legislativ. Altfel de bun „preten” era Ceaușescu evreilor în general și mie mai cu seamă, în-cît, deși în acest interval s-au perindat

la tribună Patriarhul și mitropoliții ai Bisericii Ortodoxe, Episcopul celei Romano-Catolice și alți ierarhi, totuși mie mi-a fost rezervată... tăcerea.

În căldura moleșitoare (aerul condiționat era interzis, căci nu-l suporta, știți cine), așteptam și mă amuzam la gîndul „discursului” ce l-aș turna dacă...

Ei bine, iată-mă ex-deputat și tocmai acum Parlamentul țării mă invită să aduc părerea cultului și populației ce reprezintă, în fața acestui for legiuitor.

„E o vreme pentru toate” — a spus înțeleptul Solomon. Iată că a sosit și vremea cînd am rostit și eu odată ceea ce gîndesc, în fața făuritorilor Constituției.

Ar fi, deci, păcat să nu înfățișez această „ieșire la joc” a mea, în viața parlamentară a României. Poate va mai fi urmată și de alte astfel de vorbiri. Mai știți?

M. R.

Cerem ca Legea să ne apere

Vă vorbesc în dubla mea calitate: aceea de Șef Rabin al Cultului Mozaic și aceea de președinte al Federației Comunităților Evreiești. Îmi declin aceste două calități, spre a sublinia, de la bun început, că reprezintă nu numai ceea ce se numește încoabste cultul, ci — potrivit unei străvechi tradiții evreiești — și etnia, comunitatea națională în al ei ansamblu.

Vă mulțumesc, deci, pentru cîntea ce ne-ați făcut, invitîndu-ne să ne rostim, aici, părerea în legătură cu alcătuirea Legii de familie a noii democrații românești.

Cu atît mai mult vă exprim aceste mulțumiri, cu cît invitația a venit tocmai la momentul potrivit. E vorba de

prilejul ce-l căutam cu insistență și pe care domniile voastre mi-l acordați, acela de a întreba puterea legislativă ce are de gînd să facă spre a se apăra pe sine și a proteja pe cetățenii săi, în fața potențialilor criminali.

Vă rugăm să nu uitați că Hitler a venit la putere prin metode „democratice” și că, deci, Republica de la Weimar nu a fost omorîta, ci s-a sinucis.

Înalte personalități ale țării m-au rugat să îndemn pe evreii care au plecat din țară să se întoarcă, intrucît atît fascismul, cît și comunismul au dispărut în România. Să le spun să se întoarcă spre a înghiți insulte și amenințări?

(Continuare în pag. 5)

SECRETARUL DE STAT WASHINGTON

5 aprilie 1991

STIMATE DOMNULE RABIN ROSEN,

Ambasada Statelor Unite din București m-a informat despre planurile dumneavoastră de a ridica un monument evreilor, țiganilor și altora care au căzut victimă Holocaustului în România, îndeosebi celor ce au pierit în mișlescul pogrom din 1941. Înțeleg că monumentul urmează să fie terminat pînă la cea de-a 50-a comemorare a pogromului de la Iași din 29 iunie — 3 iulie 1941. Statele Unite salută călduros acest proiect ca fiind o cinstire adecvată a victimelor colaboratorilor lui Hitler și un avertisment că asemenea evenimente îngrozitoare nu trebuie să se repete niciodată.

După cum știți, Statele Unite urmăresc îndeaproape evenimentele din România, inclusiv modul de a trata persoanele aparținînd minorităților etnice și religioase. Noi acționăm astfel fiind încredințați că respectarea de către o țară a drepturilor omului pentru cetățenii săi, inclusiv pentru membrii grupurilor minoritare, reflectă toleranța sa față de diversitate și atașamentul său față de normele internaționale.

În noiembrie trecut, la Paris, cele treizeci și patru de state semnatare ale Cartei de la Paris s-au angajat să lupte împotriva tuturor formelor de ură rasială și etnică, antisemitism, xenofobie și discriminare față de oricine, precum și împotriva persecuțiilor din motive religioase și ideologice. Ele s-au angajat să instaureze o nouă eră de cooperare în Europa pe baza atașamentului comun pentru democrație, respectarea drepturilor omului și legalitate. Dumneavoastră și obștea evreiască din România exemplificați aceste valori și vă asigur în continuare de interesul și sprijinul nostru.

Al dumneavoastră,
JAMES A. BAKER III

Dr. MOSES ROSEN

Șef Rabin

Federația Comunităților Evreiești din România, București

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

La început a fost Cerul...

Unic destin a fost hărăzit lui Israel. Faptul că esența credinței sale este nu numai în Dumnezeu Unul, ci și în Dumnezeu cel Unic, Cel care nu poate fi asemuit, intruchipează soarta acestui popor, care nu poate fi comparată cu a altuia.

Alții s-au născut în vatra lor, acolo au văzut lumina zilei, acolo le-au răsunat cîntecele de leagăn ale mame'lor lor. Noi am luat cunoștință de viață pe meleaguri străine, în anticele cetăți faraonice, iar celui dintîi copil evreu — Moșe — nici măcar un scîncet nu-i era îngăduit, căci însăși nașterea lui a fost conspirativă, însăși existența sa trebuia ascunsă de sabia călăului.

Fiecare popor și-a avut pămîntul său și Cerul său. Precum omul — cel din țărîna plămădit —, tot astfel și națiile s-au ridicat din glia din care au pornit, și precum Omul — cel asemuitor lui Dumnezeu — și ele, semințiile și neamurile, și-au ridicat treptat privirile către înălțimi. Itinerarul normal al individului și al

colectivităților a avut deci o ordine cronologică statornicită: de la teluric spre spiritual.

Dar noi? „Pămîntul făgăduinței” era încă în fagașul noțiunilor abstracte pentru strămoșii noștri și iată-i cu Cartea în mină. În locul unui petec de pămînt propriu, picioarele lor călcau încă nisipul fierbinte al deșertului și iată că Cerul și-a deschis larg porțile pentru ei.

Revelația iudaică se deosebește și aici fundamental de a altora. Popor unic, revelație unică. Ea nu aparține unui singur om, ci unui întreg popor. Moșe nu trebuie să ceară norodului să creadă că el a avut revelația.

La fel cu dinsul, tot astfel și toți ceilalți, bătrîni și tineri, bărbați și femei, toți au ascultat Cuvîntul Divin. „Eu sint Domnul Dumnezeual tău, care te-am scos din țara Egiptului, din casa sclaviei”.

(Continuare în pag. 3)

Poziția Guvernului României în legătură cu atacurile antisemite apărute în revista „Europa” prezentată de purtătorul de cuvânt al Guvernului, dl Bogdan Baltazar

În repetate rânduri am revenit, cu ocazia conferințelor de presă, asupra atitudinilor de tip gardist, legionar, care, din păcate, au început să se manifeste sistematic în unele publicații din peisajul publicistic românesc. În acest sens, ne-am exprimat încrederea că organele îndrituite se vor sesiza de aceste manifestări care intră sub incidența clară a legii penale. Nu s-a întâmplat, însă, așa, ceea ce a încurajat jurnaliștii, dacă-i putem numi așa, precum domnul Ilie Neașu, să răspundă cu impertinență observațiilor noastre, transformând cel mai violent antisemitism și legionarismul declarat în orientări de bază, atât ale revistei „Europa” cât și ale suplimentului „Est-Vest”.

Recent, sub egida domnului Neașu, s-a publicat, în ultimul număr al acestui supliment, un articol al domnului „pt. de rangul I Radu Nicolae, asupra a ceea ce domnia sa numește fenomenul Brucan. Reînviind o veche legendă antisemită, medievală, domnul cpt. postulează identitatea dintre dl Silviu Brucan și Ahas-verus, mai cunoscut sub numele de evreul rădăcitor. Apoi, după o retrospectivă ce se vrea apocaliptică, autorul denunță crima pusă la cale de «Cahalul mondial» împotriva poporului român și spune că: «În viitorul apropiat, guvernul actual, populat de nenumărați brucani» ar intenționa să rețină câteva sute de mii de evrei care vor emigra din U.R.S.S., în vederea transformării României într-o plăcă turanată, cap de pod al Israelului.

Pentru a da ceva aparente de realitate acestui zvon, transformat în scenariu apocaliptic, cu valențe evidente de incitare la pogrom, dl cpt. Nicolae încearcă să demonstreze, prin citate copioase din presa antisemită a vechinului trecut și din clasiicii, de mult repudiați de orice om de bun simț, ai antisemitismului francez și englez dinainte de război, că, așa cum spune dînsul, ahasverii de ieri, brucanii de azi, de mai bine de un secol încearcă să înființeze în România acel stat ițdovesc care ar fi prima realizare a ideilor de dominație asupra populației creștine. Apoi, într-o suită, mi-aș permite să spun, delirant, trădînd o stare de instabilitate acută, brucanii care populează, cum spune dl căpitan, pînă la indecență, actualul guvern al României, sînt acuzați de a fi dizolvat cultura greco-romană (ce-o fi știind dl căpitan despre cultura aceasta, mă întreb), de a fi pus la punct, încă din 1631, un Talmud esoteric, cod al cămătăriei, poștei de putere și avere”, de a nu fi participat nici la Revoluția din decembrie, pe care dl Nicolae Radu o numește eufemistic „evenimente tragice pentru poporul român”, așa vede dînsul aceste evenimente, și de a nu fi participat nici la Războiul de Independență, de a se fi îmbogățit de pe urma aceluiași război de independență, de a fi provocat Războiul din 1907, de a fi creat bolșevismul, nimicînd elitele românești, detalii despre care dl Nicolae Radu ar fi aflat prin anii '50, cînd își făcea studiile

în U.R.S.S., de a fi permis ambasadorului Israelului să se exprime în presă, în scopul de a-l întrona pe respectivul ambasador ca gauleiter al Israelului în România și mai sînt acuzați evreii de a bate la cap cu intrarea în Europa poporul român, pe care-l împing la degenerare biologică prin comerț cu băuturi falsificate.

Delirul găzduit de paginile dlui Neașu culminează cu denunțarea „complotului sionist”, am citat, pe care, „minăți de chemarea singelui”, iarăși am citat, și citez, „cu nerușinarea specifică rasei lor, tot felul de brucani cu numele lor de împrumut românesc, francez, englez, spaniol și Dumnezeu mai știe care”, l-am urzi cu complicitatea Fondului Monetar Internațional, în vederea lichidării dlui Ioan Totu, în vederea transformării României într-un stat mediteranean, e clar care, în vederea aducerii românilor la starea de vidanjori, gunoieri, hingheri și hamali în slujba unor interese străine ce neam și de țară. Dl căpitan în rezervă declară patetic că și-a asumat în mod conștient riscul de a fi demascat ca antisemit, decorul concertat și bine dirijat al tuturor brucanilor.

În ceea ce ne privește, nu avem intenția de a ne identifica cu „corul brucanilor”, nici de a-l demasca în vreun fel pe dl căpitan, al cărui caz, cu toată seriozitatea, ni se pare de competența medicinei mai mult decît de competența legii. Nu putem, însă, să nu ne cutremurăm gîndindu-ne că un om atât de

zdruncinat mintal a fost, sub veșel regim, comandant de submarin și al unei unități de nave cu rachete, așa cum auto-declară, timp de peste 15 ani.

Fără să vrem să supăram pe nimeni ne exprimăm părerea de nepecialist, prin starea sănătății dumisale, dl căpitan în rezervă poate fi exonerat de răspundere. Cu totul altfel stau lucrurile în ceea ce-l privește pe dl Neașu, care publică asemenea materiale și pe dna A. Băcescu, care, într-un interviu, intitulat „Fața disidenței: epoca ceaștistă”, se străduiește să poartă la cap elucubrările unui astfel de om, instabil psihic, pentru a accepea ideea a ceea ce numesc dînsii impresă „un complot mondial sionist împotriva României” cu presupusa complicitate actualului guvern.

Instigări la ura de rasă nu au mai apărut în presa română din zilele rebele lui Ion legionare. Și mai grav este faptul că, în lipsa unor argumente mai elegante după ce calomnia a fost utilizată, în succes, opoziția, atît cea de extremă dreaptă, cît și cea care se preînde stînga (dar știți că se spune: „Ce e la stînga extremei stîngi? Extrema dreaptă”), aceste opoziții virulente încep să folosească metode de tip gardist-legionar, în încercarea de a discreditat guvernul. Asistăm efectiv la renasterea unei adevărate „monstruoase coaliții” în presa română și mă limitez acum să nu citez exemple din cealaltă parte. Există.

Interpelarea adresată Guvernului României de dl senator Gelu Voican Voiculescu în ședința din 20 mai 1991 a Senatului României

Anul trecut, la 22 octombrie, am adresat Guvernului o interpelare rămasă, din păcate, fără răspuns, legată de intensificarea propagandei antisemite, manifestată cu precădere în anumite publicații.

Am sperat că restul presei va reacționa cu fermitate, măcar în interesul imaginii României în lume. Luările de poziție au fost destul de puține și cam palide.

Acum revin asupra acestui subiect, dar, datorită indignării mele și gravității situației, renunț la orice argumentare elaborată.

Deși nu avem încă o lege a presei, cer Guvernului ca, în modul cel mai drastic să ia măsurile cuvenite pentru punerea în mișcare a mecanismului legal de interdicție a revistei EUROPA.

De asemenea, cer Procuraturii Generale ca, în conformitate cu legislația existentă în prezent, pe baza Codului penal în vigoare, să înceapă urmărirea penală a numitului Radu Nicolae și a conducerii revistei EUROPA.

Nu este admisibil ca, în numele libertății presei, să se promoveze, în spiritul cel mai antidemocratic, neconținente incitări la războare, pline de nostalgia ceaștiste, de un revanșism procomunist, ajungîndu-se ca prin intoleranță cultivată să fie amenințată în viitor însăși libertatea de exprimare.

Pledînd pentru o revenire la totalitarism, toate aceste extremismе de stînga se regăsesc recent în revista Europa, cu propensiunile șovinismului imbecil și rudimentar al vechilor tene legionare. Coincidența oppositorum! Extrema stîngă și extrema dreaptă se confundă în umbra indistinției infraumană a totalitarismului.

Revista Europa a ținut să debuteze — ca săptămînal —, începînd cu nr. 24 din mai 1991, cu un violent pamflet anti-iudaic.

Nu poate fi vorba de un accident, de o simplă exprimare a opiniilor unor autori: conducerea revistei a pus la dispoziție patru pagini mari, pentru a găzdui unul din cele mai virulente atacuri anti-evreiești, cum nu s-a pomenit nici sub regimul de vremelnică guvernare legionară.

Este vorba de un amplu articol și de un interviu dat de autorul său — un

obscur personaj jalnic, cu pretenții de conspirator anticeaușist retroactiv —, în realitate un dezechilibrat psihic, cu o moralitate dubioasă.

Sînt redate clasiacele clișee ale antisemitismului celui mai frust. Cu o irresponsabilitate egalată doar de ura irațională cea mai primitivă, acest semidict morbid vehiculează cele mai aberante enunțuri:

- stăpînirea pămîntului de către evrei, prin Cahalul Mondial;
- intenția, în secolul trecut, de a se crea statul evreiesc în România;
- intenția actuală de aducere a evreilor din U.R.S.S., care sã preia proprietățile sașilor și svabilor emigrați;
- România actuală — colonie a Israelului, victima conspirației sioniste;
- CIA anexă a MOSSAD-ului etc.

Se fac cele mai nerușinate afirmații mincinoase:

— Guvernul format în majoritate din evrei;

— Camera și Senatul împînzite de evrei;

— celelalte organisme de interes național dominate de evrei, care dețin posturile cheie etc.

Pe întînsul a patru pagini muiate în venin sînt aduse insulte de-a valma: lui Silviu Brucan, ambasadorul lui Israelului la București — Zvi Mazel —, primului ministru Petre Roman, generalului Schwartzkopf, comandantul trupelor aliate din Golf, generalului Spiroiu — ministrul apărării naționale —, mie personal și așa mai departe.

Instigare este fătîșă și necontrolată, autorul îngăduindu-și în mai multe rânduri să se adreseze militarilor armatei române, făcînd apeluri nesăbuite la corpul ofițeresc.

Este atacat Fondul Monetar Internațional, este blamată intervenția armată din Golf, împotriva lui Saddam Hussein, acest Hitler modern — un adevărat erou, în optica autorului —, precum și multe alte aberații, toate învalmîșite cu o logică încolăcită și maladiivă. Cum autorul este un ignorant notoriu, referințele bibliografice au fost furnizate de cineva ce se află în spatele acestui pamfletar de cartier.

Există, probabil, obscuri experți în minuirea mențiunilor și citatelor tipice arsenalului antisemit. Autori ca Houston Steward Chamberlain, Crémieux, Chabauty, Theodore Reinach, Israel Abrahams, Moise Mendelsohn, Drach, Moise Montefiore, Iorga, Bernard Lazare, Dos-toievski etc. depășesc informația unui semidict, precum înfîntatul autor.

De altfel, nimic nu este întîmplător, în februarie '91, acesta a fost în Libia oaspetele lui Khadafi. În prezent frecvențează des ambasada libiană din București și se pare că intenționează să introducă în țară, urmînd să le răspîndească desuetele broșuri antisemite ale lui Nicolae Paulescu.

Nu mai are rost să insist asupra nocivității artisemitismului. În legile pe care le întocmim, ne străduim să formulăm articole care să-l condamne. Experiența istorică ne arată că de la astfel de agitații verbale se escaladează în scurt timp pînă la asasinatul în masă. De aceea, socot că propaganda antisemită merită aceeași pedeapsă ca și tentativa de crimă.

Prezentul demers nu-l fac pentru a lăna apărarea inimei noastre comunități evreiești, compusă în majoritate din bătrîni, care citind astfel de publicații ar putea să tremure iar, simțînd că s-ar apropia o nouă prigoană, așteptîndu-se din nou să fie obligați să poarte steaua galbenă.

Nu mă mai gîndesc nici la reputația României, la imaginea ei în lume, la eventualele prejudecîi pe plan internațional, ci vreau, în moduli cel mai serios, să trag un semnal de alarmă, avertizînd asupra iminenței ascensiunii a forțelor de extremă dreaptă. Asemenea apariții în presă sînt simptomatice: antisemitismul este un punct obligatoriu din programul mișcărilor de extremă dreaptă. Nu trebuie să luăm în deridere substanța grosolană a afirmațiilor. Cu cît enormitățile sînt mai aberante, cu atît propaganda de tipul acesta prinde mai bine. Funcționează paradoxul verosimilității neadevărului. Deși minciuna este evidentă, ne rezistînd unei minime verificări, sloganele din recuzita antisemită au o mare priză populară. Să luăm, de pildă, un caz care ne e familiar: afirmația că „Senatul e împînzit de evrei”, care a căpătat deja

o anumită circulație. Ca să nu mai vorbim de aceea a „guvernului majoritar evreiesc”. Ofensiva forțelor de extremă dreaptă este vizibilă și în numeroase alte aspecte.

Ea se desfășoară sub ochii noștri, care primim impasibili și neîncredători. Ca și în cazul cancerului, cînd ne vom sesiza va fi prea tîrziu.

Cazul revistei Europa nu este singular. La nici o lună de la interpelarea făcută în legătură cu antisemitismul, atunci cînd noi comemorăm, la sfîrșitul lui noiembrie '90, asasinarea sãlbatică a lui Iorga și Madgearu de către legionari, la Timișoara Gazeta de Vest apărea cu „fontele” colorate în verde — verdele acela —, publicînd ostentativ un text aparținînd lui Corneliu Zelea (Zelinschi) Codreanu, împreună cu o fotografie a căpitanului și o nerușinată notifiă introductivă.

Ceva mai tîrziu, cînd noi comemorăm masacrul evreilor din București cu ocazia confruntării dintre legionari și Antonescu — așa-zisa „rebeliune” legionară —, în noaptea de 21/22 ianuarie 1991 au fost sparte geamurile Comunității Evreiești din Brașov, aruncîndu-se cu bolovani la cimitirul din Alba Iulia s-au deteriorat morminte și s-au scris injurii pe monumentele funerare. În cimitirul sefer din București, au fost răsturnate 19 pietre tombale. Aceste fapte de vandalism antisemit au fost semnalate Politiei și Secretariatului de Stat al Cultelor.

Mai gravă decît aceste acte concrete rămîne propaganda antisemită care se inoculează insidios prin presă.

În ziarul Bucovina din Suceava, în mai 1991, a apărut un articol infamant la adresa Șef Rabinului dr. Moses Rosen și a evreilor în general, semnat de Traian Percec, care a ținut să-și adauge și calitatea de președinte al P.N.T.-c.d. local (zona Rădăuți). Este drept că Dreptatea din 10 mai 1991 a făcut cuvenite precizări, prin care condamna acest atac și se delimita net de această poziție. Ii conșine însă nu acestui domn din Suceava, adevărul nu poate fi escamotat: Holocaustul a început la 1 iulie 1940, prin masacrarea a 70 de evrei de către o

(Continuare în pag. 3)

CONFERINȚĂ DE PRESĂ la Federația Comunităților Evreiești

Joi, 16 mai a.c., a avut loc la Federația Comunităților Evreiești o conferință de presă, la care au participat numeroși ziariști de la Agenția de presă Rompres, agenții străine de presă, ziare și reviste, radio și televiziune. A fost prezent și dl Theodor Magder, consilier al primului ministru al Republicii Moldova.

Dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, președintele Federației, a făcut o expunere asupra situației grave pentru populația evreiască, precum și pentru întreg poporul român, creată prin publicarea în revista „Europa” a unor materiale virulent antisemite, instigatoare la pogrom.

Cum guvernul țării a dat un comunicat prin care înfierează asemenea articole periculoase, Eminența Sa a întrebat pe cei prezenți cum se poate explica faptul

că presa noastră scrisă, cu foarte puține excepții, a trecut sub tăcere atît atacul primitiv al revistei „Europa”, cit și comunicatul guvernului, făcînd apel la cei prezenți să ia atitudine atît în acest caz, cit și în altele de acest gen, prezente sau viitoare, întrucît se constată că acest caz e mai grav, dar nu izolat.

Dl Șef Rabin a relevat apoi că, deși campania virulent fascistă crește pe zi ce trece, avînd mai multe publicații la dispoziție, nici un organ de presă din România nu a întreprins, la rîndul său, o acțiune sistematică de lămurire a opiniei publice, căreia i se inoculează cu perseverență otrava fascistă, fără ca această campanie dementă să capete o replică serioasă.

În continuare, dl Șef Rabin a răspuns la întrebările ziariștilor.

Interpelarea domnului senator GELU VOICAN VOICULESCU

(Urmare din p. 2)

companie a Regimentului 3 Grănicieri. (Culmea este că victimele asistau, în Cimitirul Evreiesc din Dorohoi, la înmormîntarea soldatului TR Emil Aroeanu, care a murit apărînd eroic cu trupul său pe căpitanul român Boros, într-un incident cu militarii sovietici, cu ocazia retragerii din Bucovina, la 30 iunie 1940). În total, în timpul retragerii armatei române din Bucovina, au fost uciși 160 de evrei căzuți victimă războaielor militare. (După cum rezultă dintr-un document publicat chiar de Națiunea, nr. 34/1990).

Dacă România Mare ne-a obișnuit, în paginile sale purulente, sub semnul abjecției și al vulgarității, cu un antisemitism disimulat sau subînțeles, spre marea surpriză a tuturor, un ziar ca *Dimineața* a putut publica, la 12 mai 1991, un articol al domnului dr. Viorel Roman, din Bremen, în care se vorbește despre „modelul legionar” și se fac incredibile afirmații despre „revenirea la putere, la București, a modelului evreiesc, după Revoluția din decembrie 1989” sau despre „protecția... evreiască (F.S.N.)”. A echivala F.S.N. cu „modelul evreiesc” reprezintă o absurditate exorbitantă, care-l pune pe reputatul profesor de economie din Bremen alături de ridicolul semidict, cpt. de rg. zero, care scrie la *Europa*.

Dar poate că n-ar trebui să ne mire atît de mult faptul halucinant că asemenea aberații pot apărea în *Dimineața*, cînd chiar aici, în Senat, ne-a fost dat să auzim, tocmai cu ocazia a 50 de ani de la atrocitățile comise cu ocazia „rebeliunii legionare”, în cadrul unei luări de cuvînt, unele accente antisemite referitoare la raporturi procentuale, care amintesc de *numerus clausus*, precum și elogii aduse în 6 rînduri marelui lui Antonescu.

Tot atunci, cu prilejul comemorării aceluia eveniment, seara, la TV, un deputat a făcut o evocare plină de apăsătoare complezente la adresa mișcării legionare. Tot atît de deplasată a fost și apariția în revista *Națiunea* a unui articol de reabilitare a generalului Gh. Alexianu, guvernatorul Transnistriei. Este știut că aici au funcționat lagărele de exterminare a evreilor de la Vapniarka, Grosulovo și Ribnița.

De asemenea, s-au înființat *Fundația Mareșal Ion Antonescu* și *Liga Mareșal Ion Antonescu*, care, pe lîngă campaniile din presă, stăruie pentru glorificarea lui Ion Antonescu. Ori, cît de firească ar fi frustrarea în legătură cu analiza istorică a acestei personalități, cultul lui Ion Antonescu este o exagerare nejustificată și hazardată. Dîncolo de obligația istoriografică de a restitui în spiritul adevărului figura și rolul lui Ion Antonescu, nu trebuie uitat că acesta a fost un dictator, contemporan și omolog lui Mussolini, Hitler, Horthy, Franco, Salazar, Mannerheim etc., care a venit la putere îmbrăcat în cămașă verde și a aliniat România cu Axă. Cel care era supra-numit în Armata română „Cîinele roșu” rămîne totuși responsabil pentru angajarea noastră într-un război păgubitor, la mari depărtații în afara granițelor — Stalingrad și în Caucaz —, care s-a soldat cu un dezastru militar, în care au pierit zeci de mii de ostași români. Indiferent de intențiile patriotice, ambițiile nemă-

surate ale acestui nefast dictator nu au reușit să întregască țara dezmembrată sub Carol al II-lea, Bucovina și Basarabia rămîndu-și pierdute. Nu poate fi neglijat nici faptul că acest dictator este răspunzător, cel puțin moral, de exterminarea a aproape 300 000 de evrei în Basarabia și Transnistria, inclusiv în masacrul de la Iași. Numai la Odessa, după explozia de la Comandamentul Român, el a ordonat personal arderea de vii a mai multor mii de evrei.

Aceste crime organizate, aceste asasinat în masă nu pot fi compensate de toleranța manifestată ulterior față de evrei, după sfîrșitul anului 1942, cînd s-a opus aplicării „soluției finale” împotriva evreilor și a asigurat supraviețuirea lor, împiedicîndu-le transferul în „fabricele morții” din Reichul nazist.

Toate aceste aspecte impun o serie de rezerve și nuanțări, apologia și glorificarea marelui lui Antonescu reprezentînd, în orice caz, o exagerare nesătușită și inoportună.

Revista *Europa* nu a făcut o excepție întîmplătoare cu cele patru pagini puse la dispoziția unui jurnale responsabil antisemit. În numărul următor, 25, de săptămîna trecută, aceeași publicație decide un serial asupra Talmudului, în care se reiterează cele mai tipice argumentări antisemite. Ținuta științifică și riguroasă documentară lipsesc cu desăvîrșire, lăsînd loc dezinformării și erorii.

Antisemitismul este o diversivă periculoasă, de care forțele de extremă dreaptă nu se pot lipsi în ascensiunea lor.

Apariția partidului „România Mare”, care aduce mult cu „Totul pentru Tară”, este semnificativă. (De altfel, măsurile luate împotriva revistei *Europa* ar constitui un avertisment și pentru săptămînalul *România Mare*, chiar dacă antisemitismul trece pe planul al doilea, ea fiind în prezent ocupată cu întreținerea unei zgometoase campanii antimaghiare, care nu face decît jocul cercurilor revizioniste și extremiste ungurești de peste hotare, dăunînd României prin întreținerea unei conflictualități interetnice nocive pentru echilibrul vieții noastre publice. Agitația antimaghiară este nefastă și disproporționată, ținînd seama de raportul real care există atît între România și Ungaria, cit și între populația românească și minoritatea maghiară din România. O asemenea propagandă primitivă este nedemnă de statutul nostru de națiune puternică și majoritară).

Întrucît propaganda antievreiască face progrese, mă adresez tuturor partidelor și grupărilor politice cu vederi democratice să ia o poziție fermă față de acest început periculos de ascensiune a forțelor de dreapta, prin instigații antisemite.

Pentru a opune flagelului hidos al antisemitismului o profilaxie viguroasă, mă adresez tuturor publicațiilor dornice să apere proaspăta noastră democrație, să înceapă o amplă campanie de combatere a antisemitismului și a intoleranței rasiale-religioase. Este, de altfel, întristător de semnificativ că replica dură a purtătorului de cuvînt al Guvernului, domnul Bogdan Baltazar, nu a fost publicată în nici un cotidian.

Sper că, de data aceasta, să primesc răspunsul la prezentul demers, mai ales prin rezolvarea directă a celor cerute concret.

Poporul cu cea mai tragică istorie

Duminică seara, în ziua de 19 mai 1991, Televiziunea Română ne-a prilejuit o revvedere cu marele muzician Vladimir Orlov. S-a întors printre ai săi, adică printre noi, după atîta amar de ani, acest titan al nostru. Melomanilor le-a fost redat, pentru o vreme, unul dintre paradisurile estetice pierdute. Pentru mine, încintarea estetică a căzut în plan secund, căci una dintre declarațiile marelui vrăjitor al violoncelului mi-a răvășit nemărturisite tristeți, ba chiar angoase recente. „Dacă revin cu bucurie acasă? Desigur! Eu m-am născut în Rusia, dar am venit la patru ani în România, am crescut aici, am învățat aici, deci mă simt român și năicaeri nu-mi mai bine ca acasă...”, spunea maestrul Orlov.

Blînda și previzibilă confesiune mi-a adus aminte de bezmetica agresivitate a unor împotriva evreilor. E drept, nu mulți și nu în stradă, ci numai prin cîteva articole apărute în reviste, cîteva mai mult sau mai puțin stupide; această ură atît de nespecifică nouă, românilor, mă cutremură totuși, mă face să mă cuprîndă rușinea și teama.

Să fie limpede: nu sînt nici antisemit, nici filosemit, ci doar iubitor de semeni, după învățătura pe care ne-a dăruit-o blîndul Iisus din Nazareth. Este morală care călăuzește sufletele românilor de mii de ani, înțelegînd că le-a alinat restriștile lăuntrice și i-a ajutat să reziste marasmelor istorice de la începuturi și pînă astăzi.

Românii, românii curați nu urăsc nici o semîntie: încearcă să se înțeleagă cu toți, îi primesc cu bucurie în casele lor sau le ignoră ocară în clipa de nebulie. De ce ar face pentru noi excepție tocmai ei, evreii, poporul cu cea mai tragică istorie?

Fie și numai aplecarea sufletului românesc pentru compasiune este suficientă pentru a ne împinge să aderăm la etica înaltă a îmbrățișării de îmbrăbătare, a plînsului omenesc pentru nemerită drama milenară a celuialt. Cum să nu ți se frîngă inima citînd în Cartea Sfîntă despre cruda robie pe care poporul lui Israel a trăit-o în Egipt? Sau despre oropselile la care i-au supus babilonienii?

Dar, dîncolo de toate acestea, rămîne figura luminoasă a Fiului lui Dumnezeu. Căci nu mă interesează disputele religioase și diferențele dintre iudaism și creștinism nu pot genera în mine, ca român, sfîșieri dezumanizante. Știu acest inechivoc adevăr: poporul evreu este un popor ca toate celelalte, cu drepturi egale de a trăi pe această Terra — firul de

praf cosmic pe care Dumnezeu ni l-a dăruit tuturor cu egală generozitate divină.

Niciodată n-am putut înțelege nici învidia, nici ura. În fond, ce anume antisemitismul decît absența mîndriei? Căutătura poficioasă a ochiului spre posesiunea celuialt — obținută prin muncă cinstită — nu este decît dovada impotenței proprii, a lipsei de bărbăție în agonie înfruntare cu sărăcia și lipsurile! Silit să trăiască în împrejurări mai aprige decît alții, evreul a dobîndit, poate, virtuți mai multe pentru a duce această bătălie fatală. Și ce-i cu asta?

Refuz să cred că aparține unui ocol civilizat nu numai ura față de semenul său, ci și această invidie primitivă, această optică degradantă pînă la animalizare...

Și-apoi, de ce am uitat cîtă bogăție culturală a dăruit lumii poporul evreu? Cîți titani ai artei și ai cunoașterii nu provin din rîndurile acestui hăituit neam?

Ce eclipsă mnemonică mi-ar alunga din minte admirația enormă pe care o nutresc față de Spinoza, cel care trăia din sfîșuitul lentilelor, dar dăruia lumii extraordinară „etică” elaborată în regulile metodei cartesiene?

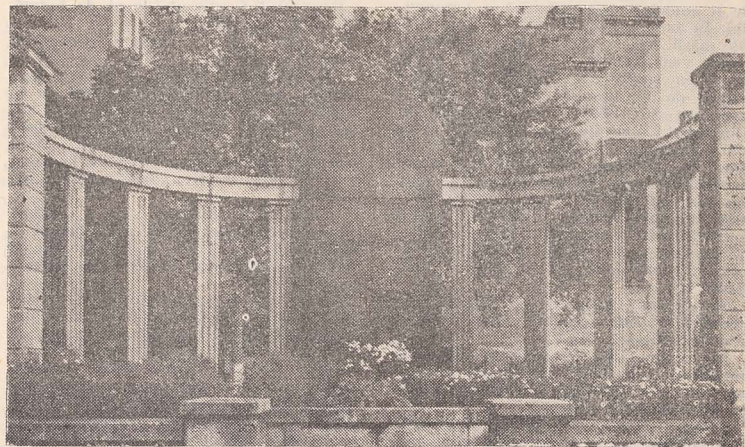
Și cine a sondat mai curajos în adîncurile sufletului nostru decît Sigmund Freud și Thomas Mann? Iar ca „pozitivist”, cum l-aș putea uita pe Einstein?

Creatorul dăruie înfinit mai mult decît primește. Îmbogățește pe toți fără să pretindă nimic. Iar lumea în care trăim este aceea a lui Dumnezeu și a lui Einstein. Nimic mai penibil, în aceste condiții, decît stupidul mit al zgîrceniei evreiești, căci adevărații Harpagoni ai lumii sînt lipsiți de minte și în noaptea nebuliei lor cred că se amuza așvîrlind cu noroi asupra realității înseși.

Tristă recunoștință! Dar mai ales primejdiașă perspectivă. Mă îngrozește perspectiva reiterării abominabilelor Auschwitz-uri, a pogromurilor cosmarestice iscate de fascism. Căci maladia antisemitismului îmi părea definitiv eradicată. Și tocmai în ceasul izbăvirii noastre, virusul ei prinde viață în mintea citorva schizofrenici. Ferește, Doamne, oamenii de demența lor! Și înții de toate pe noi românii...

De căderea în sălbăcie și canibalism mă rușinez și mă înfricoșez!

ION AUREL STOICA
președinte executiv al
Frontului Salvării Naționale
(Din ziarul „Adevărul”, 22 mai 1991)

Monumentul de la Oradea al deportaților evrei la Auschwitz

La început a fost Cerul...

(Urmare din pag. 1)

Spre a putea ajunge la pămîntul cel făgăduit Părinților Avraham, Ithzak și Iacov, era deci nevoie ca mai înții (și nu după aceea, ca la alții) să învățăm, să ne însușim cultura, să ne luminăm mințile, să ne încălzim sufletele. Căci nu de o curcubere oarecare de pămînt era vorba, ci a unui care împlini-va cuvîntul „Căci din Sion, Tora va porni și Cuvîntul Domnului din Ierusalim”.

În „țara nimănui” pe care o alcătuiește pustiul, a coborît Tora spre a ne învăța că am primit-o nu pentru a o monopoliza, pentru a o zăgăzui în limitele unui anumit teritoriu, ci spre a o răspîndi pretutindeni pe toate meleagurile. Ea nu ne aparține

numai nouă, ci e a tuturor. Din Sion ea pornește, dar spre cele mai îndepărtate unghere ale pămîntului trebuie să pătrundă ale ei binefăcătoare raze.

Spunea un mare gînditor: „Fiecare popor are deasupra capului său atîta cer cît pămînt are sub picioare”.

Noi, cu un destin altfel ca al celorlalți, nu am limitat Cerul nostru la dimensiunile pămîntului pe care aveam să pășim, ci am îmbrățișat Cerul, în plin deșert, pentru ca astfel să pornim pe un drum care va trebui să asigure ca întregul pămînt să se integreze în învățătura unui Cer al întregii umanități.

Pentru noi, la început a fost Cerul...

Vizita Eminenței Sale și a doamnei Amalia dr. Rosen în Republica Moldova

La invitația dlui Mircea Druc, fostul prim-ministru al Republicii Moldova, dl Șef Rabin, însoțit de dna dr. Rosen și de secretarul general al F.C.E., ing. Th. Blumenfeld, a făcut o vizită de șapte zile la Chișinău.

Cu multă căldură, oaspeții au fost întâmpinați de dl Mircea Druc în discursul rostit la inaugurarea Săptămânii de prietenie Moldova — Israel, care a avut loc la Chișinău, în ziua de 21 mai 1991, la câteva ore după sosirea delegației iudaismului român.

Eminența Sa a exprimat, în cuvântul d-sale, vii mulțumiri guvernului Republicii Moldova, pentru invitație și pentru sprijinul larg și înțelegător ce-l acordă rămășițelor martiriului iudaic din Basarabia, instituțiilor sale de cult și cultură iudaică.

Oaspeții au vizitat Muzeul Holocaustului Evreilor din Basarabia și Transnistria, unde au fost întâmpinați de prof. dr. Pilat, care le-a dat explicații în legătură cu cei 130 000—150 000 de martiri ai masacrelor săvârșite de fasciștii germani și români, de jandarmii și ceilalți călăi ai lui Antonescu.

La Monumentul celor 28 000 de victime de pe „Drumul Orheiului”, la Dubasari, unde, în luna septembrie 1941, au fost uciși 12 000—16 000 evrei, mulți îngropați de vii, au fost oficiate servicii religioase de pioasă aducere aminte.

Eminența Sa a acordat interviuri radioului, televiziunii și presei scrise din Chișinău.

La mormintul marelui rabin I. Leib Tîrelzon 7,71 dl Șef Rabin a rostit versete din Psalmi și un emoționant kadiș. Defunctul a fost membru al Senatului României și unul dintre cei mai de sea-

mă savanți ai Talmudului, din veacul nostru.

O grădiniță de copii evreiască recent înființată de către „Hassidimii — Liubavici” a fost, de asemenea, vizitată de oaspeții.

Guvernul sprijină această instituție de educație evreiască.

A avut loc, de asemenea, o constatare cu delegații diferitele organizații și instituții evreiești în care s-au arătat nevoile și problemele actuale ale respectivei organizații.

Duminică 26 mai, a avut loc o adunare publică la Sinagoga Mare din Chișinău. Rabinul sinagogii, dl Zalman, a prezentat și elogiul pe Șef Rabinul Cultului Mozaic din România. În continuare, Eminența Sa a rostit o impresionantă cuvântare, din care reproducem unele pasaje.

Cu un entuziasm de nedescris, sutele de participanți l-au asaltat apoi pe oaspete, exprimând recunoștința pentru marile d-sale realizări. Ei au omagiat și revista noastră, pe care mulți dintre ei o primesc de zeci de ani și îi sorb conținutul „ca un om însetat într-un imens deșert”, așa cum s-a exprimat un interlocutor.

Consilierul primului ministru, dl Th. Magder, l-a însoțit, în tot timpul vizitei, pe dl Șef Rabin, cu o caldă ospitalitate și cu o impresionantă frățietate.

Eminența Sa a invitat o delegație de evrei din Republica Moldova să vină în România spre a lua parte, ca oaspeți ai Federației noastre, la ceremoniile de comemorare a unei jumătăți de veac de la martiriul iudaismului român, martiriul în care numărul victimelor din Basarabia e uriaș.

Luni 27 mai a.c., delegația s-a întors în țară.

■ Eminența Sa și doamna Amalia dr. Rosen împreună cu dl Mircea Druc

să știe? De patru generații erau osin-diți la piere. Limba ebraică, limba Bibliei, limba Profeților era interzisă. Învățarea ei echivala cu o crimă, iar pe-deapsea se numea Siberia.

120 de sinagogi la trei milioane și jumătate de evrei. Așa sustineau statisticele comuniste, dar realitatea era că, precum de multe ori s-a întâmplat, înălun-trul teorii generale, cea împotriva noastră e-a una mai cumplită.

Pe cind la celelalte culte, totuși, mai întîlneai, ici-colo, cite o biserică, la noi nimic sau aproape nimic.

În întreaga Rusie, ciți rabini, ciți ha-hami, ciți cantori au supraviețuit? Aproape nimeni. Dacă vrem azi să găsim vreunul, pe întreg cuprinsul Uniunii So-vietice, găsim oare?

Iar noi... cîcă am fi adus comunis-mul! Scriitori, literatură, știință evre-iască, în această țară din care au por-nit cele mai puternice forțe spirituale evreiești, unde se află ele? Au dispărut, căci au fost nimicite de comunisti.

Iar noi... cîcă am fi adus comunismul. Căutierind, precum odinioară profetul Irmiahu, marile comunități evreiești de aici, te apucă groaza. Nu mai e nimic de făcut, îți spuneai. Pe lingă cele șase milioane de martiri ai Holocaustului fas-cist, alte trei milioane și jumătate cad în neantul asimilării totale, al Holocaus-tului comunist.

EXISTĂ TOTUȘI... MINUNEA

Spunea Ben-Gurion: „Cine studiază istoria evreilor și nu crede în minuni nu e... realist”.

Realitatea istoriei noastre e totuși... mi-nunea.

Noi nu trăim ci... supraviețuim de la o minune la alta.

Ne ciorovăim între noi, conducători ai poporului evreu, ani de-a rîndul, care e soluția, ce-i de făcut ca totuși să împie-dicăm o nouă catastrofă. Dacă ai pierdut șase milioane de evrei, nu mai ai de-unde să renunți la alte trei milioane și jumătate. Atunci, ce e de făcut?

Toate încercările s-au dovedit zadar-nice. Însă...

Există un „Paznic al Israelului”. Deo-dată, precum alătdată în Egipt, în miez de noapte, în miezul unei cumplite bezne spirituale, o lumină cerească izbucni. Porțile acestei țări s-au deschis larg și cerul s-a acoperit de avioane. Parcă ele împlineau visul Profetului!

„Cine sint ei?” se întreabă Ișaiahu. „Cine sint aceștia care zboară ca po-rumbieți spre ale lor cuiburi?”

Două sute de mii de evrei sovietici au ajuns în anul 1990 în Israel. Alte două sute de mii soseser în acest an.

Nebănuita minune s-a împlinit. Diplo-mații și politicienii, rabini și istorici, nimeni n-ar fi putut prezice cele ce se petrec sub ochii noștri.

CE FACEM NOI?

Deci, incredibilul a devenit realitate. Imposibilul a devenit cu puțință. Nu nu-mai pe planul Alialei, al „urcării” spre Israel a unui milion de evrei sovietici în actualul deceniu, ci și al reînduizării ace-lora care rămîn! (Un milion și jumă-tate? Două milioane? Cine poate să-i numere pe evrei?)

Ei, aici e aici, dragii mei. Aici e ma-reă noastră răspundere, a noastră, a evreilor din lume, a voastră, a evrei-lor din Uniunea Sovietică.

Cind am fost invitat, prin ambasado-

rul Uniunii Sovietice la București, de că-tre guvernul sovietic să conduc o dele-gație rabinică mondială în această țară, spre a purta discuții cu oficialitățile asu-pra problemei evreiești, m-am aflat în fața unei mari surprize.

Ne-am pregătit cu doleanțele noastre pînă unde putem merge, ce se poate cere și ce nu se poate și așa mai departe.

Cind colo, ce să vezi? Adjunctul mi-nistrului de externe, Petrovski, ne-a as-cultat rugămînta pentru Alia — dreptul fiecărui evreu de a participa la reclă-di-reăa Țării Sfinte.

Răspunsul a sunat: „Pojaluistva — Pol-tim. E în ordine”.

Secretarul Sovietului Suprem, la cere-rea de a se înființa comunități evre-iești în toată Uniunea, a răspuns cu ace-lași cuvînt: „Pojaluistva”.

Șeful Consiliului pentru Culte, la ce-reea de a se crea cursuri, școli religioase și naționale pentru evrei, a răspuns și dînsul: „Pojaluistva”.

CEALALTĂ PARTE A MONEDEI

Deci victorie, succes. Am învins. Tot ce cerem ni se aprobă. Așa ni se pare. Ei bine. Mai există și cealaltă față a monedei. „Pojaluistva” mai înseamnă și altceva. Este vorba de o hotărîtare co-titură în dramatica noastră istorie.

Pînă la „Pojaluistva” aveam cu toții o scuză. Tiranie, teroare, execuții, gu-lag. Ce puteai să faci? Cum puteai să rezisti la toate acestea? Mai bine de trei milioane de evrei erau condamnați? N-aveam ce face.

Acum problema e total schimbată. Po-jaluistva”. Avem ce face ca să-i salvăm. De noi depinde. Trăim una dintre orele pe care ma-lele Stefan Zweig le numește „Die Sternstunden der Geschichte” — „Orele stelare ale istoriei”. E ceasul istoricilor hotărîri. E ora destinului. „Dacă nu acum, atunci cînd?”

„Nu ești tu?” — se întreabă înțeleptul Hilel, și, o dată cu el, datorî sintem să ne pă-trundem de uriașă responsabilitate pe care „Pojaluistva” o încarcă pe umerii noștri.

Organizați-vă într-o comunitate. Creați școli, grădinițe de copii, licee, salvați ti-neretul. Recluați „lanțul de aur” al gene-raliilor lui Israel, de acolo de unde fas-cismul și comunismul l-au întrerupt.

Evreii din Israel, din lumea întreagă privesc spre voi, cei care mai rămîneați.

Un deceniu, două? Cine știe? Ca să fiți ajutați, trebuie voi înșivă să vă ajutați.

Nu uitați. Dumnezeu și-a îndeplinit mi-siunea. Miracolele sale le-a scos la iveală. E rîndul vostru ca din străfundurile conștiințelor, din adîncurile ființei voastre,

să regăsiți „dus pîntele id”, știința evreiască a străbunilor voștri și să aprindeți minunata Menoră pe care o evocă atî Pericopa, cit și Haftara acestei săptămîni.

Clipa aceasta a sosit. Stăm, mai stăm lingă voi, ca laolaltă să nu lăsăm Me-noră să se stingă. Grăbiți clipa urmă-toare: aceea în care nu veți mai avea nevoie de ajutorul nostru, cînd flacăra iudaismului se va înălța cu puteri pro-prie, cu strălucire.

Binecuvîntată și grabnică să fie această clipă!

Dumnezeu și-a făcut datoria! Noi, oare, ne-am făcut-o?

(FRAGMENTE DIN ALOCUȚIUNEA ROSTITĂ LA SINAGOGA MARE DIN CHIȘINĂU)

De la început, primejdii...

„...Se aflau înaintea Mării Roșii. În spa-tele îi amenința ura sălbatică a Faraonu-lui. În față văiaau talazurile spumezînde ale mării. Nici o scăpare, oare? De unde poate veni salvarea, dacă nu de la Cel care, cu șapte zile înainte, în miezul nopții de 14 spre 15 Nisan, a săvîrșit minunea SCOATERII (nu IESIRII) lor din Egipt? Accentuăm „scoaterii” pentru că ei erau decît la patra generație în ro-bie. Nu mai știau că sint evrei. Nu mai întrezăreau vreo rază de speranță. Erau ca „pruncuț luat în captivitate” (drama-tică noțiune, specific evreiască), cărui în zadar i se spune că trebuie să lupte. Se resemnasera, se împăcaseră cu ideea că altă viață decît cea de rob nu e cu putință”.

Si, deodată, minunea se întîmplase... Au fost scoși de o Dumnezeiască minune din țărurile sclaviei.

Iar acum, după numai șapte zile, pri-mejdie de moarte îi pîndește, în față și în spate. Valurile urii și cele ale mării se îmbină. Ce e de făcut?

„Atunci Moșe își înalță privirile spre Același Dumnezeu și se rugă, fierbînte,

cu întreaga-i ființă, implorînd din nou Minunea.

Răspunsul Creatorului „veni de îndată. Clar, net, categoric:

מה תצעק? „De ce strigi către mine?”

„Eu am împlinit minunea acum o săp-tămînă. Acum, a venit momentul ca ei, sclavii de ieri, să o săvîrșească pe a lor, să dovedească istoriei că au meritat-o”.

„Nu e timp de rugăciune. E rîndul faptelor. Întoarce-ți privirile de la mine și îndreaptă-le către popor”, grăi Atot-potențialul.

„Vor-bește către fiii lui Israel și ei, numai ei să acționeze. să arate, ce pot împlini. E rîndul lor. Minunea de acum, ei trebuie să o realizeze”.

Nu mai astfel a fost posibil Miracolul de la Marea Roșie. Numai în fața erois-mului lor, al robilor care au înțeles că neapărat, cu orice preț, libertatea dăruită trebuie păstrată, numai astfel, valurile mării înșile s-au dat deoparte, toate ob-stacolele s-au netezit spre a face loc ma-rii ostiri a libertății în drumul ei spre zările unei vieți noi...

oceanul uriașului Holocaust al evreilor din România.

Iar apoi? Au venit comunistii. V-au deportat pe voi, rămășițele Holocaustului, v-au surghinuit în Siberia, v-au dîrmat sinagogile, v-au înstrăinat copiii, v-au prigonit cu al lor antisemitism roșu.

Voi ați adus comunismul? Ce sălbatecă și lipsită de orice urmă de adevăr jus-tificare pe care o căută și azi criminalii sau nou potențialii pogromiști?

Ați fost literalmente exterminați. Fizi-cește și spiritual. Stau mărturie statis-ticile, faptele petrecute sub ochii noștri. Lagărele „gulag”, temnițele au mistuit alte sute și mii de frați și surori, supraviețuitori ai fascismului și se mai poate spune că tot voi „ați adus comunismul”?

„O minciună nu trebuie niciodată să fie mică. Numai o minciună mare e cre-dibilă” — spunea Hitler. Urmașii săi moderni îi ascultă îndemnul.

VIZITÎNDU-I PE FRĂȚII MEI

...De mulți ani încoace, am mai fost pe aceste meleaguri. Cîte milioane de evrei se mai aflau aici? Cine mai putea

NU NUMAI ÎN BIBLIE CI ȘI ÎN VREMURILE NOASTRE

„Nu v-am povestit numai un episod împlînat acum mii de ani, ci și pe acela al minunii împlinite în toul zbuciuma-tei și tragediei noastre vieți. Nu despre strămoșii noștri e vorba, ci despre voi înșivă”.

Ați trecut prin chinurile iadului. Fas-cisții v-au secerat rîndurile fără mi-fără cruțare. Am fost alaltăieri la Du-basari. În decursul lunii septembrie 1941, mi și mii de evrei au fost acolo tor-turați, schingiuiți, îngropați de vii. Bă-trîni și copii, femei și bărbați. Barbaria fascismului antonescian și a celui ger-man au pus în Chișinău și întreaga Ba-sarabia de viață evreiască. Ciți au fost uciși? 130 sau 150 de mii? Sau mai mult?

În zilele acestea am avut sentimentul unui nou Irmiahu, contemporanul marii catastrofe iudaice, care răfăcește prin văi ale morții, nenumerate văi. Alături de mine „profesorul de istorie dr. Pilat po-vestea și scoate mereu documente, mă-rturii, fotografii. Credeam pînă acum că știu ce s-a petrecut cu noi. Constat că ceea ce știam nu era decît o picătură din

PROCURORUL GENERAL A FOST SESIZAT

În urma furibundelor atacuri antisemite, a insultelor, calomniilor și atărilor la genocid ale publicației „Europa”, din ultimele săptămâni, Federația Comunităților Evreiești din România a sesizat pe procurorul general al țării, solicitând deschiderea acțiunii penale, potrivit legilor țării, împotriva autorilor și redactorilor responsabili ai sus-numitei publicații.

Socotim necesar să lămurim că, nicidecum, nu e vorba de o acțiune civilă, că noi nu avem de gând să ne judecăm cu fasciștii. Este vorba de cererea populației evreiești, a Cultului Mozaic ca forul care apără pe cetățenii acestei țări în fața infractorilor care încalcă prevederile Codului Penal să cheme în judecată pe aceștia și să-i pedepsească cu toată asprimea.

Trăim într-un stat de drept și acesta are obligația să ne apere.

Domnul Șef Rabin dr. Moses Rosen în audiență la ministrul apărării naționale

Di Șef Rabin dr. Moses Rosen a fost primit în audiență, în ziua de miercuri 15 mai 1991, de către ministrul apărării naționale, dl general Nicolae Spiroiu.

Șeful Cultului Mozaic a exprimat adinca sa îngrijorare pentru că a fost posibil ca în revista „Europa” să apară, pe patru pagini, un atac fascist, pogromist, plin de calomnii stupide la adresa populației evreiești din România, semnat de un ofițer în rezervă, care se adre-

sează, în repetate rânduri, „corpului ofițeresc”, „generalilor și camarazilor de armă”, cu chemări de asasin.

Dl general Spiroiu și-a însușit indignarea dlui Șef Rabin, l-a asigurat în mod categoric că armata română dezavuează monstruosul atac al căpitanului în rezervă Radu Nicolae și îl consideră contrar vederilor democratice ale oștirii acestei țări, care se opune oricărei reînvieri a antisemitismului, fascismului și rasismului.

DELEGAȚIA FEDERAȚIEI COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI S-A ÎNTORS DIN ISRAEL

O delegație a Federației Comunităților Evreiești, sub conducerea Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, a luat parte la lucrările plenare ale Congresului Mondial Evreiesc, care s-au desfășurat la Ierusalim între 5—9 mai 1991.

Au luat parte delegații ai tuturor comunităților evreiești din lume. Evreimea sovietică a trimis, pentru prima oară, o importantă delegație, care a participat la lucrări. Cu aclamații, iudaismul sovietic a fost primit membru al Congresului Mondial Evreiesc.

Primul ministru al Israelului, dl Yitzhak Shamir, a rostit în fața congresului o impresionantă cuvântare, în care a făcut o amplă analiză a perspectivei de pace între Israel și vecinii săi arabi.

Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a prezentat Congresului situația comunităților evreiești din România și a evocat împlinirea unei jumătăți de veac de la martiriul evreilor din această țară. D-a-a relatat despre pregătirile pe care Federația le face în vederea organizării acestei dramatice comemorări a celor aproape 400 000 de martiri căzuți AL KIDUS HAȘEM în România, victime ale fascismului german, român și maghiar.

Congresul a adoptat o rezoluție de solidaritate cu Federația Comunităților Evreiești din România, a exprimat recunoștință guvernului și partidelor de opoziție parlamentare pentru poziția lor de com-

batare a tendințelor de reînviere a antisemitismului, rasismului și xenofobiei și a exprimat hotărârea fermă de a sprijini România în strădaniile ei pe calea democrației și a progresului.

Dl Edgar Bronfman a fost reales pre-

ședinte al Congresului Mondial Evreiesc.

O delegație a Congresului va lua parte, la București și la Iași, la solemnitățile care vor avea loc la 1 și 2 iulie 1991.

În ziua de 10 mai 1991, delegația F.C.E. s-a întors în țară.

Eminența Sa a luat parte la ședința Prezidiului Conferinței Rabinice Europene

Între 22 și 26 aprilie 1991, a avut loc, la Ierusalim, sub președinția lordului Immanuel Jacobovits, Șef Rabinul Marii Britanii, ședința Prezidiului Conferinței Rabinice Europene, la care a participat și Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen.

Domnia Sa a rostit, în numele Prezidiului, un cuvânt de salut la primirea făcută în cinstea oaspeților de către Eminențele Lor Șef Rabinul așkenaz al Is-

raelului, Avraham Shapira și Șef Rabinul sefard al Israelului, Mordechai Eliahu.

S-au dezbătut diferite probleme religioase la ordinea zilei și s-a dat o deosebită importanță absorbției noilor olim din Uniunea Sovietică.

În fața Prezidiului au mai luat cuvântul ministrul culturii, Zevulun Hammer și ministrul cultelor, prof. Avner Shaky.

Cerem ca Legea să ne apere

(Urmare din pag. 1)

Am mai fost rugat ca, precum mi-am adus umila contribuție ca România să beneficieze de „clauza națiunii celei mai favorizate”, tot astfel să încerc a folosi modestele mele posibilități spre a interveni pe lângă Fondul Monetar Internațional ca să ajute acest popor, o dată mai mult, spre a ieși din marasmul economic în care se află.

S-o mai fac, atunci când „Europa” din 1991, care se mai crede cea din 1941, scrie, negru pe alb, că devenim robi ai Fondului Monetar Internațional și că, astfel, poporul român va deveni „un popor de gunoieri, vidanțori” etc.?

Minciuni, una mai caraghioasă decît cealaltă, se îngrămădesc, fără rușine, fără nici o „acoperire”. Ignoranța crasă de analfabeți zăpăcește mințile unor generații care au fost mințite timp de o

jumătate de veac, atît de fasciști, cît și de c. muniști.

Vă întreb și o fac cu întreaga gravitate a momentului: ce aveți de gînd? Cum socotiți că „garanția” statului de drept ne va chezași onoarea, bunurile, viața?

E de a mea sfîntă datorie să o declar aici și acum, clar și categoric:

Lumea din 1991 nu e cea din 1941.

Nu mai avem călășul în gură și nici nu ne aflăm în lumea lui Hitler. Ne aflăm în România democratică și pretindem ca încercarea de a identifica poporul român cu fascismul să fie împiedicată. Vrem să fim lăsați în pace și cerem un scut puternic al Legii.

Credem în dreptatea, în blîndetea, în omenia poporului român. Constituția cea nouă trebuie să dea acestor nobile virtuți armele de apărare potrivite.

Cît timp nu e prea tîrziu!

DIN COMUNITĂȚILE NOASTRE

IAȘI. CINSTIREA EROILOR EVREI DIN RĂZBOIUL 1916—1918

Joi, 9 mai 1991, a avut loc, la cimitirul evreiesc din str. Păcurarii, în sectorul închinat mormintelor militarilor evrei, căzuți pentru patrie în anii 1916—1918, o impresionantă ceremonie de cinstire a acestor eroi.

Au participat reprezentanții prefecturii, ai primăriei, ai garnizoanei și membri ai conducerii Comunității Evreilor din Iași. Onorurile au fost date de o companie de gardă din garnizoana Iași. Au fost de față ofițeri, în frunte cu comandantul garnizoanei.

După trecerea în revistă a gîrzii de onoare, în sunetele fanfarei, s-a intonat marșul solemn.

Au fost depuse coroane de flori în numele prefecturii și al garnizoanei Iași.

În încheiere, garda de onoare a defilât în fața mormintelor eroilor și a oficialităților prezente, iar fanfara s-a retras în sunetele marșului tradițional.

Emoționanta ceremonie de cinstire a memoriei militarilor evrei care și-au dat viața pentru întregirea României a găsit un viu ecou în inimile celor prezenți. Este pentru prima oară cînd cinstirea eroilor s-a făcut cu onoruri militare, după mai bine de 50 de ani.

CORRESPONDENT

LA VAMA — EVREII NU SINT UITAȚI

Subsemnatul Welt Ioan, domiciliat în Iași, str. Păcurarii nr. 24, bloc 1, scara A, apart. 5, profesor la Conservatorul din Iași, vădăc la cunoștință următoarele:

Am fost, în data de 4 aprilie 1991, la Vama, jud. Cimpulung. Am vizitat cimitirul evreiesc din localitate și am fost impresionat de tabloul care mi-a fost dat să-l văd și anume: la fiecare mormînt se găsea aprinsă o luminare. Precizez că în comuna Vama nu mai există azi nici un evreu.

Primarul comunei mi-a relatat că aceste luminări le aprind, la fiecare sîrbătoare, locuitorii comunei Vama, care sînt oameni religioși, omenoși și meriți toată cîstine.

Prof. univ. IOAN WELT

MUZICĂ DE OPERĂ LA CĂMINUL „ROSEN”

Una dintre grijile pe care Comunitatea noastră le manifestă pentru sănătatea bătrînilor este și aceea de a le oferi perioade de relaxare, de destindere, de schimbare de mediu. Astfel, la Căminul nostru de bătrîni „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”, din str. Jimbolia, a avut loc nu de mult un excepțional concert. Această manifestare artistică a fost organizată cu amabilitatea dlui dirijor Roger Avramescu, ajutat de dna Florica Avramescu, care a fost și prezentatoarea programului artistic.

S-au cîntat arii din opere de Verdi, Ceaikovski, cântănete de Cavallo, arii din opere și romane.

Un ansamblu de prestigiu a interpretat, magistral, arii nemuritoare.

Și-au dat concursul dnele Iulia Bucuceanu și Elena Dima-Toroiu, prim-solistele ale Operei Române, „Il. Nicolae Sasu, prim-solist al Operei din Iași, dl Matei Jipa, de la Filarmonica „George Enescu”, dl Francisc Dobotny, solist al „Ansamblului Armatei”. La pian a acompaniat dna Letiția Flavian, corepetitor al Operei Române.

Au fost trei ore de intensă încîntare artistică pentru numeroșii bătrîni care au asistat. Îndrăgii artiști, sus-menționați, au prilejuit multor vîrstnici care au depășit a treia tinerețe o rară bucurie și impresia unei noi tinerețe. Din parte

lor s-a făcut artiștilor o manifestare entuziastă de mulțumiri și li s-a adresat rugămîntea de a reveni în mijlocul lor cît mai curînd posibil. Un public recunoscător îi așteaptă.

SIMON LILIENTHAL
Căminul „Rosen”

ACTIVITATE CULTURALĂ LA CĂMINUL „MARTIN BĂLUȘ”

La Căminul-spital „Martin Băluș”, în care avem asigurate foarte bune condiții de cazare, hrană și tratament, se manifestă, ca și în alte cămine ale Federației Comunităților Evreiești, o grijă permanentă pentru a asigura bolnavilor posibilitatea de a petrece ore plăcute prin audii radio, vizionarea programelor TV și a unor filme special aduse spre a fi proiectate acolo, ascultarea unor conferințe interesante, organizarea unor expoziții etc.

Recent, a avut loc la acest cămin o reușită audie muzicală. În incinta sinagogii a fost prezentat, pe videocaseta, Concertul pentru pian și orchestră de Edvard Grieg, solist — Arthur Rubinstein, dirijor — André Previn. Comentarea concertului a fost făcută de cunoscutul muzicolog Iosif Sava.

Coresp. A. SÄCHNER

AL KIDUS HAȘEM

La ieșirea din Dorohoi, pe partea dreaptă a șoselei ce duce spre Suceava, se află cimitirul evreiesc. Între plăcile funerare ce adăpostesc osemintele a zeci de evrei, a fost ridicat un monument întru cinstirea și memoria evreilor uciși în 1940. Format din trei brațe, sus abrupte, pe un postament din marmură neagră, cu șase colțuri, reprezentînd Steaua lui David, monumentul are o semnificație deosebită: din trupul poporului evreu au căzut atîtea victime nevinovate. Care sînt acestea? 5 000 de evrei din comunitățile Dorohoi, Mîhăileni, Săveni, Darabani și Rădăuți Prut, deportați în Transnistria la 11 noiembrie 1941, au murit acolo prin glonț, prin foamete și prin boli cumplite; 70 de evrei, între 2 și 94 de ani, uciși la 1 iulie 1940, în timpul înmormîntării soldatului Aroneanu Emil din Bacău, în vîrstă de 28 de ani, care, cu propriul trup, încercase să apere viața comandantului său, căpitanul român Borș (soarta a făcut ca cei doi să fie înmormîntați în aceeași zi, în cimitire diferite, dar apropiate ca distanță; un zvon, cum că evreii din Dorohoi ar fi tras în români, a determinat un regiment în retragere să dezlanțue pogromul de tristă amintire din 1 iulie 1940); evreii anonimi, ale căror trupuri au fost transformate în sâpuri cu inscripția R.J.F. (Reines Jüdisches Feten) — grășime pură evreiască.

Cele trei brațe ale monumentului au inscripția „AL KIDUS HAȘEM”, adică „Întru sfințirea numelui lui Dumnezeu”.

ELENA CONDREI

(Din „Gazeta de Botoșani”, 23 febr. 1991)

CRIMĂ ȘI TĂCERE

Subsemnatul Horowitz Bernhard, născut la Cernăuți în anul 1907, profesor de liceu, pensionar, am supraviețuit numai printr-o minune Holocaustului din România.

Elevul David Falik, cu episodul ucidării căruia de către un student antisemit român, în 1926, își începe dl Șef Rabin dr. Moses Rosen relatarea autobiografică, a fost colegul meu de școală timp de opt ani. Am fost de față la asanarea lui. Zece mii de evrei îndoliați urmau atunci sicriul lui David. La mormântul deschis, dl Meyer Ebner, șeful Partidului Evreiesc și editorul ziarului „Ostjüdische Zeitung”, a ținut un discurs.

Am fost deportat cu toată familia mea în Transnistria, în zilele sărbătorilor de toamnă 1942-1941. Aveam voie să luăm cu noi numai 10 kg din avutul nostru. Cheile locuinței le-am predat soldaților. Dar nu trecuse nici o jumătate de oră și-i puteam vedea pe „dragii” noștri vecini cărind diferite lucruri din locuința noastră, chiar și mobilă, și privindu-ne cu totul altfel, de parcă ne-am fi transformat dintr-o dată în... kurzi.

Am stat în Transnistria trei ani, pînă în 1944. Am pierdut acolo pe părinții mei, părinții soției mele, o soră a soției mele împreună cu copilașul ei și mai mult de o sută de membri ai familiei mele și a soției mele, scotind numai pe cei mai apropiați.

Acum citesc, în ziarul „Adevărul de Cluj” din 13-15 aprilie 1991, articolul de fond „Drama unui popor”, în care Dan Robreanu deplănge soarta poporului kurd din Irak. „Ne cutremurăm pînă în adîncul ființei de imaginile transmise de televiziunea noastră” — scrie el. „O concepție de fiară, pusă în aplicare de alte fiare, pare decisă să lichideze fizic o bună parte a populației proprii țării, zeci de mii de oameni. Dacă lumea civilizată nu le vine în ajutor, de ce nu fac asta societățile de protecție a animalelor, atît de miloase cu cîinii, caii, maimuțele în suferință?”

Alta. Foarte frumos și absolut just. Sintem toți cutremurați de această dramă. Mă întreb numai de ce ziaristul nu-și aduce aminte imediat, cu această ocazie, nu numai de zeci de mii de kurzi, ci și de sute de mii (mai exact 400.000) de evrei lichidați fizic în propria lor țară, de niște fiare — generali, ostași și civili în frunte cu călăii Antonescu, Iordăniș, Szalasi și ciracii lor.

Nici membrii societăților de protecție animalelor n-au venit în ajutorul evreilor, ci au folosit, unii, cele trei zile cînd au avut „mină liberă” pentru a face cu evreii ce vor, pentru a omori și a jefui.

„Verdict științific”

Crimele naziste și falsificările „revizioniste” ale istoriei constituie un tandem rușinos. Aceasta este ideea centrală a recent apărutului volum „Amocul împotriva realității”, cu un cuvînt introductiv de dr. dipl. ing. Simon Wiesenthal.

Drept „amoc împotriva realității” a caracterizat Martin Broszat, directorul, de mulți ani, al Institutului de istorie contemporană din München, încercările grupărilor neonaziste de a disculpă hitlerismul pentru crimele sale.

Sub autodenunțarea de „revizionism”, a apărut o largă paletă de publicații pseudoștiințifice și de știngace scrieri propagandistice. De curînd au fost oferite publicității în acest scop documente false, precum și „verdict științific”. În diferite țări circulă, în scop de agitație neonazistă, un asemenea „verdict”, așa-numitul „Aviz” Leuchter, în care americanul Fred Leuchter susține „imposibilitatea tehnică a genocidului cu ajutorul gazului toxic în lagărul de concentrare Auschwitz”. Asemenea „verdict științific” nu pot însă acoperi adevărul despre genocidul nazist. Urmașii lui Göbbels se compromit de la bun început cu astfel de mașinațiuni.

Nu pot să-mi închipui ca, dacă ziaristul este cumva încă prea tînr pentru a fi cunoscut direct evenimentele de atunci, tatăl său bunicul să nu-i fi povestit ce s-a întimplat acum 50 de ani cu o mare parte a cetățenilor evrei din România, civili fără apărare, bărbați, femei și copii, chiar sugari, uciși în chip bestial.

Chiar dacă ziaristului nu-i mai trăiesc acum nici părinții, nici bunicii, e imposibil să nu fi citit niște ziare „democrate” ca „România Mare”, „Oblio”, „Arenă”, „Europa” și altele, în care niște gazetari „absolut independenți” și, probabil, „absolut democrați” au curajul ca, la 50 de ani după Holocaust, să calomnieze, cu o ură nerecîntă, rămășițele genocidului, să lupte deci împotriva „unei părți a populației proprii țării”. Fițiuca „Oblio” a publicat, ca pe o mare noutate, „Protocolale înțeleptelor Sionului”, care sînt un fals notoriu fabricat de Ohrana țaristă, iar „Arenă” reacționează existența Holocaustului, chemînd parca la pogrom. Parcă ar fi „patrioți irakieni contra kurzilor trădători”.

Jurnalistul însă tace, nu știe nimic sau se face că nu știe. De aceea consider de datoria mea să nu tac, ci să spun adevărul.

B. HOROWITZ

„DU-TE ȘI TRĂIEȘTE!”

Ida Löw a scăpat la Linz de Holocaust, dar a murit în urma unui atac cu rachete irakiene la Tel Aviv

Războiul din Golf. Zorii unei zile cu rachete irakiene, la Tel Aviv. Sunetul sirenelor sfîșie văzduhul. Oamenii se grăbesc spre adăposturi. Yitzhak Löw vrea s-o trezească pe soția lui, Ida, Zadarnic, deoarece aceasta, fiind cardiacă, nu rezistase alarmei. Inima ei cedase. „A fost o moarte cum și-a dorit-o ea”, a înghițit soțul cu o nuanță de remanere în glas. Cel puțin la moarte n-a trebuit să suporte dureri. Pe acestea le-a îndurat destul în timpul vieții, ani de-a rîndul, în timpul fugei de „soluția finală” a lui Hitler.

Din nou groaza unui război a rupt-o — de astă dată, definitiv — de proiectele ei. Ida Löw plănua să plece în aprilie la Linz, unde se opriese în fuga ei de Holocaust, unde a trăit și a muncit și a avut prieteni și unde, totuși, a primit ordinul de deportare în lagărul de concentrare. Ea voia să citească acolo, la Linz, din întîmplările din trecut, consemnate într-o carte, să trezească la viață un document al timpului.

AMINTIRILE LEGATE DE GESTAPO NU-I DADEAU LINIȘTE

Volumul „Povestea Evei Korngold”, scris de Meyer Levin, pe baza amintirilor Idei Löw, se află în fața cititorilor. O mărturie sensibilă a timpului, scrisă fără patos, fără ură. Un destin individual relatat cu obiectivitate, aduce în mod emoționant în fața ochilor absurditatea unui fanatism care întuneacă conștiința individului, fiind la motivul întregii povestiri. Printre-un fenomen de obturare morală a societății, unul și același om iubit poate deveni dușman odios și prigonit.

„O femeie energică, hotărîtă, cu o atitudine pozitivă față de viața stătea, în 1933, în fața mea”, povestește primarul din Linz, Hans Nostlinger, care avea să organizeze prima vizită în orașul său a acestei femei. „Ținuta și limba lui dnei Löw dovedeau că personalitatea ei rămăsese intactă, mai mult, manifesta mîndrie și fermitate, dar nu ură”.

După o absență de 40 de ani, Ida a revăzut toate locurile în care a trăit la Linz: casa de pe Frachberg, în care a lucrat ca servitoare, regiunea lagărului Bindermichl („chiar și alea cu perii mai există”), terenul uzinelor „Herman Göring”, cinematograful. Dar mai era o clădire în care femeia, suferind de inimă, de cum a intrat, a simțit deodată nevoie de aer, cutremurată fiind de teamă și aversiune. Se afla la Cartierul General al Gestapoului, actualmente Kalpinghaus, în locul unde a fost înfîntată ca evreică și de unde a trebuit să înceapă marșul spre Auschwitz-Birkenau.

În 1942, începea tragica odisea a fetei de 18 ani. O mișcare duioasă a tatălui, o îmbrățișare a fratelui și cuvintele mamei, pe care nu le-a uitat niciodată: „Du-te și trăiește! Poate vei fi singura care va supraviețui. Dar atunci trebuie să însemnezi cum a fost, prin ce ai trecut, ce ai pățit. Atunci totul va fi dovedit”.

Ida s-a deghizat în tîrîncuța ucrainiană Katarina Letzycyn. Cu documente false voia să depășească această perioadă în Austria, împreună cu prietena ei Anya, lucrînd ca muncitoare străină. A sosit la Linz, unde a fost internată în-

tr-un amintirea deportării evreilor care prestată muncă forțată, după participarea la „Acțiunea fabricii”, în 1943.

Pentru a 48-a oară se comemorează ziua, intrată în istorie sub denumirea „Acțiunea fabricii”, și care trezește amintiri înfiorătoare în mințile celor ce au avut de suferit. În această zi, muncitori evrei, care prestată muncă forțată, au fost ridicați, prin surprindere, de la locurile lor de muncă și duși în așa-numitul lagăr de adunare, aflat pe Strada Mare din Hamburg, pentru a fi transportați spre lagărele de exterminare ale nazistilor.

Clădirea, inițial căminul evreiesc de bătrîni și ulterior o parte a unei școli medii evreiești, a fost destinată, în 1942, cu cinism, acestui scop. Este locul de o jale indescriptibilă și de mizerie umană de care a amintit Heinz Galinski, președintele Comunității Evreiești din Berlin, el însuși victimă a acestei deportări. În scurtă sa cîvintare comemorativă, Galinski a caracterizat drept un groaznic paradox al istoriei faptul că toate acestea s-au putut întîmpla în locuri atît de apropiate de cele în care odinioară a activat filozoful evreu Moses Mendelssohn, care, la timpul său, a avut un aport atît

de important la ideea toleranței și umanității. Galinski a mai amintit de faptul că această acțiune a putut fi îndeplinită cu acceptul întreprinzătorilor, care-i foloseau atunci pe muncitorii evrei obligați să presteze muncă forțată în condițiile medievale ale muncii de clacă.

Pînă-n zilele noastre, a subliniat el categoric, multe dintre aceste firme au refuzat să plătească o contribuție financiară pentru a compensa munca depusă de evrei, care îi îmbogățise. Sînt, în parte, aceleași firme care, prin tot felul de mașinații comerciale necinstite și lipsite de scrupule, au livrat Irakului armamentul cu care apoi a putut amenința mortal Israelul — sălășul multor supraviețuitori ai Holocaustului — și cu care a și provocat Israelului mari daune.

În fața plăcii comemorative, mărturie a întîmplărilor de atunci, Galinski și-a exprimat recunoștința față de vitejii băbași și femei care și-au riscat viața și sănătatea în regiunea Golefului, nu numai pentru eliberarea Kuweitului, ci și pentru securitatea Statului Israel.

În legătură cu toate acestea, consilierul municipal și reprezentantul primăriei sectorului Berlin-Mitte, Volfram Kuhn, a rostit o cuvîntare.

tr-un lagăr pentru muncitori străini, la Bindermichl. Acest oraș avea să devină pentru ea un al doilea loc natal. A lucrat ca fenză de serviciu la o familie respectabilă, cu numele de Eberhardt.

Ironia sorții a vrut ca ea să îngrijească de bunavoie la un maior SS — cizmele, uniformă și locuință. Stăpîni ei au fost corecți, relația cu ei a devenit tot mai prietenească. „Aveam casă și masă și primeam 28 de mărci pe lună. Eram în al nouălea cer”.

Familia Eberhardt dorea s-o înfîieze pe „Katja lor”, pentru a-i deschide toate posibilitățile de viitor. Dar documentele cerute din presupusa ei țară de origine o expuneau la extrădare. Trebuia să plece de la familia Eberhardt, înainte de a fi prea tîrziu! Cum nu era o treabă ușoară să-i părăsească pe stăpîni ei, lăsa să-i scape din mîni diferite obiecte, ceea ce se atribuia durerilor ei reumatice. De-abia după ce făcuse tîndări valoroase vază japoneză a dlui Eberhardt, a fost retrimisă în lagăr cu un certificat de bună purtare și cu rugămîntea de a i se da Katarinei o muncă mai ușoară, dat fiind că este suferindă.

AUSCHWITZ-BIRKENAU S-A NUMIT SPIRȘITUL CALĂTORIEI

Pe la sfîrșitul lunii aprilie 1944 a fost chemată la Gestapo și, pentru a-și salva prietenii, a mărturisit: „Da, sînt evreică, dar nu știu nimic despre spioni”. Ida a fost deportată la Auschwitz-Birkenau

DECESE

La 25 mai se împlinesc șase ani de la pierderea scumpei mele soții NEGREA REGHINA. Duminică 2 iunie a.c., orele 11, va avea loc comemorarea la Cimitirul Giurgului.

Stela — soție anunță că la 10 mai 1991 s-au împlinit patru ani de cînd bunul meu soț VICU STILLER m-a părăsit pentru totdeauna. Scurgerea timpului nu îmi alină durerea.

Familia dr. Artur Maiersohn — văr, rudele, prietenii anunță cu durere decesul GABRIELEI dr. TELEMAN, născută Maiersohn, înmormântată la Cimitirul Filantropia.

Îndurerate gânduri și neșterse amintiri însoțesc trecerea a doi ani, la 2 Sivan, de la decesul dragului nostru soț, tată și bunice FEIDEN SONIU, din Vatra Dornei. Pios omagiu.

Cu durerea mereu vie în sufletele noastre, soția, fiica, fiul, nora, ginerile, nepoata și nepotul anunțăm că, pe data de 6 iunie, se împlinesc doi ani de cînd iubitul nostru soț, tată, socru, bunice SCHÄCHTER CHAIM a fost smuls din mijlocul nostru de moartea cea necerută.

Nu putem uita nici o clipă bunătața și generozitatea sa sufletească.

Paula — soție și familia anunță că, la 18/19 Sivan (1 iunie), se împlinesc 11 ani de la decesul iubitului lor BERNARD (BUBI) GALANTAR, din Bacău. Binecuvîntată să-i fie memoria!

și a supraviețuit. După eliberare a început să-și caute rosturi noi. „Totul în mine năzua spre relații normale — o patrie, un cămin, o locuință, un soț, și copii de care să pot avea grijă, o buclărie, cearșafuri de pat etc.”.

O VIAȚĂ „NORMALĂ” ÎN ISRAEL

Singura ei rudă care supraviețuise era un frate care făcuse Alia. Timp de un an, Ida a pelerinaj, cu mișcarea „Jalgala” pentru Alia, de la un lagăr la altul; l-a cunoscut atunci pe Yitzhak Löw, cu care s-a căsătorit și a dat naștere, curînd, primului ei copil. În 1948, existența lor de păsări călătoare a lăsat, în cele din urmă, sfîrșit. Familia Löw a sosit în Israel.

Ida s-a străduit să ducă o viață „normală”. A studiat, a devenit avocată, a născut al doilea copil și a condus biroul fratelui ei. Ulterior a stabilit un contract cu scriitorul american Meyer Levin. În 1959 a apărut cartea acestuia, „Eva”, care, tradusă în germană, a căpătat titlul „Povestea Evei Korngold”.

La vîrsta de 59 de ani a vrut să se prezinte prima oară ca evreică în fața foștilor ei stăpîni, dar soții Eberhardt decedaseră. Nepotul și ceilalți membri ai familiei au primit-o cu multă căldură. În felicitarea trimisă de Anul Nou, Ida le comunica prietenilor ei din Linz: „În aprilie vin din nou, mă bucur de pe acum foarte mult”.

Dar Ida, care a scăpat de Hitler, n-a scăpat de Hussein.

Triste și duioase amintiri celui meru prezent în inimile și gîndurile noastre, profesorul SAMUEL SCHWARTZ, Boloșani, la 4 ani (3 Sivan) de la nedreapta despărțire. Pios omagiu. Sofia, familia, prietenii.

Celui mai devotat soț și tată — recunoscută veșnică la împlinirea celor trei ani de la deces. IACOB KAUFMAN din Suceava a fost președintele comunității. Familia.

Gabriela — soție, Lia — fiică, cu soțul, Silviu — fiu, cu soția și familiile Rado și David — cuseri anunță cu durere decesul, la 9 mai 1991, la Tîat (Israel), după o lungă și grea suferință, a celui ce a fost IACOB ABRAHAM, colaborator al Comunității Evreilor din București.

La 21 Sivan (3 iunie) se împlinesc trei ani grei, de dor de cînd ne-a părăsit dragul, înțeleptul și bunul nostru SIMON LAZAR. Mina, Alexandru, Diana, Carina, Lorena.

Cu aceeași nemărginită durere, soția anunță că au trecut șapte ani de la neașteptată dispariție din viață a lui BENNO POPLIKER, actor, regizor și dramaturg, pentru care singurul crez în viața era arta. Om de o neobișnuită noblete sufletească. Nețearsă amintire sufletului curat și zbucimant. Lacrimi și flori la tristul mormînt.

La 25 aprilie 1991, și-a găsit odihna veșnică, la Haifa, neuitatul ANATOL SCHWIFELBERG. Îl plîng familia, prietenii, colegii.

O ÎNTREBARE...

EMINENȚA VOASTRĂ, DOMNULE MOSES ROSEN,

În urma intervenției dumneavoastră în Parlamentul României, pe 21 ianuarie 1991, m-am hotărât să vă scriu.

Vreau să știți că, pentru alaiamentul pe care-l manifestați, uneori vehement, la etnia evrească de care aparțineți și pe care o pășoriți, nu pot decât să vă admir (pentru că și eu sint tot atât de devotat poporului meu român), pentru că o găsește normală.

Pentru faptul că vă rugați lui Dumnezeu pentru România — pe care o considerați patria dumneavoastră — vă mulțumesc, deși găsește că e o atitudine de normală lealitate față de poporul în mijlocul căruia trăiți.

Sint iarăși de acord că în orice condiții, așa cum spuneți dumneavoastră, trebuie să mărturisim adevărul.

Tocmai în numele acestui ADEVĂR vreau să vă aduc la cunoștință unele lucruri trăite de mine, în legătură cu relațiile pe care le-am avut cu populația de origine evrească.

Am învățat în cursul inferior de liceu la Institutul Pompilian (pe calea Rahovei, vis-à-vis de Seminarul Nifon) între anii 1937-1941, unde am avut o mulțime de колеge evreice (cred că circa 20-25% erau din etnia dumneavoastră).

Nu numai că am fost колеge, dar cu două — surori, de altfel — cărora, din păcate, le-am uitat numele, am fost chiar колегă de bancă. La Pompilian ședeam cite trei în bancă, eu ocupând locul de la mijloc, deci între ele și tot timpul ne-am înțeles bine.

Dacă numele lor le-am uitat, mi le amintesc însă pe ale altor колеge care au fost mai reprezentative: Lili Bacalu și Lili Florian (invățaau foarte bine) și Berta Haia (invăța foarte prost).

Desființându-se Institutul în 1941, fatalmente ne-am despărțit dar în anii (pătru) cit am conviețuit, n-au existat între noi nici un fel de animozități; antisemitismul nu stăruie înseamnă, pentru că nu exista între noi.

Dacă asta a fost situația la acel moment, trebuie să vă relatez și alte aspecte.

În 1945 am început studiile universitare la Facultatea de Științe Naturale; se terminase războiul, era perioada cînd începea să ne fie impus comunismul.

În anul nostru, cea care a fost promotora comunismului printre noi și din care cauză o fost urită de majoritatea colegilor a fost Nina Kenzbraun — fiică de angrosist evreu din Galați, în care situație socială trebuie să recunoașteți că nu era îndreptățită să fie promotora comunismului în anul nostru.

Tot o evreică — Paula Brill, căsătorită ulterior Albu — era șefa comunistă a

anului care a urmat după noi. Nu știu din ce pătură socială provenea P. Brill dar pot să vă dau doar o indicație: cînd majoritatea dintre noi umblam cu niște bocanci aproape cazoni, ea purta pantofi de piele de șarpe. E deci clar că și ea provenea din familie bogată și deci, teoretic, nu trebuia să fie de acord cu ideologia comunistă.

Dacă Nina Kenzbraun — ulterior prin căsătorie devenită Sonenfeld, știu — cel puțin pînă în anul 1985, cînd am văzut-o ultima oară — că nu a emigrat din România, Paula Brill-Albu a emigrat de mulți ani și nu pentru că era persecutată (rămăsese asistentă în facultate la catedra de biologie, la prof. Botnariuc, ca și Nina Sonenfeld, care rămăsese asistentă la catedra de fiziologie animală în aceeași facultate), ci pentru că aderase la comunism din oportunism și pentru că, pentru ea, patria era „ubi bene”.

Vă rog să-mi scrieți, Eminență: ce sentimente ați avut în locul nostru joia d. csmen. a elemente?!

Recunoașteți că această situație putea să genereze sentimente antisemite?!

Faptul pe care vi le-am relatat sint absolut controlabile și vi le-am adus la cunoștință tocmai în numele ADEVĂRULUI pe care dumneavoastră îl clamați atunci cînd vă îndreptățiți anumite manifestări (pe care nu știu dacă întotdeauna le cunoașteți corect) pe care le considerați antisemite.

Tot în acest spirit voi încerca să-l conving pe unul din prietenii mei — fost ofițer în armata română — să vă relateze cum, în 1944, cînd armata română se retrăgea de pe teritoriul Basarabiei, în fața înaintării rusești au fost scuipați, injuriați, li s-au rupt epoleții de o populație predominant evrească care-și agita-se în piept cocarde roșii.

Nu credeți că și această purtare a coreligionarilor dumneavoastră ar fi putut da naștere la sentimente antisemite?!

De aceea, Eminență dacă slujiți ADEVĂRUL, așa cum spuneți, luați în considerare și cele relatate de mine care sint adevăruri controlabile.

M-aș simți onorată dacă mi-ați răspunde, așa vrea să vă cunosc părerea în legătură cu cele relatate de mine.

Cu cele mai lipsite de antisemitism sentimente,

MARIA NEDELEA
dr. în șt. biologice

[fostă asistentă la Facultatea de Biologie, concomitent cu колеgele de care v-am relatat în scrisoarea și care în 1959 a fost scoasă din învățămîntul universitar, considerată (pe bază de dosar) că nu poate face educația comunistă a tinerei generații !]

...ȘI UN RĂSPUNS

DOAMNEI MARIA NEDELEA

dr. în științe biologice
Str. Desislui nr. 23
Bl. P6 Sc. E, ap. 60, Sector 6
BUCUREȘTI

Stimată Doamnă,

Vă răspund cu întîrziere la scrisoarea Dvs., din cauza multiplelor mele preocupări.

Ca intelectuală, vă rog să înțelegeți un adevăr elementar pentru orice om care se respectă și anume:

Orice pădure are și uscături. Nu se judecă o colectivitate etnică, confesională, rasială după păcatele unor indivizi. A face acest lucru înseamnă a cădea în păcatul rasismului, a adera la principiile inumane ale pedepsirii nevinovaților pentru greșelile altora, a pierde calitatea de „ființe create după chipul și asemănarea lui Dumnezeu”.

Imi dați două exemple de колеge evreice

comuniste. Numai pe cele le-ați cunoscut? Români și românce care au torturat, au schingiuit, au prădat și jefuit, fie că au fost fasciști, fie comuniști, n-ați cunoscut?

Sutele de mii de martiri ai noștri, bătrîni și copii, uciși în România, la Iași, în Basarabia, în Transnistria, nu vă spun nimic?

Dacă am face vinovați pe alții pentru nelegiuirile comise de zeci de mii de călăi împotriva noastră, ce ați zice?

Nu, stimată Doamnă, nu așa i om ajunge la vremuri mai bune, nu astfel vom fi vrednici de îndurarea Dumnezeului nostru, al tuturor.

Dezinfectați-vă de otrava care vi s-a inoculat și adoptați un alt punct de vedere. Dacă aveți copii, educați-i în alt spirit, spre fericirea lor.

Cu binecuvîntare,

Dr. MOSES ROSEN

Șef Rabinul Cultului Mozaic

SCRISORI CĂTRE REDACȚIE

Primum spre publicare următoarele:

În numele sǎtmărenilor (Satu Mare) de naționalitate evrei, care au rămas în viață după Holocaustul celui de-al doilea război mondial, din toată inima subscriem la articolul apărut în ziarul dv. (Remeny) nr. 20, referitor la domnul Șef Rabin dr. Moses Rosen. În completarea acestui articol, vă rugăm să aveți amabilitatea de a comunica cititorilor faptul că în nici un stat comunist nu s-a făcut pentru comunitățile evreilor tot ceea ce a făcut dr. Șef Rabin Moses Rosen pentru comunitățile din România. Succesele acestea le-a realizat cu multe sacrificii, punîndu-și în primejdie chiar viața. Toate acestea se reflectă și în cartea „Primejdi, încercări, miracole”, al cărei autor este.

Doamna Amalia dr. Rosen, soția domnului Șef Rabin, personal, a întreprins multe acțiuni caritabile de ajutorare a celor bolnavi și săraci. Întotdeauna s-au preocupat cu pasiune și înțelegere de problemele evreilor din România. Ne-

preocupînd nici un efort, au militat atît în țară, cit și în străinătate pentru rezolvarea problemelor noastre. De altfel, domnul Șef Rabin dr. Moses Rosen este o personalitate marcantă a comunităților evreiești din toată lumea, cu care noi ne mîndrim și este un modern Moșe Rabeinu, care a condus evreimea din România în Eretz Israel și al cărui nume este și va fi binecuvîntat de copiii și de nepoții noștri. Dorim marelui nostru rabin dr. Moses Rosen și soției multă sănătate, fericire și numai bine,

AD MEA VEESRIM !

SANDOR FABIAN; DR. LASZLO NEMETH; DR. WILI STEIN; ING. SILVIU GROSMAN; ALBERT KLEIN; DR. MIKLOS DECSEI; DR. ROZALIA NEMETH; ING. PETER MAJOR; DR. MARTA HEIM; AV. LAURA SOLOMON; IMRE DAVID, DOREL MURGU; RUDOLF FATYOL; DR. DANA KOS; AVRAM KATZ; DR. ADI GRIMBERG.

A N U N Ț

În editura „Iiasefer” a apărut în colecția „OBȘTEA EVREIASCĂ DIN...”
„PODUL ILOAIEI”

de I. Kara
167 pag. 50 lei

De vînzare la sediile comunităților evreiești din țară și în librării.

Muzică religioasă sefardă* la Ateneul Român

„Rau banim et ghevurat” — „Au văzut fiii (lui Israel) puterea (măreția) Lui”. Sint cuvintele care începe o rugăciune pusă pe muzică de Enrico Jonas în secolul trecut și prezentată în concertul la care se referă titlul prezentului articol. Am ezitat la alegerea titlului și încă nu sint sigur că întregul articol nu ar fi trebuit intitulat direct „Rau banim et ghevurat”.

Mă explic: Privind înnămămurit, cu cinci ani în urmă, ruinele prosperat demolatului „Caal Chico”**, am avut senzația unui ireversibil sfîrșit de epocă. Odată cu acest mic lăcaș de rugăciune, dispăruse ultimul vestigiu al adărității comunității evreilor de rit sefard din București.

Trecuseră 45 de ani de la distrugerea „fratelui” său mai mare, „Caal Grande***, mistuit de flăcări în moptea de tristă amintire din 21 ianuarie 1941. Aflat pe aceeași stradă (Banu Măracine) cu „Caal Chico” (devenit, prin vulgarizarea pronunției, „Calciu”), „Caal Grande” — monument istoric și arhitectonic de inestimabilă valoare, construit în prima jumătate a secolului al XIX-lea —, era înzestrat, între altele, cu o mare orgă. Pe acest instrument cîntăse, de-a lungul anilor, compozitorul, profesorul și dirijorul A. L. Ivela (Alevy), succedat de maestrul Josef Rosenstock, compozitor și dirijor al corului Operei Române. Răsunase în acest sfînt lăcaș vocea cantorului evreu italian Alberto della Pergola, apoi acelea ale fiului și

nurorii sale, respectiv Lucian Nanu, solist al Operei Române (ulterior al Salei din Milano) și Edith Nanu della Pergola, ajunsă după război solistă la Staatsoper din Viena.

După distrugerea Templului mare, tradiționalele cîntece sefardice au putut fi în continuare ascultate pe micul armonium al lui „Calciu”, în interpretarea unor valoroase personalități muzicale, dintre care citez pe compozitorii Adolf Eskenasy (Radu Drăgan), Puil Rubinstein și Claudiu Negulescu, personalități care, pe măsură ce numărul enoriașilor scădea, au fost obligate să se limiteze la coruri din ce în ce mai mici din punct de vedere numeric, formate în ultima vreme din cîțiva pensionari. Invitatele unor solisti din afară devenind din ce în ce mai greu de realizat, Claudiu Negulescu ajunsesă să acopere, pe lîngă acompaniamentul (la armonium) și dirijatul corului (cit mai rămăsese din el!) înseși partidele solistice, glasul său baritonal alîndu-l cu acela al tenorului Isac Rudeanu, în părțile solistice.

Toate aceste amintiri, precum și altele personale (casa bunicilor, în care se născuseră și crescuseră tatăl meu și cei patru frați ai săi — vecinul cu „Calciu” — dispăruse și ea), mă copleșeau în acea zi de sfîrșit de vară a anului 1986, cînd, gîtit de emoție, mi-am luat „rămas bun” de la o epocă pe care o consideram definitiv apusă.

VĂRĂU BANIM ET GHEVURATÓ ! Și iată, o nouă minune s-a înnăpuit! Luni seara, în

22 aprilie 1991, pe scena Ateneului Român, sub bagheta autoritară a neobositului Claudiu Negulescu, „Voces Primavae”, un cor alcătuit nu din pensionari, ci din peste 80 de voci tinere (între 8 și 24 de ani), cu concursul a trei prestigioși solisti și anume: soprana Liliana Dumitrache, tenorul Florin Diaconescu și basul Alexandru Moisuc (toți trei într-o excelentă formă vocală!), acompaniați impecabil la marea orgă a Ateneului de Florin Chiriacescu, au dat glas, în ebraică, tradiționalele cîntece de Erev Sabat (vineri seară) și Șabat (sîmbătă), scrise de A. L. Ivela, Josef Rosenstock, Enrico Jonas, Mauriciu Cohen Linaru, F. Joseph Sulzer și Edouard Curriel. Printre aceste cîntece (13 la număr) se găsea și „Rau banim et ghevurat”, melodie pe care (ca și pe celelalte) o cunoaștem din fragedă copilărie, de pe vremea cînd îl însoțeam, uneori, pe tatăl meu la „Caal Grande”. Ascultam și nu-mi venea să cred. Minunea se înnăpuitse!

Programat în cadrul ciclului de muzică sacră început la 13 ianuarie a.c., prin prezentarea Recviemului de Mozart, reprezentînd catolicismul —, concertul, dedicat muzicii pentru rugile de Erev Sabat și Șabat, a cuprins, în partea întîi, prime audii de muzică corală românească, aparținînd compozitorilor contemporani Maia Cioabanu, Dan Voiculescu, Dan Buciu, Doru Popovici, Dumitru Capotianu, Gheorghe Firca și Nicolae Brănduș. Pregătite cu minuțiozitate, „colorate” cu efecte per-

cuționiste de solista Viorica Ciurilă (de la Filarmonica „George Enescu”), toate lucrările prezentate s-au bucurat de succes, compozitorii prezenți în sală fiind îndelung aplaudați. Tot prime audii pot fi considerate și piesele de muzică religioasă prezentate în partea a doua a programului, avînd în vedere că în totalitatea lor au fost transcrise (cu indiscutabil profesionalism) pentru cor de voci egale de același competent Claudiu Negulescu. Privitor la conținutul muzical al acestor piese, se cuvine relevat faptul că, deși anunțate ca „muzică sacră”, aceste piese nu sint ceea ce se numește „Zimrot”, adică melodii cantorești care însoțesc cîntarea rugăciunilor după anumiți canoane tradiționale, ci rugăciuni selective transpuse pe muzică laică (tonală în cazul de față), scrise (de obicei) pentru unul sau mai mulți solisti, acompaniați de cor și orgă (sau orchestră). O categorică influență a operei italiene din secolul al XIX-lea face ca aceste rugăciuni, puse pe muzică, să fie de multe ori adevărate arii sau coruri de operă. Foarte melodi-oase, impecabil armonizate, ele se adresează publicului larg, avînd darul să convingă prin sinceritatea și dramatismul conținutului muzical, compensînd, în mare măsură, neînțelegera textului ebraic. De altfel, am avut ocazia să verific „pe viu” această afirmație. Au fost, în sală, momente cu adevărat emoționante. Publicul (destul de numeros), format în mare parte din muzicieni și melomani, a as-

cultat — putem spune „la propriu” — cu religiozitate derularea programului, izbucnind într-un tumult de aplauze și chiar ovatii la sfîrșit, rechemîndu-i cu insistență în scenă pe interpreți. În legătură cu aplauzele, se cuvine menționat că în programul de sală, odată cu o succintă prezentare a lucrărilor, cuprinzînd și o informare în date asupra istoriei comunităților evreilor de rit sefard din România, punctind momente și nume importante legate de această comunitate — program redactat cu competență de același entuziast Claudiu Negulescu — se făcea recomandarea evitării aplauzelor după fiecare piesă în parte. Așa cum spuneam, aplauzele și ovatiile de la sfîrșitul concertului au compensat această decență și discretă recomandare de a nu se aplauda din pieșe.

Felul în care auditoriul a primit și apreciat această revelație a unei arte și culturi autohtone, rămasă pînă acum necunoscută marelui public, m-a convins că, departe de a fi apus o dată cu demolarea lui „Calciu”, melodiile acestea vor continua să trăiască, alături de altele alte opere nemuritoare lăse moștenire posterității de oamenii care au trăit și creat pe aceste meleaguri.

RAU BANIM ET GHEVURATÓ !

DAN MIZRAHY

* În ivrit, Șfarad = Spania; sefard și sfaradi = spaniol.

** Templul mic (în iadino).

*** Templul mare (în iadino).

AMINTINDU-L PE MANGER

la nouă decenii de la naștere

20 februarie 1969. În acea zi, la Tel Aviv, într-un sanatoriu, Ițic Manger, șoptind, mai mult pentru sine, gândul pe care el, poetul, îl atribuie bătrâniei Noemi: „bine-e de cel ce se întoarce acasă / după ani trăiți între străini”, se stinge din viață. Așa se face că — au trecut peste douăzeci de ani de atunci — în cimitirul ce se află între Tel-Aviv și Givataim, sub o lespeadă modestă, așa cum a cerut el, odihnește — „ostenit — tristă privighetoare / înția oror în pat propriu / cald pe veci anunțat / izvor de cîntec”.

Trubadur, prin întreaga sa structură complexă de făuritor de poezie, Ițic Manger, în temperamentală sa nestatornicie, a străbătut o lume. Lumea aceasta — cu tristețile ei, cu bucuriile ei, — o aflăm, adimă mieri în căsutele fagurilor, în poemele și în baladele sale. Mărturia, însă, a obșriei sale Manger o oferă în cuprinsul savuroaselor lui poeme și balade, în care abundă, adesea, farmecul locurilor noastre, dar și într-o formă absolut directă. În amplul ciclu intitulat *Cînturi din Pentateuh — Comentariul, Medrișul lui Ițic* — considerat, pe drept cuvînt, înzrununarea poeziei mangeriene — dar și în a sa *Carte a Esteriei — Meghila lider* — cea nouă *Meghila* a vervei poporane —, în *cuvintele de deschidere* ce le preced — *cuvinte* cu un al lor parfum arhaic, ce par scrise nu cu o peniță din zilele noastre, ci cu pana unui soifer, a unui caligraf de pe vremuri — această profecție de credință, această ars poetica, a obșriei sale poetice, de mesager al cîntului și al baladei, Manger afirmă: „...iar cei ne făcu această carte / cîntă vreme asupra-i folosi / Ițic Manger e al lui nume / un croitor din țara Valahia”.

Așa se face că noi îl revădicăm, pe drept cuvînt, pe Manger. Dar, de fapt, întreaga sa operă, în întreaga ei vastitate, confirmă această îndreptățire a noastră. Ceva mai mult, cum vedem, Manger înuși ne îndeamnă, ba chiar ne obligă la această nobilă îndreptățire.

Născut la Cernăuți, la 30 mai 1901, a copilărit într-un oraș în care aproape orice copil, fie el român, german, ruten sau polonez, știa și evreiește. În anul 1914, credem că din cauza războiului (Cernăuți devenise zonă a frontului), croitorul Hilel Manger — meșter „de mina întii” — își mută familia la Iași. Așa se face că Ițic Manger, viitorul poet — dar care, deocamdată, se dovedește ca refractar față de învățatura la care-l înscrieseră, într-un gimnaziu, tatăl său — își trăiește adolescența în efervescentul Podul Roș al Iașului; al Iașului îmbibat de cultură, într-un cartier evreiesc în care, departe de a avea o psihologie de ghetou, populația își are modul ei specific de viață. Adică, un mod de viață în care formele ei de cultură, începînd de la cele mai autentice tradiționale și pînă la cele mai emancipat maskilice, își au locul. Toate aceste forme de viață au un fond nealterat, suprapunîndu-se acumulărilor de impresii, de influențe dobîndite în cosmopolita ambianță cernăuțeană, ambianța ieșeană impregnează salutar serea de cunoaștere, sensibilitatea copilăndului și a adolescențului Ițic Manger. Nici vorbă că întru aceasta își exercita ferocit influența atmosfera din atelierul croitorului Hilel Manger — cel care, nu numai prin vrednicia fiului său Ițic, va deveni, mai tirziu „Excelența Sa croitorul” — dar și aceea a întregii confrerii „Foarfeca și acul”. Totodată, asimilează uluitor, încă din anii adolescenței, profunzimii din înalta cultură modernă, în special din cea germană (și nu numai), de la izvoare și pînă în zonele ei cele mai cutezătoare, paralel cu o

profundă cunoaștere a vechii culturi iudaice. Aici își spune cuvîntul structura psihologică a excepționalului adolescent, care, în bună parte, provine din moștenirea moral-spirituală a poporului său. Tot aici își spune cuvîntul folclorului românesc, bogat în povești și legende, cîntece și doine, atît de învecinate cu evreiasca stare sufletească, prezente, în bună parte, cu acele *Volohleh* și *Hore* (aflate) în muzica lui Goldfaden, ca și în alte cîntece evreiești, avaturari ale folclorului românesc, după cum menționează Ithak Paner, intim-statornicul prieten al lui Manger.

Terminarea războiului, întregirea teritorială a țării românești se răsfrîng și asupra populației evreiești. În aceste noi condiții, se accentuează și o afirmare a conștiinței naționale a evreimii.

■ Ițic Manger

Astfel se creează posibilitatea să apară, la Cernăuți, revista *Cultur*, redactată în idiș, de Eliezer Steinberg. În această revistă debutează, în anul 1921, Ițic Manger. Titlul poeziei de debut — *Meidl portret — Portret de fată*: „Asfințit în gri... / Ochi negri doi / Păienjenesc albastre flăcări — / Plutesc (în zbor) ele / Prin asfințire // Rochia neagră, tristă se alipește spre adierea notaptică / Cu spaimă de copil / Și murmură — / Cînt de frumos arde Luna / În visele mele... / Mîinile mingie / Adierea notaptică”. Am tălmăcit deosebit de stîngaci — inerent — doar două din cele șase strofe ale poemului. După textul original, nici cel mai exigent critic n-ar avea motiv să spună că aici e vorba de un debutant. La data debutului, Manger implinea douăzeci de ani...

Ițic Manger, văzut în acei ani de Iacov Sternberg. Cităm — inerent stîngaci, se înțelege — ultimele două strofe, din cele cinci ale poemului *Ițic Manger — portret 1922*: „...Băiețos, adolescentin, se decupează / de sub creștetul cu păr vilvoi / cu ochi mari — în încredinșări, orbele cruciș văzute spaime / din orbele spaime evreiești, / de-vise-furate, ca luminările / pe malul heleșteilor negre / E hristoșe-lul, leit el / pînă și tristul farmec / ca un cocor pe un picior se oprește / poemele și le cîtește / și cu scrisnet de masele / se proslăvește, se jelește / Cum stă el așa — / De abia atunci umbra lui lungă înfloarește. / Dar așa cum un ac / coase în cîntec el. / El care cîndva se va numi / Ițic Manger”.

Acest cîndva era aproape.

În anul 1929, prin volumul de poeme *Stern oifn dah* — Stele pe acoperiș — se producea debutul său editorial. Volumul, apărut la București, editat de Bibliaria „Șalom Alechem” anunță viirea unui nou poet în literatura evreiască, un poet de care critica literară va fi obligată să țină seama. Dar, în același timp, Manger era bine cunoscut la el în țară. Manger devenise un nume în orașele și orașelele din Basarabia, din Bucovina, era un nume, dar, mai era și un element de atracție în activitățile

culturale din București sau din Iași. În toate aceste locuri, poezia lui Manger, citită chiar de autor, apărută în revistă, este nu numai cunoscută, dar și în-sușită, prețuită, ba chiar propagată; și asta cu pasiune, cu o deosebită fervoare. În România, în țara obșriei sale, s-a răspîndit un curent mangerian. Așa că apariția *Stelelor pe acoperiș* constituie de fapt o confirmare a popularității de care tinărul poet se bucură. Dar nu numai atît. De multă vreme, conferințele lui Manger, rostite de el în orașe și în orașele, răspîndesc, într-o deosebită ținută poetică (dar care contrastează cu ținuta neglijentă a poetului), valorile spirituale ale culturii evreiești, începînd de la formele ei vechi, preclasice, pînă la cele mai moderne, actuale. Deosebit de incitante sînt conferințele lui Manger despre valorile culturii universale. Îl ascuți conferințele și te întreb: de unde atîta erudiție la acest tinăr neșcolit, de-abia ieșit din adolescență?! În neastîmpărul său, Manger străbate țara în lung și în lat. Mesager al poeziei sale, e, mai ales, virtual mesager al valorilor noastre spirituale.

Dar șleahurile și drumurile din țară au devenit prea strîmte pentru temperamentul de innăscut trubadur al poetului Ițic Manger. Așa că el pornește în lume. Și, astfel, cărțile lui se succed: *Lantern în vînt* — *Lanterne în bătaia vîntului* —, Varșovia, 1933; *Himes lider* — *Cîntece din Pentateuh* —, Varșovia, 1935; *Meghila lider* — *Cartea Esteriei* —, Varșovia, 1936; *Felher zingen* — *Popoarele cîntă* —, Varșovia, 1936; *Vely Zbarjer sgraib briif der seiner Malkale* — *Vely Zbarjer scrie scrisori frumoase Malkale* —, Varșovia, 1937; *Demerun în spîgl* — *Asfințit în oglindă* —, Varșovia, 1937; *Nonte geştaltn* — *Chipuri apropiate* —, Varșovia, 1938; *Dos buh gaineid* — *Cartea Raiului* —, Varșovia, 1939; *Volks ibern dah* — *Nori pe acoperiș* —, Londra, 1942. Dar și alte și alte cărți și ediții care, festiv, culminează cu amplul volum, în 500 de pagini, intitulat *Ițic Manger, Lid und balade — Cînt și baladă* —, apărut post-mortem, simultan la New York și la Tel-Aviv, în 1976. Un incontestabil moment-monument editorial afirmă volumul intitulat *Medriș Ițic* —, editat de Biblioteca Universității din Ierusalim, volum prefăcut de un amplu studiu semnat de eruditul Dov Sadan și deschis de un elocvent portret al lui Manger, aparținînd lui Arthur Kolnic.

Novator încă de la debut, Manger, poetul — poet și în scris și în rostire —, nu a fost tributar nici unui fel de curent sau modă literară. Totuși, Manger înovează. Dar aceeași fără ca cititorul să apuce să-și dea seama. Între poezia debutului din anul 1929 și cea din perioada de apogeu — din anul 1955 de pildă, la peste cincizeci de ani —, nu se poate remarcă nici o deosebire. Poeziile din anii debutului au o deplină matură expresivitate: conțin și oferă fiorul poeziei mangeriene.

Dorul — cuvînt căruia nici măcar Manger nu-i află echivalentul în altă limbă — îl aduce, în anul 1937, în țară, în România. Stă cîteva luni și, pe lingă alte cîntirici ce i se oferă, revista *Adam*, redactată de I. Ludo, îi dedică un întreg număr (dublu).

În anul 1978, Editura *Kriterion* lansează, în traducerea subscrisului, romanul *Cartea Raiului*, considerată de Manger drept cel mai îndrăgit copil al său. Tipărit într-un tiraj de 8 500 de exemplare, se epuizează în cîteva zile... Succesul de librărie este urmat de o cîntire deosebită, acordată lui Ițic Manger. Consiliul de conducere al Uniunii Scriitorilor din România acordă Premiul Uniunii Scri-

Înserarea întunecă

Înserarea întunecă, pe ramuri
păsări nocturne. Căminul nostru miracol
în păduri străine. Visul nostru înaltă
aripi spre stele.

Jertfelnicul departe e. Făpturi tulburi pîndesc
pomenirea unde o mină paternă
ridică-a cuțitul. Dulci stele văratece
pilpile în spaime.

Îngerul doar, minunat luminosul
care a oprit mina cu cuțit,
pe el îl chemăm în ceas de primejdii,
il chemăm cînd primejdii e soarta.

Ocrotește-ne, Luminatul, ucigașii ascut
în ierburi; ei murmură, conjoară jertfelnicul
cu răsufări bețive, cînd crima duhnește
a rachiului și a ură.

Stele pîrguite cad ostenite în nopți de toamnă
în ierburi. Noi sintem încă tineri,
nu de mult străbunii noștri sporovăiau
cu ingeri.

(Istorii din Pentateuh le citim
și vai va fi minii care va ridica toporul
ascuțit. De zece ori vai va fi Îngerului
care va întîrzia să vină.

Înserarea întunecă. Pe copaci
păsări nocturne, Căminul nostru miracol
în păduri străine. Visul nostru
înaltă aripi spre stele.

Varșovia, 1938

In românește de IOSIF IL ANDRONIC

torilor pentru traduceri din literatura naționalităților, pe anul 1977, lui Iosif Andronic pentru lucrarea *Cartea Raiului* — Ițic Manger. Asta înseamnă că, în anul 1978, Ițic Manger, în primul rînd el, devine, implicit, laureat al Premiului Uniunii Scriitorilor, prin acordarea distincției care, ierarhic, succede premiilor Academiei.

În anul 1980 (?), tot Editura *Kriterion* lansează un cuprinzător volum din *Poezia lui Manger* în traducerea reputatei poete Nina Cassian și a lui Israil Ber-

covici.

În prezent, intră sub tipar, tot

sub auspiciile Editurii *Kriterion*, o selecție din scrisul lui Manger, intitulată *Zbarjeriada*, în traducerea poetului Paul Druman și a subscrisului.

Sînt perspective și pentru apariția, într-o a doua ediție, a romanului *Cartea Raiului*, aceasta tot sub auspiciile nedezmințitei Editurii *Kriterion*.

Precum se vede, sub toate aspectele, încă de la debutul său, poetul — azi de cuprins universal — Ițic Manger, în toate fațetele sale, mereu și mereu ascendențe, ne aparține.

IOSIF IL ANDRONIC

VIAȚA CULTURALĂ

■ CHAGALL LA MÜNCHEN

O galerie de artă din München expune peste o sută de picturi în ulei și guașe ale lui Marc Chagall.

Lucrările au fost împrumutate de la persoane particulare, inclusiv de la fiica lui Chagall — Ida, care trăiește la Paris, pre-

■ Marc Chagall la cea de-a 90-a aniversare a zilei sale de naștere

cum și de la mai bine de 40 de muzee și galerii. Marea retrospectivă, o veritabilă sărbătoare a colorilor, constituie un arc peste timp de la lucrările din tinerețe realizate în Rusia, pînă la opera de senectute a pictorului care a murit la Nisa, în vîrstă de aproape 97 de ani.

■ MUZICA — O TERAPIE

Melodiile „Latkes”, „Humen-tașen”, „Matzo”, creații ale compozitorului Fran Avni, din

Montreal (Canada), s-au bucurat de un real succes și în rîndul soldaților în timpul operațiunii „Furtună în Deșert”.

În zilele războiului din Golf, un tinăr sergent din aviație i-a expedit compozitorului o scrisoare, împărtășindu-i emoția simțită atunci cînd a ascultat melodia „Ziua a șaptea”, „o-frandă muzicală adusă Sabatului”. Pierzîndu-se înregistrarea tinărul a solicitat — trimițînd un cec — o altă casetă, cu rugămintea de a i-o trimite „pe front, undeva în Deșert!”. Acest fapt constituie — după cum subliniază Fran Avni, în „Jewish Western Bulletin”, martie 1991 — „o minunată confirmare a necesității muzicii evreiești, a dorinței ca ea să fie ascultată și împărtășită de către iubitorii muzicii de toate vîrstele, în orice timp și oriunde...”

■ INSPIRAȚI DE FILMUL LUI LOUIS MALLE „LA REVEDERE, COPII!”

Karl-Heinz Angerer, Helmut Tromm și Moritz Seibert, de la Teatrul Tineretului din Bonn, au creat o lucrare dramatică pe baza scenariului filmului lui Louis Malle, „La revedere, copii!”, turnat în 1987. După două corecturi, Louis Malle a aprobat-o. Premiera este prevăzută pentru luna septembrie.

Piesa, ca și filmul, relatează tragica poveste a prieteniei dintre francezul Julien — de unsprezece ani — și colegul său evreu — Kippelstein (care în-văța la aceeași școală-internat, sub un nume fals). Întîmplarea se petrece în perioada ocupării Franței de către nazisti.

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

În S.U.A., Muzeul memorial al Holocaustului

După ani de pregătiri meticuloase, în S.U.A. a început construirea Muzeului memorial al Holocaustului, instituție națională dedicată amintirii și cunoașterii de către generațiile viitoare a celei mai negre perioade din istoria modernă. Se proiectează ca muzeul va putea fi deschis publicului în primăvara lui 1993.

În acest cadru va funcționa o expoziție permanentă, prin intermediul căreia vizitatorilor li se va putea înfățișa întreaga istorie a Holocaustului. Membri ai echipei de organizare a expoziției, incluzând artiști plastici, custozii și istorici, au întreprins câteva călătorii în Polonia și în alte țări din estul Europei, în căutare de materiale autentice din lagăre și gheto-uri pentru a ilustra expoziția permanentă și pentru a furniza documente care să certifice adevărul despre Holocaust.

Totodată, a fost inițiat de către Comitetul de elaborare a proiectului de muzeu o Campanie a Rememorării, prin intermediul căreia au fost achiziționate peste 10.000 de obiecte provenind din lagărele de exterminare și gheto-uri: mesaje codificate între deținuți din lagăre; semnături, petece și banderole; acte de identitate; uniforme de lagăr și alte obiecte de îmbrăcăminte purtate de deținuți; cărți de rugăciune, fotografii, jurnale și desene.

„Deși este foarte greu să asamblezi un întreg din puține lucruri salvate, care sînt rămășițe ale unei uriașe pierderi, specialiștii vor să adune acele zguduitoare mărturii în muzeul unde știu că vor fi păstrate pentru publicul contemporan și pentru aceia al generațiilor viitoare”, a spus Susan W. Morgenstein, custode al muzeului.

La prima vedere „aceste materiale, pe care specialiștii le numesc „obiecte supraviețuitoare”, par obișnuite, dar ele aparțin unei perioade istorice ieșite din comun.

„Acestea nu sînt obiecte din care se alcătuiește, din punct de vedere tradițional, o expoziție”, explică S. W. Morgenstein. „Dar ele au puterea deosebită de a relate despre tragediile din vremea Holocaustului și vor produce o revelație vizitatorilor”.

Documentariștii din cadrul muzeului au organizat un sistem de inventariere computerizat, cu ajutorul căruia centralizează cercetările privind documente despre Holocaust provenite din diferite țări ale lumii.

De asemenea, a fost înființată o secție de istorie orală, înzestrată cu videocasetofone, avînd înregistrate povestiri ale supraviețuitorilor, precum și relații de la instituții de studiere a Holocaustului, existente tot pe casete video.

Actul de constituire al muzeului datează din 1980, Consiliul de conducere al Memorialului fiind creat de președintele Carter în același an. Laureatul Premiului Nobel pentru pace Elie Wiesel a fost președinte fondator al Consiliului, pînă la retragerea sa, în 1986.

Arhitectul muzeului, James J. Freed, din New York, a declarat că încredințarea proiectului acestui muzeu reprezintă o încredințare profesională a carierei sale. Pentru realizarea lui, a vizitat foste lagăre ale morții

din Europa răsăriteană. Din schițele sale s-a dezvoltat un proiect al clădirii muzeului, plin de aluzii simbolice privind Holocaustul. Instituția educațională în primul rînd, muzeul urmează să devină unul dintre centrele studierii Holocaustului, pentru cercetători și studenți. El va găzdui o bibliotecă cu circa 100.000 de cărți, o bogată arhivă, o sală de studiu unde cunoștințele vor putea fi asimilate pe baza unor metode, mijloace și tehnologii de vîrf. Vor fi amenajate, de asemenea, clase de predare, două săli de spectacole și un zid al Amintirii, destinat comemorării celor un milion și jumătate de copii uciși în Holocaust. Pe Zid vor fi expuse 6.000 de desene realizate de tot atîția școlari americani.

Muzeul va prezenta istoria Holocaustului sub toate aspectele sale și va cîntă memoria celor 6 milioane de evrei asasi-nați în Holocaust ca și a altor milioane de oameni care au fost persecutați și uciși de naziști pe motive rasiale, de naționalitate, religioase, ca și de handicap fizic sau psihic.

Naziștii, care au exterminat 6 milioane de evrei din Europa, au omorît, de asemenea, țigani, handicapați, intelectuali polonezi. Au persecutat preoți și patrioți, lideri culturali și politici din Polonia, Olanda, Franța, Norvegia, Grecia, Cehoslovacia,

Ucraina și din alte țări ocupate.

Relatări ale acestor persecuții și crime organizate, ca și ale eroismului luptătorilor din gheto-uri și lagăre, ale actelor de rezistență spirituală și psihică vor fi incluse în cadrul expoziției permanente, care va înfățișa rolul forțelor armate aliate în eliberarea deținuților din lagărele morții.

De asemenea, vor fi găzduite colecții importante de opere de artă privind Holocaustul, vestigii din această perioadă, de la petece de pînză cu Steaua lui David la jurnale și pagini arse din cărți de rugăciune.

Prin studierea Holocaustului se speră ca aceasta să reprezinte un ajutor pentru imunizarea omului modern împotriva maladiilor morale specifice secolului al XX-lea, care au condus la această aberație monstruoasă.

Filozoful american George Santayana a avertizat că aceia care uită istoria sînt condamnați s-o repete. Holocaustul relevă o patologie potențială a sufletului în civilizația actuală laolaltă cu înspăimîntătoare consecințe ale exercitării totalitariste a puterii. Rememorarea poate genera vigilență și apărare împotriva resuscitării Răului sau a instalării indifferenței ca stare de spirit generală. Sensul condamnării atrocităților Holocaustului, condamnare exprimată în chemarea: „Să nu se mai repete!” — nici față de poporul evreu, nici față de alte popoare —, trebuie să dea o imagine cuprinzătoare a ceea ce s-a întîmplat și a cauzelor care au condus la declanșarea Catastrofelor.

„ONORAȚI LA YAD VASHEM”

Un întreg grup de 27 neevrei au fost de curînd onorați la „Yad Vashem” ca „Drepti ai popoarelor”; ei sînt creștini din America de Nord.

Oameni în vîrstă azi, bărbati și femei, ei au salvat evrei în perioada celui de-al doilea război mondial. Cea mai mare parte dintre aceștia sînt originari din Olanda, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, Germania și Danemarca.

Otto Springer, de 84 de ani, un german locuind la Praga, în tinerețe sa, sfîdînd primeidia, s-a căsătorit cu o evreică. El a luptat pe toate căile, folosind legăturile sale de prietenie cu o oficialitate, spre a obține vize pentru evrei, salvîndu-le astfel viața. Nefiind de acord să divorțeze de soția sa, așa cum a fost sfătuit, a fost trimis într-un lagăr de muncă pentru 8 luni.

Jan Mikulski, un forestier de lângă Lublin (Polonia) și soția sa, Melania, au salvat o familie de evrei compusă din 5 persoane și au ascuns două surori de Tora.

Ann și Jaroslav Chlup, dintr-un sat ceh de lângă Sedlice, au pus pe picioare un evreu scăpat din drumul spre Auschwitz — deci din drumul spre moarte.

Knud Dyby, un polițist danez, a ajutat evrei din Copenhaga să ajungă în Suedia.

Judy Kirkham desfășoară o muncă stăruitoare pentru eliberarea acestor „Drepti” în S.U.A. și Canada. Ea însăși a fost salvată din Holocaust de către luptători din Rezistența daneză, datorită cărora mulți evrei au rămas în viață.

„Și se vor întoarce fiii tăi în granițele lor firești”

În urmă cu cîteva ani, au făcut Alia o parte dintre evreii etiopieni. Acțiunea respectivă, înfăptuită cu mult curaj și nu fără riscuri, s-a numit „Acțiunea Moșe”, după numele celui care a condus pe strămoșii noștri la ieșirea din robia egipteană.

Și iată că trăim momentul imbușcării cînd aproape totalitatea evreilor etiopieni ce trăiau acolo de milenii au ajuns și ei în Israel.

Vineri 21 și sîmbătă 25 mai, în decurs de 30 de ore neîntrerupte, un pod aerian format din zeci de avioane a asigurat evacuarea în grabă din Etiopia și aducerea în Israel a încă aproape 15.000 de evrei etiopieni.

Această acțiune, numită „Acțiunea Șlomo”, îndelung pregătită, a emoționat întregul Israel și nu numai, venind să întărească convingerea noastră că trăim vremurile în care se îndeplinește profeția lui Irmiahu (31,17): „Și se vor întoarce fiii tăi în granițele lor firești”.

Fii binevenii în patria voastră, scumpii noștri frați! De aproape patru milenii am fost despărțiți. Au trecut peste noi furtuni grele. Mulți dușmani au vrut să ne doboare. „Paznicul lui Israel”, Eternul Dumnezeu al Istoriei ne-a păzit, ne-a păstrat. Ei au dispărut la iada cu gunoi a istoriei (de la Nabucodonosor la Mengistu! Am mai avea cîteva nume ejusdem farinae, proaspăt ivite), iar noi AM ISRAEL HAI!

Poporul evreu trăiește, el mai are un cuvînt de spus istoriei, culturii, umanității întregi. Profeții noștri continuă al lor veșnic mesaj al Păcii, iubirii și Dreptății.

UN TEZAU*

În reputata editură vînzătoare Brandsätter, a apărut, nu de mult, o lucrare, practic greu de definit. Carte de gingașe meditații susținute de un album de inspirată tinută artistică, completat de comentarii pe măsură. Lucrarea e închinată leagănului culturii și tradiției iudaice multiseculare („Dus Ștetl” — orașul, țîrgul), atît de specific dezvoltării istorice, îndeosebi a localităților moldave din România. Elementele rămase azi din vechiul „ștetl”, patinate de vreme, identificate cu competență, cu dăruire de excepție și reconsiderate din surprinzătoare unghiuri de analiză istorică, se constituie într-un virtual OJTȘER (tezaur), așa cum, fără rezerve, cu dezinvoluntă, autorii își întitulează cartea.

Capitolele lucrării te cuprind cu încercătură lor de imagini, idei și concluzii istorice. „Strada”, eterna uliță evreiască, în care casele (de croitori, de cizmari, de cărușari, de băcani, de prăvălii cu „de toate”, de meșteri cu heiders, de sinagogi — ale cizmarilor, croitorilor, „talal”-ilor, cărușărilor) sînt toate, una lîngă alta, în șir continuu, ea, strada, este aceea care, din prima clipă, îți dă senzația a ceea ce înseamnă comunitatea evreiască. Această vedere generală nu dă, însă, satisfacție deplină. Se intră, de aceea, în dughenele „comercianților”, în care bonomia, condescendența sînt mai prezente decît plînatărea rafturilor. Sintem, apoi, invitați la „friedmani” (titlu de capitol), unde gospodina pregătește bucate evreiești, iar el, Mendel, pare a nu înțelege de ce i se dă atîta atenție prin pozarea pe scară ce urcă spre cerdacul meșterit de el...

Dar „șil”-ul (sinagoga), această inimă a „ștetl”-ului, nu se putea să nu-și găsească o amplă tratare istorico-poetică. Sururile Sfinte, amvonul, „stenders” (pupitrele), „tăvile” cu lumînări sînt cîntate în imagini de rară însuflețire. Dar, etern,

* Ojtser. Detaliu din acoperămintul unei sinagogi din „ștetl”

lîngă toate acestea și cu ele, ca o nestemată a nestematei lor a „ojtser”-ului, este omul, enoriașul, cu șalul de rugăciune și cu Sidur (carte de rugăciuni). Prima copertă a volumului este piscul tezaurului, Tlon — din virful sinagogii; iar a doua copertă e enoriașul, definit prin talit, mîini trude și Sidur.

Cimitirul din „ștetl”, cu monumentele sale, file de piatră (cu lacrimi și iscusință meșteșugite) ale unei istorii multiseculare de frămîntări omenești, încheie acest volum închinat, de fapt, eternei trăiri și simțiri evreiești.

G. BRUCHMAIER

* Renata M. Erich și Edmund Höfer. Ojtser (Comoară). Editura Christian Brandstätter, Viena, 1988.

CORRESPONDENȚA DINTRE EINSTEIN ȘI FREUD SCOASĂ LA LICITAȚIE

■ Albert Einstein ■ S. Freud

Correspondența dintre Albert Einstein și Sigmund Freud, din anul 1932, a fost vîndută la licitație, de „Sotheby's”, în de-

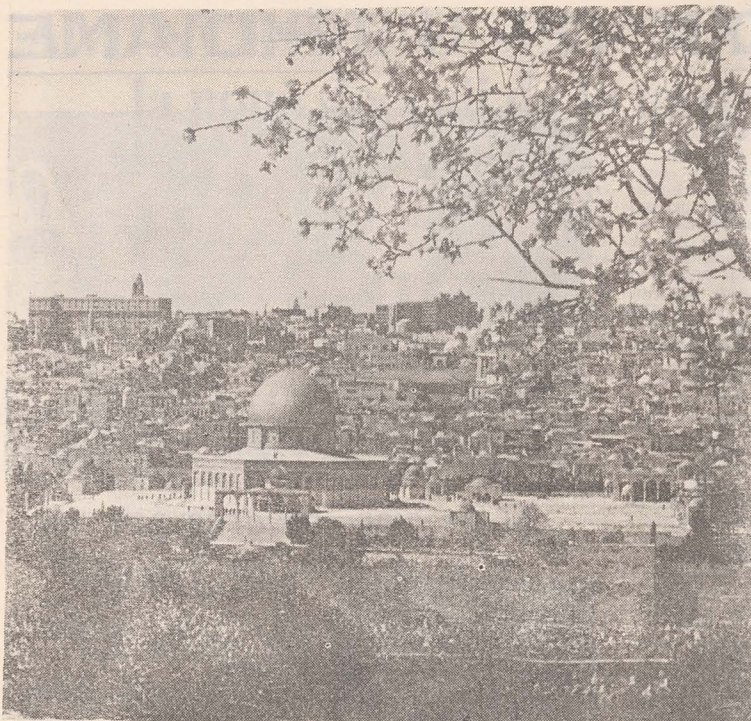
cembrie 1990, la New York.

Scrierile conțin părerile celor doi oameni de știință evrei asupra naturii războiului și a posibilităților ca acesta să poată fi oprit. Scrierile, cuprinzînd 18 pagini, fac parte dintr-o colecție de cărți și manuscrise vechi.

Correspondența dintre marele fizician și întemeietorul psihanalizei s-a înfiripat sub semnul activității Ligii Națiunilor și, printre altele, abordează ideea creării unui Tribunal mondial, ca instrument al păcii, a naturii instinctului agresiv și distructiv al omului și a capacității culturale de a eradică neînțelegerile, ura și conflictele armate.

IOM IERUŞALAIM

Din depărtare

O lume a fantasticului, o lume a imponderabilului pe care nicidecum imaginația nu putea să o contureze în forme și expresii demne de luat în seamă azi mai mult decât ieri...

De unde au venit acele impresii, de unde au venit acele trăiri puternice? Dintr-o lume nemaivăzută, nevisată?

Peste tot se întindea o sobrietate adincă, biblică, talmudică. Personajele nu existau și, totuși, pare-se că erau prezente în preajma unor presupuse draperii grele, dintr-o catifea fină, ce coborau din cer și se odihneau pe pământ. Pământul, un Templu, un Templu fără ziduri, fără ornamentații, fără luminări. Și totuși lumina se cernea învăluind totul, căci se juca cu umbra și umbra se rotea pe lângă lumină, lăsând-o să danseze într-o rotire continuă, armonioasă, echilibrată. Și chiar dacă luminările nu se vedeau, lumina lor caldă exista; mă simțeam pornită într-un trecut din ce în ce mai îndepărtat în care vraja se împletea cu magia, peste care se instala un extaz religios de o spiritualitate unică, de o omniprezență divină. Siluetele mai multor rabini, prin ungherele întunecate, se pregăteau să officieze, umbrele lor fantomatice se întrezăreau, se strecurau spre o lume nouă, mult diferită de aceea din care veneau. Se părea că totul se concentrează în jurul unei flăcări, spre care ei se îndreptau cu pași mărunți, tăcuți.

Gindurile alunecau spre figuri portretizate de Rembrandt în care se concentra o undă de universalitate de o intensitate ne-așemănătoare, spre care mă simțeam atrasă, ca prinsă de o forță magnetică puternică.

De cită vreme se derulau aceste secvențe? Oare să fi fost un vis? Oare să fi fost un vis atît de tulburător sau chiar o trăire de-a mea la IERUSALIM?

Dorințele puternice se realizează și asta numai datorită Tîe, Doamne!

SIMONA NISTOR

Mărturii ale identității și unității IERUSALIMULUI

„Ierusalimul este dragostea mea, la fel cum, desigur, este și a voastră...”

(YURI LIUBIMOV)

Ierusalimul, simbolul viu al identității și unității evreiești, Capitala eternă a patriei istorice a poporului evreu, oraș cu o existență multimilenară, cunoscînd în zilele noastre o impetuoasă dezvoltare și din care, ca dintr-o carte cu file bine rînduite, spicuim evenimente petrecute, fie cu atîta vreme în urmă, fie contemporane, înscrise în istoria ultimelor decenii. Un oraș care privește, în același timp, spre trecut și spre viitor, mărturie fiind monumentele antice și cele contemporane. Puține așezări importante au supraviețuit la atît de numeroase dezastre ca Ierusalimul, cucerit de năvălitori, distrus și reconstruit mereu, suferind însă un proces continuu de reînnoire.

Tăiat în două din anul 1949, prin anexarea Orașului Vechi de către Iordania, Ierusalimul și-a regăsit întregirea datorită jertfelor eroice ale fiilor poporului nostru, care nu vor concepe nicidecum ca Cetatea lui David să fie pe mîini străine. Barierele divizînd acest „oraș de aur” au căzut, au fost demolate, partea lui orientală și-a reluat locul din totdeauna în sînul Capitalei naționale, iar porțile Orașului Vechi au fost deschise tuturor religiilor și semîntîilor, Statul Israel asigurînd protecția locurilor sfînte ale tuturor religiilor și garantînd libertatea de acces.

Monumentele ridicate în Ierusalim cu milenii în urmă — și, cu atît mai mult, în ultimii 40 de ani — oglîndesc fidel evenimentele care au trecut peste Ierusalimul Unificat.

Spre a nu uita nicidecum că „evreii au murit pentru Ierusalim”, nu vom opri, din multitudinea monumentelor, doar la cîteva care atestă că Ierusalimul este fa-susî visul și viața noastră, Capitala din totdeauna a Statului Iudeu, simbolul independenței și unității noastre; obeliscuri care fixează în memoria timpului sacrificiile și curajul poporului evreu; obeliscuri în care se combină artisticul cu momentul istoric, cu acea strădanie

constantă „de a face din Ierusalim un oraș nedivizat, un oraș al Păcii...” (Avigdor Posëq).

Unul dintre primele monumente închinat apărătorilor Ierusalimului în Războiul de Independență, ridicat în anul 1950 în fața Binianei Hauma (Centrul Convenției Naționale), este un monument fără ornamente, natural, creat din piatră de Ierusalim, „o mărturie vibrantă și mișcătoare, cu toate resursele modeste pe care Statul Israel le putea pune la dispoziție atunci ca să comemoreze pe cei pierduți...”.

La fel de auster este și obeliscul ridicat pe șoseaua ce duce spre Ierusalim, onorînd astfel pe cei care, în timpul asedierii orașului, în anul 1948, au asigurat libertatea circulației pe șosea în vederea aprovizionării populației. Structura robustă, din blocuri dure, din aceeași piatră de Ierusalim, evocă „protecția liniei de salvare a vieții și, în același timp, afirmă că orașul nicidecum nu va fi separat de restul țării...”.

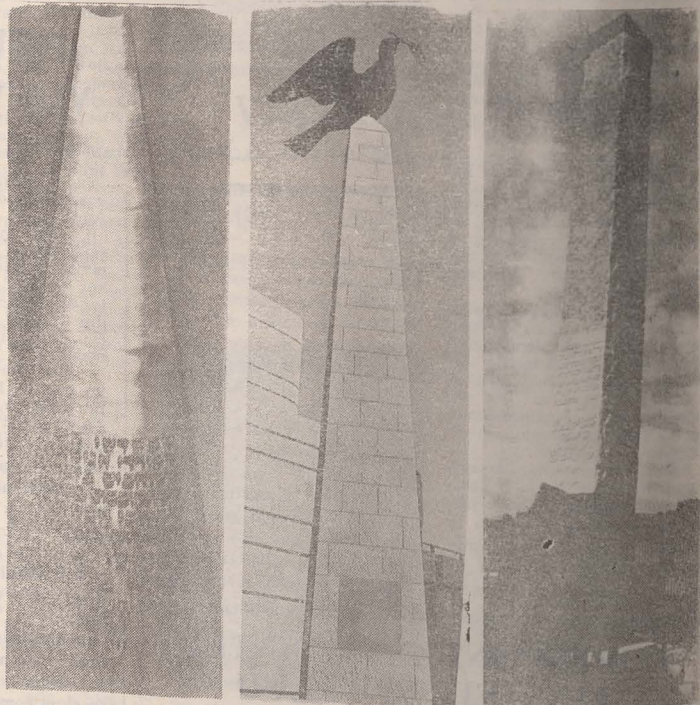
Mult impresionantă este „Coloana eroismului”, comemorînd curajul evreilor în timpul Holocaustului. Proiectată în anul 1967 de către Buky Schwartz (foto 1), această coloană solemnă, sobră — omagiu adus eroilor evrei necunoscuți care, în cele mai negre ore ale istoriei poporului evreu, au menținut vie speranța — este realizată dintr-un material metalizat, de culoare închisă.

Un mesaj cu totul diferit îl constituie un mic obelisc construit de locuitorii arabi în apropierea zidului Orașului Vechi, în amintirea soldaților lor, căzuți în anul 1967, în timpul războiului. Acest fapt demonstrează recunoașterea de către autoritățile israeliene a drepturilor cetățenilor de orice naționalitate de a-și comemora morții, respectul reciproc. Înțelegerea conciliatoare pe care o vădește prezența acestui tip de monument este și mai limpede exprimată în obeliscul proiectat de sculptorul francez François

Lalanne, ridicat în anul 1978, lângă Centrul Civic al Ierusalimului, semnificînd „deschiderea convorbirilor de pace între Israel și Egipt”. În vîrful monumentului „Porumbelul lui Noah”, simbolul păcii, cu o ramură de mîslin în cioc (foto 2).

„Acest monument combină simbolul biblic al speranței cu un obelisc egiptean și face referire la dorința nestînsă de realizare a unei armonii între Israel și veci-

zat între noul și vechiul Ierusalim, simbolizînd eterna speranță în încetarea ostilităților, iar cuvintele încrustate la baza coloanei, în ebraică și arabă, confirmă acest fapt: „Și ei vor transforma săbiile lor în brăzdare și lăncile lor în cosoare; nici un popor nu va mai ridica sabia împotriva altuia, nici nu vor învăța meșteșugul războiului...” (Ișaiahu, Viziune asupra Păcii).

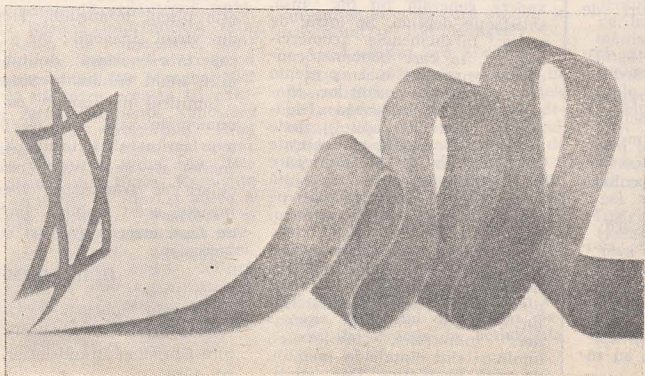
ni din sud”. (Avigdor Posëq)

Credința Israelului în coexistența pașnică cu alte popoare este și tema altor două monumente, proiectate de Yigael Tumarkin. Unul dintre acestea, „Omagiu Ierusalimului” — construit în anul 1971 —, constă în asamblarea a trei forme cubice, cu o coloană înaltă, ca un simbol al reconcilierii celor trei religii monoteiste, care consideră Ierusalimul un Oraș Sfînt. Compoziția evocă profetia lui Ișaiahu: „...din Sion va porni Legea și Cuvîntul Domnului din Ierusalim...” (Ișaiahu 2, 2-3). Aceeași temă o ilustrează și cel de-al doilea obelisc, „Monumentul Păcii” (foto 3), simbolul reunificării Ierusalimului; o importantă lucrare artistică, o sculptură modernă, dintr-o coloană monolitică, sprijinită pe un ansamblu de unelte agricole și arme împlintite într-o piramidă de beton. Monumentul este așe-

Ne oprim aici, subliniînd faptul că aceste monumente, care conferă Cetății Sfînte o nouă dimensiune, aceea de „oraș al obeliscurilor”, alcătuiesc doar una dintre înfățișările Ierusalimului, Oraș al Păcii și înfrățirii, capitala indivizibilă a Israelului, îmbinare de antic și modern, de profetie și miracol, biblic și contemporan. „Trăgîndu-și forța morală din Holocaust și din sacrificiul apărătorilor săi, încercînd să realizeze viziunea profetică a toleranței universale, Ierusalimul va fi totdeauna Ierusalimul Unit, Orașul Păcii”, o realitate, inima noastră.

EVELIN FONEA

* Avigdor Posëq. Obeliscurile Ierusalimului

ZIUA IERUSALIMULUI

O viață pentru Orașul Sfânt

TEDDY KOLLEK - OCTOGENAR

„Am motivele mele să aștept multe de la Israel și de la evrei. Iată, să-l luăm de exemplu pe Teddy Kollek, un bun israelian, primarul Ierusalimului. Acest om remarcabil, conștient de răspunderea sa, își folosește întreaga energie pentru a apropia între ele diferitele grupuri etnice ale orașului”.

(YEHUDI MENUHIN)

„O viață pentru Ierusalim” este de fapt titlul unui roman în mare parte autobiografic, scris împreună cu fiul său, Amos Kollek; este biografia unui om din generația luptătorilor pentru renașterea națională; este, în fapt, un legământ făcut în fața Zidului de Apus, Zidul Plîngerii, vestigiul sacru al iudaismului.

Născut la Viena, în anul 1911, Teddy Kollek este atras în mișcarea sionistă pentru renașterea națională și, în perioada 1931-1934, activează în cadrul mișcării Hehalutz. În anul 1934, se stabilește în Țara Sfântă, muncind în kibbutz Ein Ghev, de pe malul Kineretului. A participat activ la organizarea administrației Statului Israel sau oriunde era de realizat o sarcină obștească. Emisar al Haganei în achiziționarea de arme pentru viitoarele forțe armate de apărare a țării și ulterior, director al Oficiului primului ministru în anii guvernului Ben Gurion, s-a aflat, mai tot timpul, în centrul problemelor majore ale reconstrucției țării.

Înainte de redobîndirea Independenței Statului Israel, Teddy Kollek a activat în cadrul Agenției Evreiești de la Istanbul în vederea organizării acțiunii „Alia Bet”, asigurînd astfel transportul ilegal al emigranților evrei, deoarece puterea mandatară punea piedici în calea desfășurării unei Alia normale.

În 1965, este primar al Ierusalimului, perioadă în care orașul era divizat, ca urmare a ocupării, în 1949, a unei jumătăți a lui de către Jordania. După

scurt timp, Teddy Kollek a devenit primarul Ierusalimului reunit, în urma războiului de șase zile, din 1967, îndeplinind și sarcina de „reconciliere a sectorului arab în noua conjunctură”.

Jacob Sonntag sublinia faptul că Ierusalimul nu ar fi putut deveni „Orașul de Aur și Lumină” dacă nu i s-ar fi dat posibilitatea să-și dezvolte în pace și armonie caracterul multinațional și multicultural, pentru a deveni „noul Ierusalim al speranței și al aspirațiilor omenirii...”.

Atent nu numai față de problemele socio-economice și de dezvoltare ascendentă a Ierusalimului, primarul octogenar, Teddy Kollek, a acordat o grijă deosebită monumentelor de cultură și artă, păstrătoare ale vestigiilor străbune, ale acelor din Diaspora, precum: și ale realităților contemporane din Israel. Pe acest făgaș a luptat și a reușit să fondeze și să promoveze Muzeul Israelului din Ierusalim — leagănul culturii iudaice, vechi sau noi, fastuoase sau de aspră sobrietate, în stil modern sau tradițional. Preocuparea sa continuă de a îmbogăți zestrea culturală a muzeului s-a materializat și prin aducerea în țară, în anul 1990, a unui număr important din lucrările timpurii ale marelui artist evreu Marc Chagall, donate de fiica sa, Ida, care se afla la Paris: 103 guse, desene și crochiuri — multe dintre ele făcute pentru cele două cărți scrise de soția sa, Bella („Lumini arzînd” și „Prima întîlnire”), marea lui inspiratoare —, precum și o pictură în ulei și primele trei ediții ale albumelor lui Chagall. Un neprețuit tezaur, ajuns la Muzeul Israelului, o generoasă donație, care se adaugă numărului, relativ mic, de lucrări chagalliene aflate aici (Bella scriind în timp ce Chagall lucra în fața sevaletului; gușe reprezentîndu-l pe David; două versiuni ale dării Tablelor Legii ș.a.).

Teddy Kollek, această fascinantă personalitate, care s-a implicat fără odihnă în multe momente ale istoriei mișcării sioniste înainte de renașterea Statului Israel, continuă să fie o prezență importantă, la cei optzeci de ani ai săi, în viața politică și socială a țării. Calea urmată de Teddy Kollek de la Viena tinereții sale la Ein Ghev și de acolo pe Dealurile Ierusalimului a fost lungă și plină de evenimente. Succesele primarului Kollek reflectă succesele generației sale.

Ev. F.

INIMA NOASTRĂ

„Da! Sint evreu și, cînd strămoșii prea onorabilului meu adversar erau brute sălbatice într-o insulă necunoscută, ai mei erau preoți în Templul lui Solomon...”.

(BENJAMIN DISRAELI)

„O, Doamne, Tu ai o casă eternă pe care ai creat-o singur, din cer, aer, pămînt și mare și pe care o stăpînești și o umpli cu spiritul Tău. Cu toate acestea, am ridicat acest Templu, pe care Ți l-am consacrat, pentru ca din acest loc spiritual să-ți păzești copiii...”.

(REGELE SOLOMON)

„Cei ce cred în Domnul sint ca muntele Sionului: nu se clatină în veac cel ce locuiește în Ierusalim. Munții sint împrejurul lui, de acum și pînă-n veci...”.

(REGELE DAVID, Psalmul 125, 1-2)

„În aceste momente [1967] vom fi înscrși în analele poporului nostru pentru generațiile care vor veni. Armata de apărare a Israelului a ridicat steagul suveranității Israelului asupra Muntelui Templului, locul de glorie al națiunii...”.

„Zidul este al nostru și niciodată nu-l vom preda...”.

(SOLOMON GOREN)

„Cel mai greu de închipuit este [...] un stat sionist fără o singură strădă din Sion. Ierusalimul, simbolul milenarului devotament al evreilor față de tradițiile lor spirituale, exclus din Statul Evreiesc [...] aceasta echivalează cu extragerea inimii dintr-un corp viu...”.

(LADY READING, fiica lordului Melchett, 1937)

„Ierusalimul, orașul care nu poate fi comparat cu nimic pe fața pămîntului...”.

(S. H. KENT)

„În inima mea există o mică bucolă în care o săgeată arată constant spre Ierusalim. Mîntea mea nu a știut, dar acum știe, ea a fost învățată să privească... în interior...”.

(STEPHEN GRAHAM)

„Pentru Sion nu voi tăcea și pentru Ierusalim nu voi avea odihnă...”.

(ISAIAHU)

„...Eretz Israel sau un Stat Evreiesc independent, fără Ierusalim, este de neconceput și pot să declar cu siguranță că este de neconceput și pentru marea majoritate a poporului, pentru care Palestina este o chestiune de împlinire a năstărilor sale, nu numai o problemă real politică...”.

Cred că este de datoria mea, ca evreu și ca scriitor al evreilor, să rămîn ferm pe poziția mea...”.

(ȘALOM AȘ)

„Zidul Ierusalimului este liantul care, reunind pe evreii din toate țările de trecut lor, de sentimentul lor de identitate, de speranțele multiple... poate să reconducă Templul să-și reia locul central...”.

(DANIELLE STORPER-PERETZ)

„Si niciodată n-a spus cineva apropielui său: îmi este strîmt locul de a rămîne în Ierusalim...”.

(PIRKEI AVOTH, cap. V, vers 5)

„Sint sute de ani de cînd evreii vin și plîng la Zidul Plîngerii... din lacrimile vărsate atîtea sute de ani, iată, azi, la lumina zilei, odrăslind minunea cea mai nouă, cu care statornicul Dumnezeu dăruiește pe urmașii lui Abraham...”.

„...mă bucur de bucuria poporului meu adoptiv, mă bucur de bucuria lui Israel...”.

(GALA GALACTION)

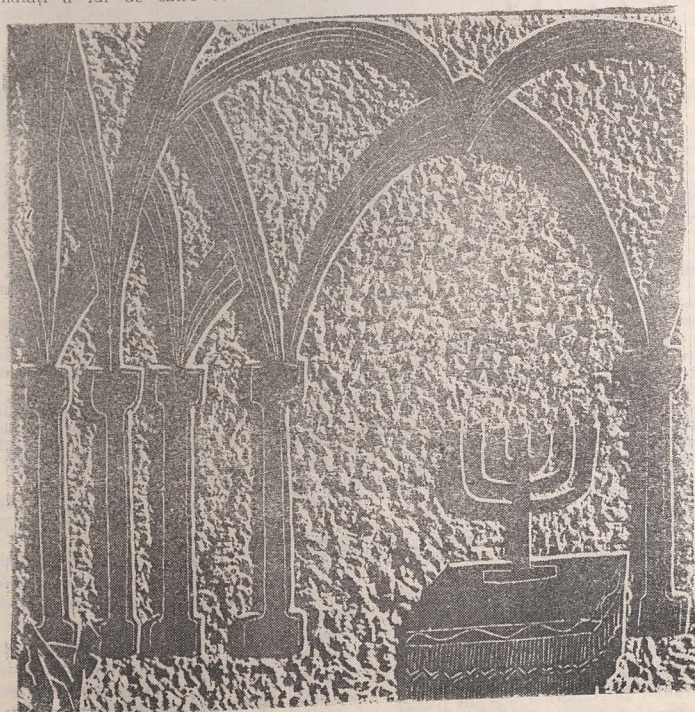
„...dacă încearcă cineva să se atingă de acest liman al său pe care l-a ajuns după ce s-a luptat de-a lungul generațiilor cu valurile spumegînde ale urii împotriva alor săi, el e în stare de atîta vitejie, cum nici nu ne-o putem închipui...”.

(ORMSBY GORE, 1937)

„Poporul trebuie să rămînă strîns unit sub semnele adevărului care nu poate fi schimbat...”.

(MAIMONIDE)

Grupaj de EVELIN FONEA

LECH WALESA CONDMNĂ ANTISEMITISMUL

NEW YORK

La o întâlnire cu reprezentanți ai Congresului Mondial Evreiesc, care a avut loc la New York, președintele Poloniei, Lech Walesa, și-a luat obligația de a combate activ antisemitismul din țara sa, de a restitui drepturile patrimoniale ale evreilor polonezi care au emigrat cîndva și de a lupta pentru anularea penibilei rezoluții a Națiunilor Unite care identifica sionismul cu rasismul. Într-o convorbire cu președintele Congresului Mondial Evreiesc, Edgar Bronfman, Walesa a făcut o declarație în acest sens. Președintele statului polonez se afla într-o vizită oficială de o săptămână în Statele Unite.

„Dacă aș fi putut alege, aș fi dorit, la drept vorbind, să fiu evreu. Este oare vina mea că nu sînt, că nu m-am născut așa?“, a mărturisit Walesa, respingînd reproșurile care i s-au adus, cum că în timpul campaniei sale electorale ar fi provocat indirect un gen de bigotism.

Walesa s-a obligat, în mod categoric, să găsească mijloacele și căile de rezolvare a problemei drepturilor patrimoniale ale evreilor care în timpul și după cel de-al doilea război mondial au părăsit Polonia. Președintele Poloniei a mai făgăduit că se va îngriji de emiterea rapidă a unor legi pentru protejarea cimitirelor și sinagogilor — ca lăcașuri sfinte.

Declarațiile președintelui erau în contradicție crasă cu cele făcute acum doi ani, cu prilejul primei sale vizite în S.U.A., cînd negase categoric existența unui antisemitism în Polonia. De astă dată, a recunoscut că se manifestă anumite „prejudecăți etnice“, care, ce-i drept, constituie „un fenomen marginal“, de care totuși îi este rușine. Atîta timp cît el va avea ceva de spus în Polonia — a promis Walesa —, se va opune oricărui antisemitism.

Președintele Congresului Mondial Evreiesc și alți participanți la întâlnire s-au

arătat impresionati de cuvintele sale, dar și-au exprimat, totodată, dorința de a vedea acum că vorbele sînt urmate de fapte.

La solicitarea președintelui Federației evreilor polonezi, Kalman Sultanik, Walesa a mai făgăduit „să facă tot posibilul“ pentru a rezolva controversa în legătură cu amplasarea Mănăstirii Carmelitelor pe terenul lagărului de exterminare Auschwitz.

Cu o săptămână înainte, în cadrul unei ceremonii care a avut loc la Muzeul Holocaustului, din Washington, Walesa a anunțat crearea unui comitet în scopul combaterii antisemitismului și xenofobiei în Polonia și a dăruit un număr de relicve din perioada Holocaustului, acestui muzeu care urmează să se inaugureze în 1993.

ZEEV BARTH

(Din „Allgemeine“, 4 aprilie 1991)

N.R. După S.U.A., Lech Walesa a vizitat Israelul, unde a făcut declarații similare și, în numele poporului polonez, a cerut iertare pentru persecuțiile pe care evreii le-au îndurat de pe urma unor cetățeni ai Poloniei. Gestul se alătură acelorale Papei Ioan Paul al II-lea și fostului cancelar al R.F.G. Willy Brandt.

Alții, însă, tac sau chiar incită...

IERUSALIM

„ANTISEMIȚII SÎNT SAU BOLNAVI SAU STUPIZI“

Lech Walesa, președintele Poloniei, a calificat antisemitismul ca „un joc politic folosit fie din naivitate, fie din stupiditate“.

Într-un interviu acordat în zilele acesteia redactorului de politică externă al prestigiosului organ de presă britanic „Jewish Chronicle“, Walesa a mai declarat:

„Mult timp n-am dat nici o atenție antisemitismului. N-am înțeles și am neglijat antisemitismul. Numai atunci cînd am constatat cum e privit el în afara țării am început să țin o atitudine împotriva sa“.

Întrebat fiind cum ar reacționa dacă ar întâlni antisemitism în propriul său partid sau poate printre colegii săi, Wa-

lesa a răspuns:

„Le-aș spune, sînteți nebuni și ca atare nu mai aveți loc printre noi. Oamenii care mai practică antisemitismul în Polonia sînt sau bolnavi sau stupizi“.

(Din „Jewish Chronicle“, 17 mai 1991)

„VĂ CER IERTARE“

● Luni 20 mai, primul șef de stat polonez oaspete al Israelului, președintele Lech Walesa, a cerut în mod solemn iertare pentru aceia dintr-o compatrioții săi care au persecutat evreii ● Primul ministru israelian, Yitzhak Shamir, a acceptat invitația președintelui Lech Walesa de a face o vizită oficială în Polonia.

S-a petrecut în grădina Knesset-ului, o întâlnire față în față, ceremonioasă, încordată, un moment intens, dificil, în ciuda soarelui și a refrenelor voioase ale muzicii militare. De o parte a peluzei, într-un costum de culoare închisă și cu o expresie mai severă decît de obicei, Lech Walesa, cu gîtul înfundat între umeri, cu un mers sacadat cuprins de o emoție pe care o ascundea cu greu.

A trebuit să străbată 200 de metri sub privirile unui public format din personalități, îndreptîndu-se spre ceaaltă parte a peluzei, în întîmpinarea unui omuleț cu o mină tot atît de gravă, stînd timid în capul șirului de miniștri. Omul pe care electricianul din Gdansk se pregătea să-l salute se numea cu mult timp în urmă, pe vremea cînd era polonez, Itzhak Izernitzki. Se născuse într-un tîrziușor din Polonia orientală, Ruzikov, de unde mama, sa Pearl, surorile sale, Rivka și Miriam și soții lor, Mordechaj și Iakov, fuseseră deportați, apoi masacrați de către naști, în timp ce tatăl său, fugit din trenul morții, fusese asasinat de niște săteni polonezi, „cu care copilărise“.

Astăzi Itzhak Izernitzki se numește Yitzhak Shamir și este prim-ministru al Statului Israel. Într-un interviu răsunător acordat ziarului „Jerusalem Post“ cu

doi ani în urmă el declara că „polonezii sînt antisemitismul odată cu laptele mamei lor“. Totuși el, Itzhak Izernitzki Shamir, este cel care l-a convins pe dl Dov Shilanski, președintele Knesset-ului, supraviețuitor al Holocaustului în care i-a pierit întreaga familie, să-l invite pe Lech Walesa să vorbească de la tribuna Adunării — cînte pe care președintele polonez o împarte cu Anwar El Sadat, Jimmy Carter și Francois Mitterrand. Se pare că dl Shamir ar fi explicat prietenului său Shilanski că „vitorul este mai important decît trecutul“.

Trecutul e o istorie complexă, „o istorie de mai bine de o mie de ani între poporul evreu și poporul polonez“, a spus președintele Statului Israel, Chaim Herzog, în alocuțiunea sa de bun-venit. Este o istorie care cuprinde „momente mărețe“ întipărite în memoria poporului evreu, dar, totodată, „cele mai negre și cele mai tragice“, a spus în continuare, evocînd „masacrarea unei treimi a poporului evreu de către naști“. „Pe teritoriul Poloniei cucerite de naști au fost savîrșite unele dintre cele mai înspăimîntătoare și de neiertat crime“ — a adăugat dl Herzog. Adresîndu-se oaspetelui său, a mai spus: „Dar Istoria nu va uita nici rolul extraordinar pe care l-a jucat dimneastră care, primul în Europa de est, ați ridicat drapelul primăverii popoarelor“.

„UNII POLONEZI AU COLABORAT LA DISTRUGEREA EVREILOR“

Tonul presei este la unison. Este amintit antisemitismul din Polonia. Sînt degropate unele mici fraze ale candidatului populist Walesa în timpul campaniei electorale, cînd el se declara „sută la sută polonez“ — mod de a denunța prezența unor intelectuali evrei în anturajul rivalului său, talentatul Tadeusz Mazowiecki. Dar în același timp, se recunosc meritele omului care a dat primele mari lovituri sistemului comunist și semnalul unei revoluții care, în cele din urmă, avea să înlesnească Israelului reînnoirea legăturilor cu întreaga Europă de est. Cotidianul „Yediot Aharonot“ cu cel mai mare tiraj din țară, vorbește despre „dualitatea“ lui Walesa: „În același timp omul sindicalistul „Solidarnosc“, pentru care nu poji avea decît respect, și președintele unei țări ce nu este deloc respectată în Israel“.

Venit pentru a realiza o reconciliere deja bine începută, cu un an în urmă, prin restabilirea relațiilor diplomatice, președintele Walesa a urcat la orele amiezii, la tribuna unui Knesset arhiplin. A spus, fără ocolișuri: „Există printre polonezi oameni care au făcut rău; aici, în Israel, în leagănul culturii noastre și al renasterii noastre, eu vă cer iertare“. Adunarea rămîne tăcută, nici un cuvînt, nici o mișcare: aplauzele sînt interzise în Knesset. Oratorul evocă o mie de ani de istorie comună: „Evrei din lumea întreagă au venit în Polonia, unde au găsit ospitalitate și o atmosferă de toleranță“. Chiar dacă unii polonezi au colaborat cu naștii, „noi v-am ajutat cît am putut, numeroși polonezi au salvat evrei“, spune el în continuare. Îi asigură pe cei de față că perioada de antisemitism din Polonia au fost cele în care țara era sufocată de o influență exterioară — din partea naștilor sau a comuniștilor, de pildă.

Di Shamir, care l-a ascultat fără ajutorul traducerii simultane răspunde că „anumiți polonezi, crescuți într-un antisemitism inuman, au colaborat la opera de distrugere a evreilor“, în timp ce alții — la Ruzikov, în anii douăzeci: „Îmi amintesc de bogăția culturii evreiești în Polonia și, totodată de îngrozitoarea sărăcie materială, precum și de antisemitismul umilitor“. Dar, ca și numeroși editorialiști, dl Shamir salută în persoana lui Lech Walesa, care va rămîne în Israel pînă joi, „un om a cărui personalitate și biografie încarnază noua Polonie, eliberată, regenerată“.

ALAIN FRACHON

(Din „Le Monde“, 22 mai 1991)

Vechea Germanie a murit la Birkenau...

Extrase dintr-o alocuțiune a președintelui Academiei Germane de Arte, WALTER JENS

Să nu uităm niciodată! Vechea „Germanie“, națiunea de cultură a lui Lessing și Mendelssohn, a pierit odată cu cetățenii ei evrei, la Birkenau, Sobibor și Theresienstadt.

Această Germanie era omniprezentă, pe vremea marelui exod, din perioada național-socialismului, în Palestina, al „Jekkes“-ilor (evrei-germani care au făcut Alia în acei ani) sau în California —, dar nu la Berlin, Hamburg sau München. Această Germanie a fost pierdută la joc și, cînd, după 9 noiembrie 1989, a reînviat, era un stat fără evrei, nu mai era vechea Germanie.

O jumătate de milion de evrei de rit mozaic, mai puțin de 1% din populația Reich-ului, între Oder și Rin, erau, cu tot numărul lor redus, primii din domeniul jurisprudenței, al ziaristicii, al medicinei, al poeziei. Cine era evreu își cunoștea îndatorirea încă din școală. Pentru a-și asigura existența, el trebuia să fie, nu doar la același nivel, ci mai bun, mai silitor, mai plin de fanatie decît alții. Vremuri pe care eu le-am mai apucat.

Numele conducătorilor militari și ale ideologilor național-socialiști ne-au rămas întipărite în memorie. Evreii însă, copii și adulți, de talia lui Lotte Teitelbaum și a lui Ingrid Wolf au intrat în memoria noastră ca un tot unitar: uciși, alungați, dispăruți.

Un fiu al lui Israel era, în perioada național-socialismului, un subiect de cauzistică, ce făcea din el ținta unor atacuri sadice, pentru a-i răpi, încă cu ani de zile înaintea Holocaustului, orice posibilitate de comunicare, orice șansă și pînă la urmă orice contact cu lumea înconjurătoare: nici mașină de scris, nici ziar, nici baie comună, nici frecventare de cinematografe; umilinte peste umilinte, interdicția de a vorbi tare pe stradă, interdicția de a intra într-o cabină telefonică, interdicția de a frecventa o bibliotecă de imprumut.

Și cu toate acestea, referirea la pasajul cel mai citat din Biblie în perioada național-socialismului: „Cei care seamănă lăcrîmînd vor culege rîzînd“; cu toate acestea, încrederea în cuvîntul lui; cu toate acestea, profesiunea de credință față de Germania, inclusiv de către sionisti; cu toate acestea, însă, cu toate că au iubit-o și au servit-o, această Germanie nu mai putea fi, pentru evrei, patria lor. Iată strigătul de ajutor lansat cu șase săptămîni înaintea marelui Holocaust, un apel adresat popoarelor lumii, cum altul mai zguduitor nu este de imaginat: „Deschideți-ne porțile! Primiți-ne ca element al culturii și al dorinței

de a munci... Ajutați-ne să începem o viață nouă, uniți-vă forțele într-o faptă care vă va onora, deoarece este o faptă a păcii și a omeniei. Deschideți-ne porțile!“

Dar cîți au deschis urechile și inimile? Toate au rămas închise — și urechile și inimile și, bineînțeles, și porțile!

Mă gîndesc că acum, la peste cincizeci de ani de la pogromul din noiembrie, este mai important decît oricînd să se citească ziar după ziar, pagină cu pagină și să ne oprim la cele spuse de evreii germani în perioada persecuției rasiale, pentru a învăța, pe această cale, că este o jignire fără precedent să se vorbească

despre evrei ca de un bloc monolit și ca de o grupă încheată și că, pomenind de milioanele de dispăruți, să nu-i uităm pe unii, pe cei ce s-au angajat în dezvoltarea țării lor și chiar pe omenii mai cînduți și pe cei mai puțin buni.

Un evreu printre mii. Încă o dată: în loc de a ne limita la generalități, la a vorbi despre „milioane de persoane“ lipsite de fizionomie care au fost ucise, să-l aducem, în sfîrșit, în raza vizuală pe aceia care erau evrei și aveau încredere în Germania, să evocăm paragraful 109 al Constituției de la Weimar, care consfințea egalitatea dintre toți oamenii.

Pe ei de ce i-am lăsat să sufere și să moară?

Cinste evreilor — fiecărui în parte!

UN ARTIST UITAT

Venit din Uniunea Sovietică în Israel, în anul 1988, după zece ani ca „refuz-

■ SOLOMON YUDOVIN: „Vinzătorul de covrigi“

nik“, fizicianul dr. Tsilya Menjeritski a adus, cu aprobările necesare, o colecție unică, reprezentînd cca. 350 de lucrări ale graficianului Solomon Yudovin (1892-1954), artist aproape uitat. După o selecție riguroasă, 120 dintre aceste lucrări sînt expuse la Muzeul Israelului din Ierusalim.

Între anii 1911 și 1914 fusese angajat de către o expediție etnografică evrească pentru a înregistra scene și aspecte ale artei decorative din orașele vizitate. Artist sensibil, el a folosit în multe din lucrările sale imagini culese în timpul acestei activități, apropiindu-se de arta expresionistă.

Expoziția din Ierusalim include crochiri, fotografii, gravuri în lemn, cu elemente înscrise sau sculptate pe pietrele tombale, reprezentînd flori, animale (păsări, căprioare și lei), litere (hei, nun), expresii ebraice (po nikbar) ș.a.

Yudovin a creat o serie de lucrări reprezentînd momente din timpul pogromurilor din Rusia: o femeie care plînge peste corpul soțului muribund; o procesiune funerară — ciclul „Zile trecute“; diverse meserii permise atunci evreilor — un vinzător de covrigi, un cizmar, un crescător de animale, în ciclul „Profesiile evreiești“ — ș.a.

Artistul a litografiat în idiș un poster electoral pentru „Partidul Poporului Evreu“.

Un artist uitat, care poate ar fi dat poporului evreu, prin contactul direct cu pămîntul țării sale, un impresionant și cîld evantai de chipuri și imagini și care abia acum și-a găsit locul în Muzeul Israelului din Ierusalim.

STIRI

CRITICĂ NEÎNTELEAȚĂ

Israelul a respins critica adusă de Consiliul de Securitate al O.N.U. și de S.U.A. cu privire la expulzarea a patru palestinieni de către autoritățile israeliene din teritoriul Gaza. David Levy „a deplins” declarația ministrului de externe american în care acest pas a fost dezastru, ca o încălcare a Convenției de la Geneva cu privire la drepturile omului și în care se afirmă că hotărârea Ierusalimului nu este „nicicum favorabilă” procesului de pace în Orientul Apropiat. Levy a răspuns la aceasta: „Dacă în S.U.A. terorismul ar atinge asemenea proporții, ar face și ele tot ce le stă în putință pentru a-i pune capăt. Și nimeni n-ar protesta”. Ministrul pentru problemele științei, Juval Neeman, a reproșat Washingtonului „lipsa de înțelegere pentru Israel”. „Ar fi interesant de știut pe ce Convenție s-au bazat S.U.A. când au atacat Panama și l-au arestat pe Noriega” — a întrebat el.

ISRAELIENI ÎN STRĂINĂȚE

Numărul israelienilor care au vizitat alte țări a depășit, în anul 1990, cu 2% pe cel din anul precedent. Numai în lunile iulie și august au fost plecați în străinătate 288.300 de israelieni, deci cu 6,5% mai mult decât în anul precedent.

O IMPRESIONANTĂ APARIȚIE

„Cele cinci cărți ale lui Moșe”, într-un volum (textul comentat în paralel în engleză și franceză, cu o fascinantă ilustrație aparținând unuia dintre cei mai cunoscuți pictori israelieni, Abel Pann), constituie o apariție editorială ieșită din comun. Se oferă celor interesați, în cele 700 de pagini, in-

creșterea cumpărării în Israel de produse agricole „reputate pentru calitatea și prospețimea lor”.

CENTENARA

Sara Gilbert, care trăiește la King Cross (Marea Britanie), a avut bucuria de a primi din partea reginei Angliei o felicitare cu ocazia centenarului nașterii.

În fotografie: împreună cu strănepoții ei, citind felicitarea suveranei.

ISRAELUL ÎN CIFRE

A apărut cea de-a 41-a ediție a „Anuarului Statistic al Israelului (pentru anul 1990)”, solicitat de comentarii drept „un minieveniment economico-editorial remarcabil”. În cele 910 pagini se retrasează prin cifre patru decenii de dezvoltare economico-socială a Israelului. Tot ce poate fi exprimat sta-

TELEFOANE

Societatea de telefoane din Germania „Deutsche Bundespost Telekom” a comandat societății israeliene ECI Telekom materiale telefonice de vîrf. Pentru anul 1991 au fost comandate materiale în valoare de 5,2 milioane dolari.

POEZII ISRAELIENI ÎN REVISTE FRANCEZE

În paginile unei reviste literare franceze a fost publicat, la sfîrșitul anului 1990, un mă-

lienes, francez și german. Corul cîntă în limbile ebraică, idîș și rusă.

COMEMORARE

La Toulouse, la gara Portet-Saint-Simon, a fost inaugurată o stelă (mic monument comemorativ din piatră) evocînd tragica deportare spre Auschwitz, în august și septembrie 1942, a 910 evrei, dintre care 42 de copii, internați în prealabil în lagărele de la Noé și Rebecqou sau arestați în comunele învecinate.

Ceremonia a fost prezidată de dl. Lionel Jospin, ministrul francez al educației naționale.

CONTRIBUȚIA MEA PENTRU ISRAEL

Acestea sînt cuvintele violonistului Shlomo Minz, care, împreună cu Isaac Stern și Zubin Mehta, au susținut — cu Orchestra Filarmonică a Israelului —, la Teatrul Champs Elysées, o gală unică, în sprijinul Institutului Pasteur-Weizmann.

În același scop, o gală asemănătoare a avut loc și la Auditoriumul Louvre.

COMERȚ

Valoarea schimburilor comerciale dintre Israel și Germania s-a ridicat, în 1990, la 4 miliarde de mărci germane. La dezvoltarea acestor relații o contribuție majoră a adus Pavilionul israelian de la Tîrgul internațional din Düsseldorf. De un deosebit succes s-au bucurat exponatele de mase plastice, de ambalaje și de utilaj poligrafic. Acest din urmă domeniu a dispus de un pavilion uriaș, de 1.000 m., bucurîndu-se de mare interes din partea cumpărătorilor. Industria farmaceutică și de aparatură medicală israeliană a încheiat contracte cu firme din diferite țări occidentale.

TURNEU

„Compania de dans contemporan din kibut”, condusă de Yudit Arnon, a făcut un turneu în întreaga lume, obți-

CORUL SINAGOGAL DIN MOSCOVA

Corul bărbătesc al Sinagogii Centrale din Moscova a fost creat în octombrie 1989, în vederea cultivării și răspîndirii muzicii evreiești, care aproape că dispăruse în Uniunea Sovietică. Mulțumită dăruirii cantorului T. Molovani, personalitate de renume internațională, corul a atins un nivel artistic ce poate fi comparat cu acela al corurilor evreiești din Ierusalim și Johannesburg.

Cantorul șef al Sinagogii, Vladimir Pliss, este fondatorul și conducătorul artistic al corului, alcătuit din 20 de membri în vîrstă de 20—35 de ani, care dispune de un repertoriu bogat, abordînd mai multe genuri. Formația se produce cu regularitate în sinagogi și săli de concert la Moscova, Leningrad, Tallin, Chișinău și în alte orașe ale Uniunii Sovietice.

Și în sala mare a localului comunității evreiești berleze, din Fasannenstrasse 78—80, a avut loc un concert al acestui renumit cor. Au fost interpretate nu numai opere cunoscute din secolele 18—20, care au fost intonate în sinagogile poloneze, germane și ruse, ci și cîntece sinagogale din ritualul ita-

„LASAȚI POPORUL MEU SĂ PLECE”

„Slah et Ami” — „Let my people go” sînt cuvintele inscrite pe medalia emisă acum 20 de ani, în 1971, de către „Departamentul de medalii și monede al guvernului israelian din Ierusalim”, pentru libertatea evreilor ruși, pentru Alia.

EXPOZIȚIE DE FOTOGRAFII

Deschisă la Muzeul Diasporei Nahum Goldman („Beit Hatefutot”) expoziția de fotografii privind evreii din URSS ajuși în Țara Sfîntă ne îndeamnă să credem că „Mesia a sosit pentru ei”.

Catalogul expoziției se deschide cu un fragment din capitolul al II-lea al Cărții lui Ezra: „Iată oamenii țării care se ridică după captivitatea lor din exil...”.

Subiectele alese: în sinagogile din Moscova, în casele de rugăciuni din Buhara, în Sucas în Uzbekistan, pe persoanele gîrîlor din Budapesta și Samarkand, un ultim rămas bun în cimitirele din Azerbaidjan s.a.

ÎN ISRAEL

La sfîrșitul anului 1990, s-a înregistrat cel de-al 200.000-lea oie sosit din U.R.S.S. în Israel. Este vorba de Igor Goldfarb, de numai 25 de ani, inginer. Se are în vedere faptul că, în anul 1991, vor face Alia alte sute de mii de evrei sovietici.

SUCESUL UNUI OIE

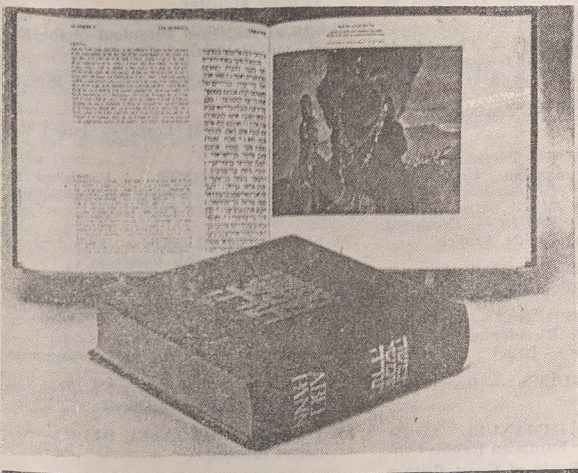
Alexandr Braverman, elev în clasa a XI-a a Liceului „Ahad Haam” din Petah Tikva, care a venit ca oie hadas din U.R.S.S. în urmă cu doar un an, a obținut premiul I la Olimpiada de matematică organizată de Secția de tineret a Institutului de cercetări „Weizmann”.

DESCOPERIRI ARHEOLOGICE

Scăderea nivelului apelor lacului Kineret, urmare a unei secrete prelungite, a permis descoperirea rămășițelor unui port și a diverse obiecte datînd de mai bine de două milenii, „una dintre cele mai importante descoperiri efectuate în Israel în ultimii ani”.

NOTA

În nr. 714 al revistei noastre, la p. 8, col. I, penultimul rînd se va citi: „1492, prin care s-a hotărît ex-”.

vătătura mereu actuală a Torii. Cele 84 de planșe colorate fixează momente esențiale din zbuciumata istorie a poporului evreu.

Ediția, apărută în Israel, se va impune, fără îndoială, ca una dintre cele mai impresionante și vii.

MAC DONALD CUMPĂRĂ ÎN ISRAEL

Lanțul de restaurante Mac Donald a comandat în Israel 1.500 tone de salată verde destinată consumatorilor săi europeni. Acest contract de export, unic în felul său, se ridică la 1 milion de dolari și va fi realizat de compania israeliană Agrexo.

Mac Donald are în vedere

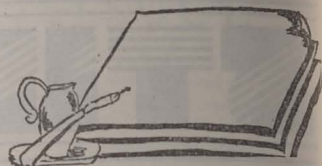
tistic își găsește aici locul pe subiecte: climatul, populația, turismul, emigrația, producția, comerțul, educația, transporturile, criminalitatea, cercetarea etc.

În acest anuar apar și unele noutăți: calitatea apei potabile, populația Tel Avivului și a Haifei, numărul elevilor din internate etc.

MEMBRU DE ONOARE AL ACADEMIEI ROMÂNE

Adunarea generală a Academiei Române — martie 1991 — a ales noi membri de onoare și membri corespondenți ai Academiei Române. Printre oamenii de știință primiți ca membri de onoare se află și Michael Sela, din Israel, cercetător cu o arie largă de preocupări

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

THE PRESIDENT OF ROMANIA

May 8, 1991

YOUR EMINENCE,

I have received your letter of April 21, 1991, in which, on behalf of the Jewish Communities in Romania, you ask me to join the World Committee for the "Commemoration of the Jewish Martyrs in Romania" and to take part in the commemoration that will take place on July 1, 1991.

Being firmly convinced that paying homage to the Jewish martyrs, as well as to all the martyrs in this country, is a matter of conscience for everyone of Romania's citizens, I consider it an honour to accept your request.

I greatly appreciate your efforts for supporting the democratic process in our country and assure you of my high esteem.

Sincerely yours,

ION ILIESCU

His Eminence DR. MOSES ROSEN
Chief Rabbi of the Mosaic Cult and
President of the Federation of
Jewish Communities in Romania

THE SECRETARY OF STATE
WASHINGTON

April 5, 1991

DEAR RABBI ROSEN:

The United States Embassy in Bucharest has informed me of your plans to erect a memorial to Jews, Gypsies, and others who fell victim to the Holocaust in Romania, and especially those who perished in the infamous pogroms of 1941. I understand that the memorial is to be completed for the 50th anniversary commemoration of the Iasi pogrom of June 29 — July 3, 1941. The United States warmly welcomes this project as a fitting memorial to the victims of Hitler's collaborators and as a reminder that such terrible events must never recur.

As you know, the United States follows events in Romania very closely, including the treatment of persons belonging to ethnic and religious minorities. We do so in the belief that a country's respect for the human rights of its citizens, including members of minority groups, reflects its tolerance of diversity and its commitment to international standards. Last November in Paris, the thirty-four signatory states of the Charter of Paris pledged to combat all forms of racial and ethnic hatred, anti-Semitism, xenophobia, and discrimination against anyone, as well as persecution on religious and ideological grounds. They committed themselves to a new era of cooperation in Europe based on a shared commitment to democracy, respect for human rights, and the rule of law. You and the Romanian Jewish community you serve exemplify these values, and I assure you of our continued concern and support.

Sincerely yours,

JAMES A. BAKER III

Dr. MOSES ROSEN,
Chief Rabbi,
Federation of Jewish Communities of Romania, Bucharest.

WORLD COMMITTEE FOR THE COMMEMORATION OF 50 YEARS JEWISH MARTYRIUM IN ROMANIA

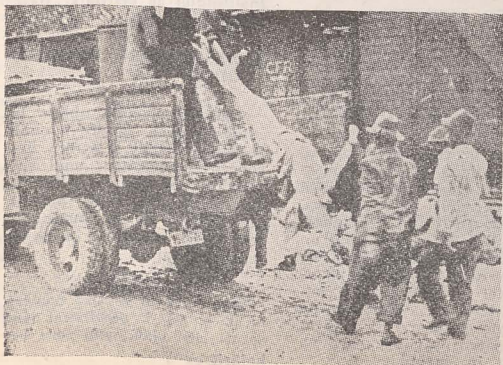
(Dorohoi, July 1, 1940 — 70 victims; Bucharest, January 21—23, 1941 — 130 victims; Iassy, June 29 — July, 3, 1941 — 12,000 victims; Bessarabia and North Bucovina, July—August, 1941 — 170,000 victims; Transnistria, 1941—1944 — 80,000 victims; North Transylvania, April—June, 1944 — 130,000 victims)

MASTERS COMMITTEE'S MEMBERS

1. ION ILIESCU — The President of Romania
2. CHAIM HERZOG — The President of Israel
3. YITZHAK SHAMIR — Israel Prime-Minister
4. PETRE ROMAN — Romanian Prime-Minister
5. ELIE WIESEL — Nobel Prize for Peace Laureate

COMMITTEE'S MEMBERS

1. ARAD YITZHAK — "Yad Vashem Institute" — President, Jerusalem
2. ARTZI YITZHAK — Vice-President of "Friendship Association Israel—Romania"
3. BIRLADEANU ALEXANDRU — President of the Romanian Senate
4. BRONFMAN EDGAR — World Jewish Congress President
5. CORNEANU NICOLAE — Metropolitan of Banat
6. COPOSU CORNELIU — President of Peasant National, Christian and Democrat Party
7. CUNESCU SERGIU — President of Social-Democrat Party
8. CARDIN SOSHANA — "Presidents Conference of Great Jewish Organisations" of U.S.A. President
9. DINITZ SIMCHA — "Jewish Agency" — President
10. DOMOKOS GEZA — President of the Democratic Hungarian Union for Romania
11. ELKAN JEAN PAUL — President of "Juif Consistoire de France"
12. GREEN ALLAN jr. — United States Ambassador in Romania
13. GOVRIN JOSEPH Dr., — Assistant to the General Director of Foreign Affairs Minister — Israel
14. HAMMER ZEVULUN — Israel Culture Minister
15. JACOBOWITS IMMANUEL LORD — President of the European Rabbis Conference, Chief Rabbi of Great Britain
16. JANNER GREVILLE — President of British Interparliamentarian Committee Against Antisemitism
17. KAPELOWITS LIONEL — President of "Board of Deputies of British Jews"
18. KAHN JEAN — President of Representative Council of the Hebrews Institutions France C.R.I.F.
19. KORN YITZHAK — President of Friendship Association Israel — Romania
20. LEIBLER IZI — President of "Board of Deputies of Australian Jews"
21. MAZEL ZWI — Israel Ambassador in Romania
22. MILCU STEFAN Ac. Prof. Dr., — President of "Peace Alliance" — Romania
23. MAIORESCU TOMA GEORGE — President of Ecological Movement of Romania
24. PLAMADEALA ANTONIE — Metropolitan of Ardeal
25. ROSENNE MEIR Ambassador — "Israel Bonds" — President
26. REICH SEYMOUR — B'nai B'rith — President, U.S.A.
27. ROBU IOAN — Archbishop of Romano Catholic Church
28. STANCULESCU VICTOR — Industry Minister
29. SPIROIU NICOLAE G-ral — National Defense Minister
30. SIRAT RENÉ — President of the European Rabbinical Committee
31. SITRUK JOSEPH — Grand Rabbi de France
32. SHAKI ABNER Prof., — Israel Religion Minister
33. STEFAN CAZIMIR — President of Free Exchange Party (Liber-Schim-bist)
34. SCHEININGER LES — President of "Canadian Jewish Congress"
35. SCHNEIER ARTHUR Rabbi — President of "Appeal of Conscience Foundation"
36. TEOCTIST — Patriarch of Romania
37. THEODORESCU RAZVAN Prof. — Radio-Television President
38. VOICAN VOICULESCU GELU — Senator, Romania
39. VLADUTESCU GH. Prof. Dr. — State Secretary for Cults, Romania
40. WEIDENFELD GEORGE LORD — London

- 1) Bodies are being discharged
- 2) In Iasi, Police Inspector Botez brings some more bodies

The Romanian Government's Position in Connection with the Anti-Semitic Attacks Published by the "Europa" Journal, Presented by Mr. Bogdan Baltazar, the Government's Spokesman

On the occasion of our press conferences, I have repeatedly referred to the Iron Guard attitudes which, I am sorry to say, have begun to appear systematically in certain publications. We have expressed our firm belief that the entitled bodies will apprehend these manifestations, which clearly come under the penal law. But this has not happened — a fact which has encouraged journalists — if we can consider them as such — like Mr. Ilie Neacsu to answer our remarks impertinently, turning the most violent anti-Semitism and declared Iron Guard spirit into fundamental orientations both for the "Europa" journal and for its supplement "East-West".

The latest issue of this supplement has recently published, under Mr. Neacsu's aegis, an article written by captain Radu Nicolae on what he calls the Brucan phenomenon.

Bringing back to life an old anti-Semitic legend belonging to the Middle Ages, the captain postulates the identity of Mr. Silviu Brucan with Ahasuerus, better known under the name of the Wandering Jew. Then, after a retrospect meant to be apocalyptic, the author denounces the "world Kahal" — the criminal plot against the Romanian people and says that, "in the near future, the present Government, which includes numberless Jews" intends to keep back here several hundred thousand Jews who will emigrate from the U.S.S.R., with a view to transforming Romania into a turn-of-the-century, a bridge head of Israel. In

order to make this rumour somewhat credible — a rumour turned into an apocalyptic scenario, with obvious accents of pogrom incitation, captain Nicolae attempts to demonstrate, by means of copious quotations from the 19th century anti-Semitic press and from the — long ago repudiated by anybody having some common sense — classics of pre-war French and English anti-Semitism, that, as he puts it, yesterday's Ahasueruses, today's Brucans have been trying for more than a century to create in Romania the Yid State that would constitute the first fulfilment of the ideas concerning the domination of the Christian population by the Jews. Then, in a succession that I dare call delirious, revealing an acute mental instability, the Brucans who, as the captain says, indecently populate Romania's present Government, are accused of having dissolved the Greek-Roman culture (I wonder what the captain knows about that culture), of having worked out "as early as 1631, an esoteric Talmud, a code of usury, thirst for power and riches", of not having taken part in the December Revolution, which Mr. Radu Nicolae euphemistically calls "the events that were tragical for the Romanian people" — that is how he views those events —, of not having participated in the War of Independence, of having grown rich owing to that same war, of having caused the 1907 Uprising, of having created bolshevism, destroying the Romanian élites — a detail Mr. Radu Nicolae claims to have learned in the fifties, when he was a student in the

U.S.S.R. —, of having allowed the Israeli Ambassador to express his ideas in the press with a view to enthroning the respective ambassador as the Israeli gauleiter in Romania; besides, the Jews are accused of harping on the necessity to enter Europe, and of driving the Romanian people to biological degeneration by means of trade in adulterated spirits.

The climax of the delirium to be found in Mr. Neacsu's pages is the denunciation of the "Zionist plot" — I am quoting — which, — I am quoting again — "urged by the call of kinship" — I am once more quoting — "with the shamelessness specific of their race, all sorts of Brucans, with their borrowed Romanian, French, English, Spanish, and God knows what other names", which they are hatching in collusion with the International Monetary Fund, in order to liquidate Mr. Ioan Totu, in order to turn the Romanians into cesspool cleaners, dustmen, flayers and porters, for the sake of certain interests that have nothing to do with this country and its people. The reserve captain pathetically declares that he has consciously taken the risk of being exposed as an anti-Semite by the concerted and well-conducted choir of all the Brucans.

As far as we are concerned, we have no intention of identifying ourselves with the "Brucans' choir", or of exposing the captain, whose case I seriously believe to fall within the competence of medicine rather than the law. However, we cannot but tremble with horror when thinking that a man who is so unbalanced was, under the former regime,

the commander of a submarine and of a rocket-equipped naval unit for more than 15 years.

Without wanting to irritate anybody, we express our opinion of non-specialists that, owing to the state of his health, the reserve captain may be exonerated from any responsibility. But the situation is quite different as concerns Mr. I. Neacsu, who has published such material, and Mrs. A. Băcescu who, in an ample interview called "The Aspect of Dissidence in Ceausescu's Time", attempts to put together the aberrations of this unbalanced mind, in order to accredit the idea of what they both call a "world Zionist plot against Romania", with the supposed complicity of the present Government.

Instigations to racial hatred had already appeared in the Romanian press at the time of the Iron Guard rebellion. But what is even more serious is the fact that, in the absence of more elegant arguments, after resorting to calumny, without any success, the Opposition, both the extreme-Right wing one and the one that claims to be the extreme-Left wing one (but you know what is being said: "What is on the left of the extreme-Left? The extreme-Right"), these virulent oppositions are beginning to use Iron Guard methods, in their attempts to discredit the Government. We are truly witnessing the revival of a genuine "monstrous coalition" in the Romanian press and I am now refraining from giving examples from the other side. They do exist.

Interpellation Addressed to the Government by Senator Gelu Voican Voiculescu

During the Meeting of the Romanian Senate on May 20, 1991

Last year, on October 22, I addressed to the Romanian Government an interpellation — which, I am sorry to say, remained unanswered — concerning the intensification of anti-Semitic propaganda, especially in certain publications.

I hoped that the rest of the press would react firmly, at least in the interest of Romania's image in the world. The stands taken were few and not very strong.

I am coming back to the subject, but on account of my indignation and the very serious situation, I need not go into any elaborate argumentation.

Although we have no law of the press yet, I require the Government to take the most drastic measures for starting the legal mechanism aimed at forbidding the further apparition of the "Europa" journal.

I also demand that the General Prosecutor, in keeping with the present legislation, start a law suit against Radu Nicolae and the "Europa" journal.

It is inadmissible that, in the name of the liberty of the press, there should be promoted, in the most undemocratic spirit, ceaseless incitements to revenge, full of nostalgia for the Ceausescu period and seething with pro-communist revanchism, which may lead to a situation in which, owing to fostered intolerance, freedom of speech itself might be threatened.

Pleading for a return to totalitarianism, all these forms of left-wing extremism have recently reappeared in the "Europa" journal, together with the chauvinistic propensities — stupid and rudimentary — of the Iron Guard themes. *Coincidentia oppositorum!* The extreme Left and the extreme Right intermingle in the dismal infra-human indistinctness of totalitarianism.

The "Europa" was keen on starting as a weekly, beginning with its 24th issue of May 1991, by publishing a violent anti-Judaic lampoon.

It cannot be just an accident, a matter of an author simply expressing his opinions: the journal placed at his disposal 4 big pages for one of the most virulent anti-Jewish attacks, such as had not even been published during the short-lived Iron Guard regime.

Those pages contain an ample article and an interview given by its author, an obscure wretch who now claims to have conspired against Ceausescu — in fact a psychopath, with doubtful morals. The classical clichés of the roughest anti-Semitism are once more taken up.

With an irresponsibility equalled only by the most primitive irrational hatred, this morbid ignoramus is spreading the most aberrant enormities:

- the domination of the world by the Jews, through the world Kahal,
- the intention, in the past century, of creating the Jewish State in Romania;
- the present intention of bringing to Romania the Soviet Jews, who would take over the properties of the emigrated Transylvanian Saxon and Swabians;
- present-day Romania — a colony of Israel, victim of Zionist conspiracy;
- the CIA — annex of the MOSSAD, etc.

The most untrue assertions are made:

- the major part of the Government made up of Jews;
- the Chamber and the Senate filled with Jews;
- the other nationally important bodies dominated by the Jews, who hold the key positions, etc.

All along four venomous pages, insults are heaped helter-skelter: on Silviu Brucan, Zvi Mazel, the Ambassador of Israel to Bucharest, Prime Minister Petre Roman, general Schwarzkopf, the commander of the Allied troops in the Gulf, general Spiroiu, the National Defense Minister, on me personally, and so on.

The instigation is outspoken and uncontrolled, for the author makes bold, several times, to address the members of the Romanian armed forces, recklessly calling upon the officers' corps to take action.

The International Monetary Fund is attacked, the military intervention in the Gulf against Saddam Hussein — this modern Hitler, a true hero according to the author — is blamed, and there are many more aberrations, all mixed up according to a tortuous, morbid logic. As the author is known to be extremely ignorant, the bibliographic references must have been supplied by somebody who is behind this suburban lampoonist.

There probably exist obscure experts in the handling of mentions and quotations typical of the anti-Semitic arsenal. Writers like Houston Steward Chamberlain, Crémieux, Chabauty, Theodore Reinach, Israel Abrahams, Moses Mendelssohn, Drach, Moses Montefiore, Iorga, Bernard Lazare, Dostoevsky, etc. are far better informed than an ignoramus such as the unfortunate author.

Besides, it is not by chance that he was in Libya, in February 1991, as Khadafi's guest. At present he fre-

quently goes to the Libyan embassy in Bucharest and he is said to be intending to introduce into this country, with the aim of spreading them, Nicolae Paulescu's anti-Semitic booklets. There is no sense in my insisting on the harmfulness of anti-Semitism. In the laws we are drawing up, we strive to formulate articles condemning it. The experience accumulated in the course of history shows us that such verbal agitation rapidly escalates, leading to mass assassination. That is why I hold that anti-Semitic propaganda deserves the same punishment as a criminal attempt.

This interpellation is not aimed at defending our very small Jewish community, mostly formed of aged people who, on reading such publications, might once more tremble with fear, feeling another persecution near by and expecting to be again obliged to wear the yellow star.

Nor am I thinking of this country's reputation, of Romania's image in the world, of the possible international detriments, but I most earnestly want to sound the alarm, warning of the imminent rise of the extreme-Right forces. This kind of material published by the press is symptomatic: anti-Semitism is a compulsory item in the platform of the extreme-Right movements. We should not just laugh away the gross substance of those assertions. The more aberrant the enormities are, the more convincing this type of propaganda is. That is the paradox of the likelihood of untruth. Although the lie is obvious, not even resisting a minimal verification, the slogans belonging to the equipment of anti-Semitism have a strong hold on the people. Let us examine, for example, a case we are familiar with: the assertion that "the Senate is filled with Jews", which has already spread to a certain extent. Not to mention the one concerning "the major part of the Government being Jewish". The offensive of the extreme-Right forces is also visible under numerous other aspects.

It is taking place under our very eyes and we are looking on, impassive and unbelieving. As in the case of cancer, when one grasps the truth, it is too late.

The "Europa" case is not the only one. Less than a month after my interpellation connected with anti-Semitism, when we were commemorating, at the end of November 1990, the savage assassination of Iorga and Madgearu by the Iron Guard, the Timisoara journal "Gazeta de Vest" appeared with the green colour prevailing — that [Iron Guard] green —,

ostentatiously publishing a text belonging to Corneliu Zelea (Zelinschi) Codreanu, together with the captain's photo and a shameless introductory note.

A little later, while we were commemorating the massacre of Jews in Bucharest on the occasion of the confrontation between the Iron Guard and Antonescu — the so-called Iron Guard "rebellion" — on the night of January 21/22, 1991, the windows of the Brasov Jewish community were pelted with stones. In the Alba-Iulia cemetery, graves were deteriorated and insulting inscriptions were written on tombstones. In the Bucharest Sephardic cemetery, 19 tombstones were overturned. The Police and the State Secretariat for Cults have been informed of these acts of anti-Semitic vandalism.

But what is more dangerous than such concrete acts is the anti-Semitic propaganda that is being insidiously inoculated by the press.

In the newspaper "Bucovina", published in Suceava, there appeared, in May 1991, a discreditable article against Chief Rabbi Dr. Moses Rosen and the Jews in general, signed by Traian Perceak, who took great care to mention that he was the president of the Rădăuți branch of the National Peasant Christian and Democratic Party. It is true that, on May 10, 1991, the "Dreptatea" blamed this attack and repudiated this position. Whether it suits this gentleman in Suceava or not, the truth cannot be dodged: the Holocaust began on July 1, 1940, by the massacre of 70 Jews by a company of the 3rd regiment of border guards (and what we might call an irony of fate is the fact that the victims were attending, at the Jewish cemetery in Dorohoi, the funeral of Emil Aroneanu, who died heroically covering with his own body the Romanian captain Boros, in an incident with Soviet military men on the occasion of the retreat from Bucovina on June 30, 1940). All in all, during the Romanian army's retreat from Bucovina, 160 Jews were killed, victims of the military's revenge (as can be seen in a document published by the "Națiunea" itself, No. 31/1930).

If the "România Mare" has accustomed us, in its purulent pages,

(Continued on p. 16)

The Delegation of the Federation of Jewish Communities Has Returned from Israel

A delegation of the Federation of Jewish Communities, headed by His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, took part in the plenary session of the World Jewish Congress, in Jerusalem, from May 5 to May 9, 1991.

Delegates of all Jewish communities throughout the world participated. For the first time, Soviet Jewry sent an important delegation, which took an active part in the debates. Amidst acclamations, Soviet Judaism became a member of the World Jewish Congress.

Mr. Yitzhak Shamir, the Prime Minister of Israel, delivered a moving speech, in which he analysed the prospects for peace between Israel and its Arab neighbours.

His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen described the situation of the Jewish communities in Romania and evoked the fact that half a century has elapsed since the martyrdom of the Jews in this country. He spoke about the Federation's preparatory work for organizing the dramatic commemoration of the nearly 400,000 martyrs who fell at KIDUSH HASHEM in Romania, the victims of German, Romanian and Hungarian fascism.

The Congress adopted a resolution of solidarity with the Federation of Jewish Communities in Romania, thanked the government and the opposition parties for their stand against the tendencies to revive anti-Semitism, racialism and xenophobia, and expressed the firm determination to support Romania's efforts along the way to democracy and progress.

Mr. Edgar Bronfman was reelected president of the World Jewish Congress.

A Congress delegation will participate, in Bucharest and Iași, in the solemnities that will take place on July 1 and 2, 1991.

On May 10, the F.J.C. delegation returned to Romania.

HIS EMINENCE TOOK PART IN THE MEETING OF THE EUROPEAN RABBINICAL CONFERENCE PRESIDUM

Between April 22 and 23, 1991, there took place in Jerusalem, under the chairmanship of Lord Immanuel Jacobovitz, the Chief Rabbi of Great Britain, the meeting of the Presidium of the European Rabbinical Conference, in which His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen participated.

On behalf of the Presidium, His Eminence delivered a welcome speech at the reception offered in honour of the guests by Their Eminences Avraham Shapira, Ashkenazic Chief Rabbi of Israel, and Mordechai Eliahu, Sephardic Chief Rabbi of Israel.

Various topical religious problems were debated and a special attention was paid to the absorption of the new olim from the Soviet Union.

The Presidium was also addressed by the Minister of Culture, Zevulun Hammer, and the Minister of Cults, Professor Avner Shaky.

CHIEF RABBI DR. MOSES ROSEN RECEIVED IN AUDIENCE BY THE MINISTER OF THE NATIONAL DEFENSE

On Wednesday May 15, 1991, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen was received in audience by the Minister of the National Defense, General Nicolae Spiroiu.

The head of the Mosaic cult expressed his great concern about the fact that it had been possible for the "Europa" magazine to publish, in four pages, a fascist, pogrom-inciting article, full of stupid calumnies against the Jewish population in Romania, signed by a reserve officer who repeatedly addressed

the "officers' corps", the "generals and comrades in arms", instigating them to crime against Jews.

General Spiroiu fully shared the Chief Rabbi's indignation and categorically assured him that the Romanian armed forces repudiated the monstrous attack of reserve captain Radu Nicolae and considered it contrary to the democratic views of this country's army, which opposes any revival of anti-Semitism, fascism and racialism.

GENERAL PROSECUTOR NOTIFIED

In consequence of the furious anti-Semitic attacks, the insults, calumnies and instigations to genocide published by the "Europa" journal during the past weeks, the Federation of Jewish Communities in Romania has notified the General Prosecutor of Romania, demanding that legal action be taken, in keeping with the laws of this country, against the authors and the managing editors of the above-named publication.

We think it necessary to explain that

this is in no case a matter of civil law, for we do not intend to carry on a law suit with fascists. This is a matter of the demand made by the Jewish population, the Mosaic cult, that the authority defending the citizens of this country against the infringers of the penal law should institute legal proceedings against the latter and punish them very severely.

We live in a State of Law which is under the obligation of defending us.

Interpellation of Senator Gelu Voican Voiculescu

(Continued from p. 15)

marked by abjection and vulgarity, to a dissimulated of implied anti-Semitism, everybody was very surprised when a newspaper such as the "Dimineata" published, on May 12, 1991, an article by Dr. Viorel Poman from Bremen, referring to the "Iron Guard model" and making incredible statements about "the return to power, in Bucharest, of the Jewish model, after the December 1989 Revolution" or about the "Jewish...protection (NSF)". Equalling the NSF with the "Jewish model" represents an exorbitant absurdity, which places the renowned Bremen professor of economics side by side with the ridiculous ignoramus — reserve captain rank zero, who writes for the "Europa".

But perhaps we should not be so astonished on seeing such aberrations appearing in the "Dimineata" when even here, in the Senate, we heard, just on the 50th anniversary of the atrocities perpetrated on the occasion of the "Iron Guard rebellion", in a speech, certain anti-Semitic accents referring to percentage relations reminding us of *numerus clausus*, as well as words spoken in praise of marshal Antonescu six times. On television, too, on the same occasion, a Member of Parliament evoked the Iron Guard movement in a highly appreciative way. Just as unwarranted was the publication, in the "Natiunea" journal, of an article aimed at rehabilitating general Alexianu, the governor of Transnistria, where it is well-known that there were extermination camps for the Jews at Vapniarca, Grosulovo and Ribnita.

We have also witnessed the creation of the "Marshal Ion Antonescu Foundation" and the "Marshal Ion Antonescu League", which — alongside the press campaigns, advocate the glorification of Ion Antonescu. No matter how natural the frustration connected with the historical analysis of this personality might be, the cult of Ion Antonescu is an unjustified and hazardous exaggeration. Beyond the obligation of historiography to reestablish truthfully Ion Antonescu's figure and role, one must not forget that he was a dictator, the contemporary counterpart of Mussolini, Hitler, Horthy, Franco, Salazar, Mannerheim, etc., who came to power wearing a green shirt [characteristic of the Iron Guard] and made Romania join the Axis. The man who, in the Romanian armed forces, was called the "Red Dog" still bears the responsibility for our implication in a highly damaging war, at a great distance from our borders — Stalingrad and the Caucasus — that ended in a military disaster, in which tens of thousands of Romanian soldiers died. Irrespective of his patriotic intentions, the boundless ambition of this evil dictator did not succeed in achieving the reunification of the country, dismembered under Charles II, for Bessarabia and Bucovina were not recovered. Nor can one ignore the fact that this dictator is responsible, at least morally, for the extermination of nearly 300,000 Jews in Bessarabia and Trans-

nistria, including the Iași massacre. In Odessa alone, after the explosion at the Romanian Command, he personally ordered that many thousands of Jews be burnt alive.

These organized crimes, these mass assassinations cannot be compensated by his subsequent tolerance towards the Jews, after the end of 1942, when he opposed Hitler's final solution being applied to the Jews and he ensured their survival by preventing their being sent to the "death factories" in the Nazi Reich.

All these aspects call for caution and nuances and, in any case, the justification and glorification of marshal Antonescu represent an unwholesome and inopportune exaggeration.

The "Europa" journal did not make an accidental exception when placing four pages at the disposal of a wretched irresponsible anti-Semite. In its following issue, No. 25, starts publishing a series of articles on the Talmud, in which the most typical anti-Semitic arguments are reiterated. It is neither scientific nor rigorously documented, containing only disinformation and errors.

Anti-Semitism is a dangerous diversion which the extreme-Right forces cannot dispense with in their ascent.

The creation of the "Romania Mare" party, which greatly reminds us of "Totul pentru Tara", is significant. (Besides, if steps were taken against the "Europa" journal, that would be a warning for the weekly "Romania Mare", even though anti-Semitism now holds the second place in its pages, for it is very actively fostering a noisy anti-Hungarian campaign, just playing into the hands of the revisionist and extremist circles beyond our borders and damaging Romania's interests by keeping up an inter-ethnic atmosphere of conflict which threatens the equilibrium of our public life. The anti-Hungarian agitation is nefarious and disproportionate, if we bear in mind the true relations existing between Romania and Hungary, as well as between the Romanian population and the Hungarian minority in Romania. Such primitive propaganda is unworthy of our status of strong nation whose population is mostly Romanian).

An anti-Jewish propaganda is making progress, I call upon all political parties and groups having democratic views to take a firm stand against the dangerous beginning of assent made by the Right-wing forces by means of their anti-Semitic instigations.

For counteracting the hideous plague of anti-Semitism by a vigorous prophylaxis, I call upon all publications wishing to defend our young democracy, to undertake an ample campaign against anti-Semitism and racial-religious intolerance. Besides, it is sadly significant that the severe retort of Mr. Bogdan Baltazar, the Government's spokesman, was not published by a single daily newspaper.

I hope that this time I am going to receive an answer to my present interpellation, especially by my concrete demands being directly satisfied.

His Eminence's Statement Before the Parliament Committee Drawing Up Romania's Constitution

I believe it is important that I should publish the statement I made before the Parliament Committee drawing up Romania's Constitution, which invited the representatives of the various cults to give their opinion on the draft "Law of laws" of this country's young democracy.

On this occasion, I deem it necessary to make a telling remark.

Starting with 1957 and up to 1989, i.e. for almost 33 years, I was a member of the Grand National Assembly, in my capacity of Chief Rabbi of the Mosaic Cult.

Not a single time was I given the floor in that legislative forum. Ceaușescu was such a good "friend" of the Jews in general and of mine in particular, that although the Patriarch and metropolitans of the Orthodox Church, the Archbishop of the Romano-Catholic Church etc. often spoke there, what was reserved for me was... silence.

In the enervating heat (air-conditioning was forbidden because you know who could not bear it), I was dozing off and amusing myself at the thought of the "speech" I would deliver if...

Well, here I am, a former Member of Parliament and just now the country's Senate invites me to convey to this legislative body the opinion of the cult and the population I represent.

"There is a time for all things", the wise Solomon said. Now the time has come for me to say what I think, before the creators of the Constitution.

It would be a pity not to point out this "first turn" of mine, in Romania's parliamentary life. Perhaps it will be followed by other such speeches. One never knows!

M.R.

We Demand That the Law Defend Us

"I am speaking in my double capacity: that of Chief Rabbi of the Mosaic Cult and that of president of the Federation of Jewish Communities. I am stating both capacities in order to stress, from the very beginning, the fact that I represent not only what is generally called the Cult, but, according to an ancient Jewish tradition, also the ethnic group, the national community as a whole.

I therefore thank you for the honour of being invited to voice here our opinion in connection with the drawing up of the fundamental Law of the new Romanian democracy.

I am all the more grateful as the invitation came at the right moment. It was the occasion I was insistently seeking and which you have offered me, namely that of asking the legislative power what it intends to do in order to defend itself and to protect its citizens against potential criminals.

Please do not forget that Hitler came to power by means of "democratic" methods and that, therefore, the Weimar Republic was not killed, but committed suicide.

Prominent personalities of this country have asked me to advise Jews who left Romania to come back, as both fascism and communism have disappeared here. Should I tell them to return for swallowing insults and threats?

I have also been asked, as I made my humble contribution to Romania's benefit to try likewise to use my modest possibilities of approaching the International Monetary Fund, in order to obtain once

more their assistance for finding a way out of the country's disastrous economic situation.

Should I do so, when the journal "Europa" of 1991 still believes to be a 1941 publication and writes, in black and white, that we are becoming the slaves of the International Monetary Fund and thus the Romanians will become "a people of dustmen, cesspool emptiers, etc."?

Lies, one more ridiculous than the other are being shamelessly heaped up, all of them absolutely groundless. Crass illiterate ignorance bewilders the generations that have been led to for half a century, both by the fascists and by the communists.

I am asking you with all the gravity of the present moment: What do you intend to do? How do you think that the State of Law's guarantee will warrant our honour, our belongings, our life?

It is my sacred duty to declare here and now:

The world of 1991 is not that of 1941. We are no longer gagged and we no longer find ourselves in Hitler's world. We find ourselves in democratic Romania and we demand that the attempt to identify the Romanian people with fascism be prevented. We want to be left in peace and we call for the Law's strong shield.

We believe in the Romanian people's fair-mindedness, kindness and humanness. The new Constitution must provide these noble virtues with the adequate defensive weapons.

Before it is too late!

HIS EMINENCE AND MRS. AMALIA DR. ROSEN'S VISIT TO THE REPUBLIC OF MOLDAVIA

During the visit

VISITING MY BROTHERS

...For many years I have been coming to these parts. How many millions of Jews were still here? Who could know? Four generations had been sentenced to destruction. Hebrew, the language of the Bible, the language of the Prophets was banned. Learning it was the equivalent of a crime and the name of the punishment was Siberia.

120 synagogues for three and a half million Jews. That is what the communist statistics claimed, but in reality, as has often happened, within the general terror, the one against us was even more ferocious.

While, as concerns the other cults, one might come across a house of worship here and there, for us there were none, or almost none.

Throughout Russia, how many rabbis, how many shochetim, how many cantors have survived? Almost none. If we want to find one on the whole territory of the Soviet Union, do we succeed?

And we... have brought communism along. Writers, literature, Jewish science, in this country, from which the strongest Jewish spiritual forces sprang — where are they? They have vanished, for they were destroyed by the communists.

And we... We have brought communism along. Wandering, like the Prophet Jeremiah long ago, among the great Jewish communities here, one is horrified. One used to say that there was nothing to be done. Besides the six million martyrs of the fascist Holocaust, another three and a half million have fallen into the non-being of total assimilation, of the communist Holocaust.

HOWEVER, THE MIRACLE... EXISTS

Ben-Gurion used to say: "Whoever studies the history of the Jews and does not believe in miracles is not... a realist".

The reality of our history is still... the miracle.

We do not just live, but... we survive from one miracle to another.

We, the leaders of the Jewish people, have been squabbling about the solution, about what is to be done in order to prevent another catastrophe. If we have lost six million Jews, we cannot give up another three and a half million. So, what is to be done?

All attempts have proved to be vain. But...

There is a force "watching over Israel". Suddenly, like once in Egypt, in the midst of a terrible spiritual obscurity, a heavenly light appeared. The gates of this country opened and the sky was filled with airplanes. They seemed to make the Prophet's dream come true: *מי אלה בעת תעופת אינטימא אריותיהם?*

"Who are they?" Isaiah was asking himself. "Who are they that fly like doves unto their nests?"

Two hundred thousand Soviet Jews arrived in Israel in 1990. Another two hundred thousand will be arriving this year.

The unexpected miracle has happened. Neither diplomats and politicians, nor rabbis and historians could have predicted what is occurring under our very eyes.

WHAT ARE WE DOING?

Therefore the incredible has turned into reality. The impossible has become possible. Not only in the field of Aliya, of a million Soviet Jews "ascending" towards Israel during the present decade, but also in the field of the re-Judaization of those remaining. One and a half million? Two million? Who can count the Jews? *(מי מנה ערב יעקב?)*

Well, my dear ones, that is the problem. That is the great responsibility of

the Jews throughout the world and of you, the Jews in the Soviet Union.

When, through the Ambassador of the Soviet Union to Bucharest, I was invited by the Soviet Government to head a world rabbinical delegation coming to this country in order to discuss the Jewish problem with the authorities, I was quite surprised.

We had prepared our grievances, how far we could go, what was not possible, and so on.

But we had a big surprise! The Vice-Minister of Foreign Affairs, Pctrovski, listened to our demand concerning Aliya — the right of every Jew to participate in the reconstruction of the Holy Land.

The answer was: "Pojalustva — Please. It is all right."

When asked to create Jewish communities throughout the Soviet Union, the Secretary of the Supreme Soviet gave me the same reply: "Pojalustva".

The head of the Council for Cults likewise answered "Pojalustva" to the demand for the creation of classes, religious and national schools for the Jews, he also replied: "Pojalustva".

THE REVERSE OF THE MEDAL

Therefore, victory, success. We had won. All our demands were satisfied. That was what we thought. Well, there was also the reverse of the coin. "Pojalustva" has another meaning as well. This is a matter of a decisive turning point in your history.

Up to "Pojalustva" we all had an excuse. Tyranny, terror, executions, Gulag. What was to be done? How could one resist all this? Were more than three million Jews doomed? There was nothing to be done.

Now the problem has completely changed. Pojalustva. We can save them. It is up to us. This is one of the hours which the great Stefan Zweig calls "Die Sternstunden der Geschichte" — "The stellar hours of history". It is the hour of historic decisions. It is the hour of destiny. "If not now, when?" *אם לא עתה, מתי?*

The wise Hillel asks himself and, just like him, we must be filled with the sense of the enormous responsibility placed upon our shoulders by "Pojalustva".

Organize yourselves into a community. Set up schools, kindergartens, secondary schools, save the youth. Take up the "golden chain" of the generations of Israel, where it was broken off by fascism and communism.

The Jews in Israel, the Jews throughout the world are looking at you, those who stay on. One decade or two? Who knows? In order to be helped, you must help yourselves.

Do not forget. God has fulfilled his mission. That is proved by his miracles. Now your turn has come. In the depth of your consciences, your very beings *בנפשותיכם* you must find once more "dus pintale id", your forefathers' Jewish spark, and light the wonderful Menorah evoked by both the Pericope and the Haftarah of this week.

משה היה לפני המנורה שנייה ההן עומד ומייד עושה ישרה ויהי מאלה
"In front of the Menorah in the First Temple," Rashi says, "there was a step on which the Cohen stood, watching over its light. How long? Up to the moment when the flame rose without needing any help".

That moment has come. We stand by your side, so that together we should not let the Menorah be extinguished. Bring the following moment nearer: when you no longer need our help, when the flame of Judaism rises by itself, shining brightly.

Blessed be that moment and may it come quickly!

the Romanian Senate and one of the prominent Talmudic scholars of our century.

The guests also visited a Jewish kindergarten, recently founded by the Liubavici Hasidim.

The Government supports this institution of Jewish education.

At a meeting with delegations of the various Jewish organizations and institutions, the needs and problems of the respective organizations were pointed out.

On Sunday May 26, a public assembly took place at the Great Synagogue in Chişinău. Mr. Zalman, the synagogue's Rabbi, introduced and eulogized the Chief Rabbi of the Mosaic Cult in Romania. His Eminence then delivered a moving speech out of which we reproduce certain passages.

With an indescribable enthusiasm, the hundreds of participants afterwards surrounded the guest expressing their gratitude for all his great achievements. They also paid homage to our journal, which many of them have been receiving for tens of years and absorbing it "like a thirsty man in a vast desert", as one of them put it.

The Prime Minister's counsellor, Mr. Th. Magder, accompanied the guest all the time, with warm hospitality and moving brotherly feelings.

His Eminence invited a delegation of Moldavian Jews to come to Romania in order to take part, as guests of our Federation, in the commemoration of half a century since the martyrdom of Romanian Judaism a martyrdom in which the number of Bessarabian victims is immense.

On May 27, the delegation returned home.

God Has Done His Duty. Have We Done Ours?

(Excerpts from the speech delivered by His Eminence in the Chişinău Great Synagogue)

FROM THE BEGINNING, DANGERS...

...They were before the Red Sea. Behind them was the threat of Pharaoh's savage hatred. In front of them, the foaming billows of the sea were roaring. Was there no possible escape? Where could salvation come from if not from Him who, seven days earlier, in the middle of the night between Nisan 14 and 15, had accomplished the miracle of their BEING TAKEN OUT OF (not DEPARTURE FROM) Egypt? We underline "being taken out" because they were already the fourth generation of slaves. They no longer knew that they were Jews. They perceived no gleam of hope. They were like the "babe made captive" (a dramatic notion, specifically Jewish) being vainly told to fight. They had resigned themselves to the idea that there could be no other life for them but that of slaves.

And, suddenly, the miracle had happened... A divine miracle took them out of the enclosure of slavery.

And now, only seven days later, a mortal danger was lying in store for them, before and behind them. The waves of hatred and those of the sea were merging together. What was to be done?

...Then Moses raised his eyes towards the Same God and uttered an ardent prayer, with all his being, imploring once more for a Miracle to be worked.

The Creator's answer came immediately. It was clear, plain, categorical: *מה תעני אלה* "Why art thou calling out to me?"

"I made a miracle a week ago. Now the time has come for them, yesterday's slaves, to make theirs, to prove to history that they deserved it."

"This is no time for prayers. It is the time for action. Turn thy eyes from me and direct them towards the people," the Almighty said.

דבר אל בני ישראל "Speak unto the children of Israel, that they, only they act and show what they can achieve. It is their turn. This Miracle must be accomplished by them."

It is only thus that the Red Sea Miracle was possible. It is only on account of their heroism — that of the slaves who realized it was absolutely necessary, at any price, that the freedom bestowed on them be preserved — that the waves of the sea went back and all obstacles

were removed, to make way for the great army of liberty on its way towards the dawn of a new life...

NOT ONLY IN THE BIBLE, BUT ALSO IN OUR TIMES

...I have not just related an episode that happened thousands of years ago, but also that of the miracle which occurred in the midst of our own tumultuous tragic life. I am not referring to our ancestors, but to yourselves.

You passed through the torments of hell. The fascists crushed you pitilessly, ruthlessly. The day before yesterday I visited Dubasari. There, in September 1941, tens of thousands of Jews were tortured, maimed, buried alive. Aged people and children, men and women. The barbarousness of Antonescu's and Hitler's fascism exterminated Jewish life in Chişinău and throughout Bessarabia. How many were killed? 130 or 150 thousand? Or even more?

These days I have had the feeling of being another Jeremiah, the contemporary of the great Judaic catastrophe, wandering through the valleys of death, numberless valleys. By my side was Dr. Pilat, who teaches history, relating what had occurred and showing me documents, testimonies, photographs. I had believed I knew what had happened to us. But now I find that what I knew was just a drop in the ocean of the huge Holocaust of the Jews in Romania.

And afterwards? The communists came. They deported you, the Holocaust survivors, they banished you to Siberia, they tore down your synagogues, they alienated your grandchildren, they persecuted you with their red anti-Semitism.

You brought communism along? What a savage and absolutely false justification still invoked by criminals or potential pogrom-organizers!

You were literally exterminated. Physically and spiritually. This is proved by statistics and by what happened under our very eyes. The "Gulag" camps, the prisons destroyed other hundreds and thousands of brothers and sisters of ours who had survived fascism and we can still hear the words "it is you who brought communism along"?

"A lie should never be a small one. Only a big lie is credible". Hitler used to say. His modern successors have obeyed his injunction.

וְעַד דְּבִנְיָן שֶׁל עֲרֻם הָאֵל אִיסְטֶפֶלֶט זײַן פֿלײַכ, אָבער מײַר, האָבן אִיסְטֶפֶלֶט אַנאָדער פֿלײַכ?

(א) ציטוט! פון דער דריטער וואס כבוד הרב הראשי שליט"א,

— 101 —

וְהָיָה כִּי יֵרָאֶה אֶת הַמֶּלֶךְ וְהָיָה
כִּי יֵרָאֶה אֶת הַמֶּלֶךְ וְהָיָה

אין דערמאנען קענען גענומען זי אסאך-
ניסטן האבן איר דעפארטירט, וויאזוי זענען
פון דע שטאט, האבן איר פארשיקט זיין מילד,
האבן איר געזאגט שטיקט זיין, האבן פארפיר-
ט אירע אקטן קלער, האבן איר געזאגט פאר
ווער דורכן אומגענומען.

אורחיהם אספה-שופטת, לכן, א באהמקומם
העליתם וכו' אורחיהם ו' יום פחדענפטים
אדער פאטענעקע אהארגאמאן!
אז ענפ פליט ארעאליטעס פוירט פוירש און
רעספייט, י' סאכאריאס וואן ער ווען דאס,
ד' פלאט' אדער אהארגאמאן אדערעס ווען
אונזער אונדערן ברודר און שוועסטער שארן
הפליצט פונם פאשילן. קענען מען נאר אלא-

[illegible]

...ימים של אהרן, שם באו אז יד קטומות וזרע
מזיגות, ילד האב זר ואם נעמקת ועל
האם דאם נעמקת וסוף דם פיר דרות ועל
זו נעמקת ונעמקת ופאשינולדן יסוף-מורש
די שפאן אר דע חותן, די שפאן פון אז
דאס אז נעמקת נאכטן. לערנען עליון אז
נעמקען א פאנעקען אז די שפאן האט נעמקען
סכר.

120 שנים חל עלינו מאז נוסדו ב"מחנה צדק" חסידותנו. אזי הנהיגנו להקדיש יום אחד בשבוע למחשבות על חורבן ביתנו הקדוש, וזו נקבעה יום ראשון, ונקרא "יום ראשון לזכרון חורבן ביתנו".

אין גאנץ רוסלאנד? בטעם קינער פון זיי זענען פאר וואס געפירען אינעם פון זיי, אבער דעם אהאלטן ראטאבאראדער, זען זייער אים געפונען? אזוי פאר... זענען די וואס האבן געבאטן דעם קאמיוניזם זיי זענען די שטענדיגע אפטיילער, די פליכט-אויסגאבעס פאר דעם יאר 1985.

פ'ה'ק'ו' י"ד געפונען ד' העכסטע גימטרישע יידישע
בוחות, ווי עמעז זיג' זיי עמעז פארשטיינדן אהר-
געברענגט דורך ד' סאמורסאן.

[illegible]

ב-ה'תרל"ט נפטר זמנו ווער עס שטודירט דא קיינעם
וויילער פארן גוטן און נאכט, און נישט
געשניטע און געקוקט נישט און נאכט,
קין... רעגאלט.
דא ווארעמע איז אויך געשניטע און
דא נישט.

מיר לעבן נישט, מורד... לעבן אבער, פון איין
נאך ביז צום אנדערן.
פאר פאלעסטינער צווישן אונדז, די מהגרים
און וויילע אזוי אויך.

פונעם ידישן פאגל, קלוגט, וואס איז צו פילן ברוי, דאך צו פארמאגן
א נייע קאמפאזאציע? נאך דעם פארלירן פון
יחסי מולדת יודן, קען מען יוד מער נישט אפ-
הינגען און זיך צוריק צוהיימער געפילט קומען?

ואני פה נאך איבער דעם פיל אהן. אזא וואס
זאל מען דאן פארן האבן דעם ארומגעזי
אומפאסטיקע. אבער...

פֿאַר דאָס "שטערן"
ווי עמאלע און מצרים, איז מוטל דער שטרעקעלעכער
האט א שיינ געטון א תפארת פונעם
פינגערעך נאכט, האט זי איר באקאנט וואס
די מילדע פון דעם לאנד האבן זיך ברייט
געצויגן.

22 21 20 19 18 17 16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

三、

[illegible]
$$\frac{1}{2} \leq \frac{1}{2} \leq \frac{1}{2}$$

二二二

フ ロ ム ー ヌ

$\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

171 155 156 157

١٠٠
 ١٠١
 ١٠٢

פון זיין
זייער

一

צייטשריפט

פונעם רומענישן רעליגיעזן יידנטום

דערשיינט צוויי נאָל זין הוטש • 15.5.16.1991 • בולצער

דער באזוך פון כבוד הרב הראשי שליט'א אין באָסאָרניע

סער תקווה חכם און א מיטגליד אינעם סענאט פון רומעניע.

עס איז אויך באזוכט געווארן א נגידים וואס איז געשאפן געווארן נישט לאנג צוריק דורך קיי- באוויסער הסידים.

די רעזולטאטן שטיצט דעם אנשטאט פון יידישן חינוך.

ס'איז אויך פארגעקומען, א צוזאמענטרעפן מיט פארשידענע ארגאניזאציעס און דעלעגאציעס פון יידישע אנשטאטן, און וועלכן סע וועגן אנגע- וויזן געווארן די ניוטווענדיקייטן, די פראבלע- מען און די פערסענלעכע פון די ארגאניזאציעס וואס, דעם 26טן מאי איז פארגעקומען א ענטפערעכע פארזאמלונג אין דער גרויסער שוץ פון געגענטער. דער רב פון דער שוץ ר' וואס, האט פארגעשטעלט און אויסגעדריקט לויב-ווערטער דעם רב הראשי פון רומענישן יידנטום, דערנאך האט כבוד הרב הראשי שליט'א געהאלטן אין אייני- דורספולער וועג, פון וועלכער מיר ברענגען איינ- קע אויסצוגן.

אויף דער איינלאדונג פון ה' מורטיא דרוק, דער געוועזענער פרעמיער מיניסטער פון דער רעפובליק מאקראווא, האט כבוד הרב הראשי, אין דער באגלייטונג פון דער רביצין, און דעם גענעראל סעקרעטאר פון אונדזער פערדעראציע, אינזש. טע- דאר בלומענפעלד, געמאכט א באזוך פון זיבן טעג אין געגענטער.

די געסט זענען אויפגענומען געווארן מיט פיל ווארעמקייט דורך דעם פרעמיער מיניסטער, און זיין רעדע וואס ער האט געהאלטן ביים דערפערעכע- די וואך פון פריינדשאפט מאקראווא - ישראל, וואס איז פארגעקומען אין געגענטער, דעם 21סטן מאי 1991, עטלעכע שעה פאר דעם אנטקעגן פון דער דעלעגאציע פון דעם רומענישן יידנטום.

כבוד הרב הראשי שליט'א, האט אין זיין ווארט, אויסגעדריקט דאנקבארקייט דער רעזולטאט פון מאקראווא, פאר דער איינלאדונג און פאר דער ברייטער שטיצע, און פארגעקומען געבן דער שטארקע פאליס פון דעם באסארנישן יידנטום, זינע אנשטאטן, רעליגיעזע און סולטערעלע.

די געסט האבן באזוכט דעם מוזי פון דער שווא- פון די יידן פון באסארניע, און פון טראנסניס- טריע, ווו זיי זענען אויפגענומען געווארן דורך פראפ. דר. פילאט, וועלכער האט זיי געגעבן איי- צעהלען און שייכות מיט די 130-150 מילי- מאטריערס וואס זענען אומגעבראכט געווארן דורך די דייטשישע און רומענישע פאשיסטישן, דורך די זשאנארן און די אנדערע תולדות פון אנטקעס- ביי דעם מאנמענט פון, די 28 מילי- טאנען קרבנות פון דעם, "הורעווער וועג", אין רובאסאר, ווו, צווישן 26סטן און 28סטן סעפט. 1941, זענען דערמאנעט געווארן צווישן 12 און 16 מילי- יידן, פיל פון זיי באגראבענע קעגנערס. זענען אויסגעפילט געווארן טרייע - תפילות און אזכרות.

כבוד הרב הראשי האט געגעבן אינטערוויען דעם געגענטער ראדי, לעבן וועגן און דער פרעסע. ביים מבר פון דעם גרויסן רב, ר. 5. צירע- סקא, זצ"ל, האט כבוד הרב הראשי שליט'א, גע- ליענט אקאפטישע תהילים און געזאגט אן איי- דורספולן קדיש. דער נספך איז געווען א גרוי- און רעכט אן ס'איז וויכטיג אויך זאל פארגע- לעבן די דעלעגאציע וואס האט געגעבן וויכטיג, דעם 28סטן מאי י. פאר דער פארלאמענטארע קאמיסיע וואס רעדאקטירט די קאנסטיטוציע פון רומעניע, די קאמיסיע וועלכע האט איינגעפילט זי פארשטייערס פון די קולטן, זיי זאלן ארויסזאגן זייער מיינונג, אין שייכות מיט דעם פראגע- פון דעם, "געזעץ פון די געזעצן" פון דער יונגער דעמאקראטיע פון אונדזער לאנד. מיט דער געלע- נגהייטעפן אויך פאר ניוטיקאמאן א באמערקונג וואס רעדט פאר זיך אליין. אנהייבנדיק פונעם יאר 1957 און ביזן יאר 1989, דאס הייסט איבער 33 יאר, ביי איך געווען דעפוטאט אין דער ניוטיקאמאן- נאלער פארלאמענט, אלס רב הראשי פון דעם רומענישן יידנטום. קיין איינמאל האט מען מיר נישט געגעבן דאס ווארט אויף דער טריבונע פון דעם געגענטער פארשטייערס פארום. אז מיר טער ברודער, איז געווען טשאושעסקו מיט די יידן בלל, און מיט מיר בפרט, טראץ דעם וואס געזאגט דער צייט האבן גענומען דאס ווארט אויף דער טריבונע, דער פאטריאך און ביישאפ פון דער ארטאדאקסישער קירך, דער ביישאפ פון דער רומיש קאטאליקער קירך און אנדערע און מיר האט מען צוגעשטעלט... דאס שוויגן.

אויך דאמט אויך אויך דערפאר, ווייל די איינמאל- דונג איז געקומען אין א פאסיקן מאמענט. עס האט זיך געפילט אין דעם און אויך האט געווען די געגענט- הייט, וואס איז שטעלט זי מיר צו פארשטייער, די געלעגנהייט צו פרעגן די לעגיסלאטיווע מאכט וואס איז דאס צו טון, אויף זיך אליין צו שטיצן, און אויף צו פראטעסטירן אויף בירגער, קעגן די פאר- ברעכערעש אגנרין.

אויך בעט איך זאלט נישט פארגעסן אז היינטער איז געקומען צו דער מאכט דורך, דעמאקראטיע, מעטאד, און אז די רעפובליק פון רומעניע, האט מען נישט געהרגעט, נאר זי איז אליין וועלכע- מאכט באאנען.

הויכע פערזענלעכקייטן פונעם לאנד האבן מיר געבעטן אויך צו צוריקערן זיין וואס האבן פאר- קאמט צו קאמט, זיי זאלן זיך אומקערן, ווייל דער פאשיזם און דער קאמוניזם זענען פארשווינדן אין רומעניע. אויך זאל זי זאגן זי זאל זיך אומ- קערן בכדי זיי זאלן פארשטייער ווערן און פאר- ווערן? מען האט מיר אויך געבעטן, אז אויף ווי אויף האט געבראכט מירן באשיידענעם צושטייער בכדי רומעניע זאל באקומען, די קלאוו פון אן פארוואירטער זאגן באקומען, די קלאוו פון אן אוי- און אינטערוויערן ביים איינערנאציאנאלן מא- געטאר פאנ, ער האט געזאגט דאס פאלק, זאל גענעלע ארויס פון דער שווערער עקאנאמישער קלאע אין וועלכער עס געפינט זיך. אויך זאל דאס מיר, זייער צייט ווען דער שווערער "אויאפא" פון 1991, וועלכער מינט זיך אין יאר 1941, שרייבט שווארץ אויף ווייס, אז מיר ווערן (המשך אויף זייט 18)

א בריוו פון פרעזידענט יאן אליעסקו צו כבוד הרב הראשי שליט'א

דערס, ווי אויך פון אלע מאטריערס פון דעם לאנד, שטעלט מיט זיך פאר א געוויסע-פליכט פון איינערנאציאנאלן בירגער, ווייל אויך איך מעלדן אז איך בין באערט צו אקצעפטירן די דאזיקע איינלאדונג.

אפשאצנדיק ווי געהערט אייערע באמיינונגען א- נעם שטיצן דעם דעמאקראטישן פראצעס אין אינ- דער לאנד דרום אויך איך אויס מיינע טיפע אכ- טונג.

יאן אליעסקו

דעם הויפט ראבינער דר מאזעס ראזען פרעזידענט פון דער פערדעראציע פון די יידישע קהילות פון רומעניע.

א דעלעגאציע פון דער פערדעראציע פון די יידישע קהילות פון רומעניע האָט זיך צוריקגעקערט פון ישראל

א דעלעגאציע פון דער פערדעראציע פון די יידישע קהילות, אונטער דער אנפירערשאפט פון כבוד הרב הראשי דר, דוד משה ראזען שליט'א, האט זיך באטייליגט ביי דעם פונעם פון דעם יידישן וועלט קאנגרעס וואס איז פארגעקומען אין ירושלים, צווישן 1טן און 10טן מאי 1991.

ה' דענאר באגאפן איז ווידער אויסגעוויילט געווארן אלס פערזענלעכע פון דעם יידישן וועלט קאנגרעס. ס'האבן זי באטייליגט דעלעגאציעס פון אלע יידישע קהילות פון דער וועלט. דאס פאנעל- טישע יידנטום האט צום ערשטן מאל, געשטיקט א וויכטיגע דעלעגאציע, וועלכע האט אנטוויקעלט- מען אקטיוו ביי די ארבעטן פונעם פלעגום. מיט אוואציעס, איז דאס פאנעלטישע יידנטום אונגע- מען געווארן אלס מיטגליד פון דעם יידישן וועלט קאנגרעס.

דער פרעמיער שליט'א, ה' יצחק שמיר, האט געהאלטן אן איינדרוספולער וועג, פאר דעם מאי- נעס, און האט געמאכט אן אויספירלעכן אנאליז איבער די פערספעקטיוו פון שלום צווישן ישראל מיט זינע אראבישן שכנים.

כבוד הרב הראשי שליט'א האט פארגעשטעלט פאר דעם קאנגרעס די לאגע פון די יידישע קהילות

כבוד הרב הראשי שליט'א ביי דער זיצונג פון דעם פרעזיריום פון דער אייראפעישער רבנים קאנפערענץ

זיין רב הראשי פון ישראל, אברהם שפירא, און דעם פרידלעכן רב הראשי, מרדכי אליהו. זענען באהאנדלט געווארן פארשידענע רע- ליגיעזע פראבלעמען על סדר היום, און ס'איז געשטיילט געווארן א באזונדערע אויספירעכע- מיט דער קליטה פון די נייע עולם פונעם ראטנ- פארבאנד.

פאר דעם פרעזיריום האבן גענומען דאס ווארט, דער מיניסטער פאר קולטור, זכוריהו האמען פאלק דער קולטום מיניסטער, פראפ. אבנר שאקל.

צווישן 22סטן און 26סטן אפריל 1991, איז אין ירושלים, איבער דעם פארויז פון לאנד עמנאל יאמאאוויץ, רב הראשי פון גרויס בריטאניע פארגעקומען די זיצונגען פון דעם פרעזיריום פון דער אייראפעישער רבנים קאנפערענץ, ביי וועלכע מען געווארן אויך כבוד הרב הראשי דר. דוד משה ראזען שליט'א.

אין נאמען פון דעם פרעזיריום האט כבוד הרב הראשי, געווענדעט באגרייטונג וואס פאר דעם שיינער אויפנאמע כבוד די געסט, דעם אשכנ- זייערע פארגעקומען פון סאטוועטיש מאל- דאווא, מירטשא דרום האט איינגעלאדן כבוד הרב הראשי דר, דוד משה ראזען שליט'א, אייניגע מיט דער רביצין, און דעם האלנדישן טעאראט בלומענפעלד, גענעראל סעקרעטאר פון אונדזער פערדעראציע, צו מאכן אן אפיציעלן באזוך אין געגענטער, בכדי צו באהאנדלען פראבלעמען פון

כבוד הרב הראשי שליט'א איינגעלאדן אויף א באזוך אין ראטנפארבאנד

געמיינזאמען אינטערעס פון די ביהע קהילות און בייזשטייערן צו פארשטייערן די בר- דעלעכע באציונגען צווישן דעם רומענישן פאלק וואס לעבט אויף ביהע זייטן פון דעם פרוט. דער ראטנפארבאנד פון פרעמיער מיניסטער, ה' מאנאדער, איז געקומען קיין בוקארעשט, בכדי צו באשטימען דעם פראגראם פון דעם באזוך, וועלכער ווען אנהייבן דעם 21סטן מאי 1991.

דעם צו דעם, אפיצירן מארפוס, צו די גענעראל און מיליטער קאמאנדאן, מיט אויפטרופן פון א פארברעכער.

גענעראל ספיראדו האט גענומען אין אכט די דערשייטערונג פון כבוד הרב הראשי, און האט אים פארזיכערט אטעמערדיק, אז די רומענישע ארמיי פארזיכערט דעם דירעקטערשטיקן אגנרין און דעם ערערטן קאמאנדאן ראדו נאקאלאע, און פארברעכט אים אין קעגנזאץ מיט די דעמא- קראטישע באגריפן פון דער ארמיי פון דעם לאנד, וועלכע שטעלט זיך אנטקעגן דעם ווידערברוט פונעם אנטשעמליזם, פאשיזם אין ראטנים.

אוידיענץ

כבוד הרב הראשי דר. דוד משה ראזען שליט'א, איז מיטוואך, דעם 15טן מאי 1991, אויפגענומען געווארן אין אוידיענץ דורך דעם פארטייטקונגס- מיניסטער פון רומעניע. גענעראל ניקאלאע-ספי- ראדו, כבוד הרב הראשי שליט'א האט אויסגעדריקט דעם ה' מיניסטער, זיין מיפץ זאגן, אין שייכות מיט דעם דערשיינען אין דעם זשורנאל "אויאפא" 4 זייטן מיט אן אומפארשימטן פאשיסטיש-פא- נאמיסטישן אגנרין, א פולער מיט ריכיות און באזיירונגען קלבי דער יידישער באפעלקערונג פון רומעניע, דאס האטקעלע און געהעמעט אז א רעזערו אפיציר, וועלכער ווענדעט זיך מערערע